

Laura-Maria Koivisto

**TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN MALLIN
KEHITTÄMINEN TAITAVAT NUORET -PROJEKTILLE
POWERCIRLS-RYHMÄSSÄ**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Joulukuu 2010

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä
Sosiaali- ja terveystieteiden laitos	Lokakuu 2010	Laura-Maria Koivisto
Koulutusohjelma		
Sosiaaliala		
Työn nimi		
Tyttöjen pienryhmätoiminnan kehittäminen Taitavat Nuoret -projektille Powergirls -ryhmässä		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
Anne Jaakonaho	69+ 15 liitettä	
Työelämäohjaaja		
Katja Hakola		
<p>Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Taitavat Nuoret -projekti, joka on Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n varhaisnuorten tukemiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn kehitetty projekti vuosille 2007-2010. Taitavat Nuoret -projektissa kehitettiin alakoulun oppilaiden, heidän vanhempiensa ja kouluhenkilöstön kanssa yhteistyössä työmenetelmiä varhaiseen tukemiseen lasten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Yksi kehitetty menetelmä on Taitavat Nuoret Ohjelma, joka sisältää erilaisia toimintamalleja varhaisnuorten tukemiseksi.</p> <p>Opinnäytetyöni aihe on tyttöjen pienryhmätoiminnan kehittäminen Taitavat Nuoret -projektille Powergirls-ryhmässä. Opinnäytetyöni on projektiopinnäytetyö, jonka tavoitteena oli kehittää tyttöjen pienryhmätoiminnasta malli, jolla tuetaan osallisuutta sekä terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehitystä toiminnallisuuden avulla. Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli kehitettiin Halkokarin alakoulun Powergirls-ryhmän kanssa lukuvuotena 2009–2010.</p> <p>Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli sijoittuu Taitavat Nuoret Ohjelman Erityistä tukea pienryhmästä -malliin, ja sitä voidaan hyödyntää Taitavat Nuoret Ohjelman mukaisesti opiskelijoiden työelämäharjoitteluiden toteuttamisessa alakouluissa. Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallia voidaan sovelletusti käyttää myös muuhun pienryhmätoimintaan.</p> <p>Opinnäytetyöni koostuu projektin raportointiosuudesta sekä liitteenä olevasta projektisuunnitelmasta, tyttöjen pienryhmätoiminnan mallista ja muista liitteistä.</p>		
Asiasanat		
Itsetunto, mallit, osallisuus, projektit, ryhmätoiminta, sosiaaliset taidot, toiminnallisuus, tukeminen, tytöt, varhaisnuoret		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date December 2010	Author Laura-Maria Koivisto
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis Developing the Model of Small Group Function for Girls for Taitavat Nuoret -Project in Powergirls-Group		
Instructor Anne Jaakonaho		Pages 69+ 15
Supervisor Katja Hakola		
<p>The mandatory of my thesis is Taitavat Nuoret -project of Kokkolan ensi- ja turvakoti ry. Taitavat Nuoret -project was developed for supporting pre-adolescent and preventing of their alienation for years 2007-2010. In project there were developed work methods for early support to increase welfare of children in co-operating with pupils of primary school, their parents and personnel of school. One of the work methods which were developed was Taitavat Nuoret Program including different function models for supporting pre-adolescent.</p>		
<p>The subject of my thesis was developing Developing the model of small group function for girls in Powergirls-group for Taitavat Nuoret -project. The intention of this project thesis was to develop a model for supporting participation and development of healthy self-esteem and social interactive ability with functionality. The model of small group functionn was developed in Powergirls-group of Halkokari primary school in school year 2009-2010.</p>		
<p>The model of small group function for girls is placing to Special support from small group of Taitavat Nuoret Program and can be used for accomplishing practical training of students in primary school according to Taitavat Nuoret Program. The model of small group function for girls can also use applicable to other small group functions.</p>		
<p>My thesis consists of the report of the project and also appendices as the project plan, the model of small group function of girls and other appendices.</p>		
Key words		
Developing, functionality, girls, group function models, participation, pre-adolescents, projects, self-esteem, social interactive ability, supporting		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 Ohjaavat asiakirjat	4
2.2 Tietoperusta	5
2.2.1 Varhaisnuoren psykososiaalinen kehitys	5
2.2.2 Varhaisnuoren psykososiaalisen kehityksen tukeminen	6
2.2.3 Ryhmänohjaus	7
2.2.4 Projektitoiminta	7
2.2.5 Sosiaalipedagoginen osaaminen	7
2.3 Taitavat Nuoret Ohjelma	8
2.4 Projektioorganisaatio	9
2.5 Suunnitteluyhteistyö ja suunnittelun vaiheet	10
2.5.1 Alkukartoitus	10
2.5.2 Tavoitteiden ja kohderyhmän rajaaminen	11
2.5.3 Ryhmän muodostaminen	12
2.5.4 Powergirls-pienryhmätoiminnan suunnittelukerrat	12
2.5.5 Toimintasuunnitelman luominen	13
3 PROJEKTIN TOTEUTUS	14
3.1 Ryhmäkerrat	15
3.2 Kokemusten koonti väli- ja loppuraporttia varten	16
3.3 Väli- ja loppuraportti	18
3.4 Väli- ja loppuraportin tulosten tiedottaminen	18
3.5 Yhteistyö ja yhteydenpito	18
3.6 Powergirls-ryhmän päättymisen jälkeen	19
4 PROJEKTIN VAIHEIDEN ARVIOINTI	20
4.1 Alkukartoitus	21
4.2 Projektista tiedottaminen	22
4.3 Havainnointi kohderyhmän luokissa	22
4.4 Ryhmän muodostamisen suunnittelu	23
4.5 Ryhmän muodostaminen	23
4.6 Ryhmätoiminnan suunnittelukerrat	24
4.7 Ryhmäkerrat	25
4.8 Kokemusten koonti väli- ja loppuraporttia varten	27
4.9 Väli- ja loppuraportit	29
4.10 Väli- ja loppuraportin tulosten tiedottaminen	29

5 TAITAVAT NUORET -PROJEKTIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	30
5.1 Tulostavoitteet	31
5.1.1 Tietoperusta	31
5.1.2 Toteutusosio	33
5.1.3 Pienryhmätoiminnan arviointi- ja terveet elämäntavat -lomake	34
5.2 Toiminnalliset tavoitteet	36
5.3 Oppimistavoitteet	36
5.4 Muita tuloksia	36
6 HALKOKARIN ALAKOULUN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	37
6.1 Tulostavoitteet	37
6.2 Toiminnalliset tavoitteet	38
6.3 Oppimistavoitteet	39
7 POWERGIRLS-RYHMÄN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	40
7.1 Tulostavoitteet	40
7.2 Toiminnalliset tavoitteet	41
7.3 Oppimistavoitteet	42
7.4 Muita tuloksia	42
8 SOSIONOMIN (AMK) TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	44
8.1 Tulostavoitteet	45
8.2 Toiminnalliset tavoitteet	45
8.3 Oppimistavoitteet	46
8.3.1 Osallisuuden tukeminen	46
8.3.2 Terveen itsetunnon kehityksen tukeminen	48
8.3.3 Sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukeminen	50
8.3.4 Tukeminen toiminnallisuuden avulla	52
8.3.5 Ryhmänohjaus	53
8.3.6 Projektitoiminta	55
8.3.7 Sosiaalipedagoginen osaaminen	55
8.4 Muita tuloksia	57
9 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	58
9.1 Lasten ja nuorten voimaantuminen	58
9.2 Kodin ja koulun yhteistyö	58
9.3 Koulun kerhotoiminnan kehittäminen	59
9.4 Sosionomi työelämäharjoittelussa alakoulussa ja mentorointi	61
10 POHDINTA	63
LÄHTEET	68

1 JOHDANTO

Kesäkuussa 2009 olin suunnittelemassa työelämäharjoitteluani harjoittelunohjaajani projektityöntekijä Katja Hakolan kanssa. Harjoittelupaikkani oli Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry:n Taitavat Nuoret -projekti ja käytännön toteutusympäristönä Halkokarin alakoulu. Keskustelussa harjoitteluohjaajan kanssa nousi esille oma kiinnostukseni tyttöjen voimaantumisen tukemiseen sekä pienryhmätoiminnan suunnitteluun ja ohjaukseen. Toiveenani oli saada mahdollisuus soveltaa käytäntöön sosionomi (AMK) -koulutuksessa omaksuttua teoria- ja menetelmätietoa.

Kokkolassa toteutettu Taitavat Nuoret -projekti oli tuottamassa alakouluille tarkoitettua Taitavat Nuoret Ohjelma -opasta, jonka avulla opiskelijoiden työelämäharjoitteluja alakouluissa voitaisiin paremmin toteuttaa ja ohjata. Yhtenä osana oppaaseen oli tulossa Erityistä tukea pienryhmästä -malli, jossa esimerkkinä käytetään Halkokarin alakoulussa vuosina 2008–2009 toteutettua poikien pienryhmätoimintaa. Näin ollen kokemus myös tyttöjen pienryhmätoiminnasta oli projektille tervetullut.

Työelämäharjoittelupaikassani Halkokarin alakoulussa koettiin tarvetta ennaltaehkäisevään toimintaan erityisesti tyttöjen parissa, ja ajatus sopi myös koulun lukuvuosisuunnitelmaan, jonka painopistealueista lukuvuodelle 2009–2010 tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämiseen liittyvät oppilaiden osallisuuden lisääminen sekä koulun ja kodin yhteistyö.

Työelämäharjoittelun suunnittelukeskustelussa syntyneiden ajatusten toteuttamiskelpoisuus varmistui samalla viikolla kesäkuussa 2009, jonka jälkeen aloitin opinnäytetyön suunnitteluun.

Taulukossa 1 esitetään projektiopinnäytetyöni tavoitteet.

TAULUKKO 1. Opinnäytetyön tavoitteet

	Taitavat Nuoret -projekti	Halkokarin alakoulu	Powergirls-ryhmä	Sosionomi (AMK)
Tulos-tavoitteet	Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret Ohjelmaan, Taitavat Nuoret -projektissa tehtävä opinnäytetyö	Ennaltaehkäisevä työ tyttöjen parissa koulun kerhotoimintana	17 ryhmäkerran toteutuminen, budjetissa pysyminen	Valmis opinnäytetyö, projektisuunnitelman aikataulussa pysyminen
Toiminnalliset tavoitteet	Ohjata ja tukea yhteistyössä koulun kanssa sosiaalialan opiskelijaa toteuttamaan alakoulussa kohdennettua pienryhmätoimintaa	Koota tyttöjen ryhmä, jossa tavoitteellisesti tuetaan tyttöjen hyvinvointia vapaa-ajalla toimivassa ryhmässä, toiminnan tavoitteena varhainen tuki ja syrjäytymisen ehkäiseminen	Useita toiminnallisia tavoitteita	Powergirls-ryhmätoiminnan toteuttaminen, tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kokoaminen
Oppimistavoitteet	Kohdennetun ryhmätoiminnan erityispiirteiden tunnistaminen sekä koulun ohjaus ja tuki sosiaalialan opiskelijalle Taitavat Nuoret Ohjelman toteutuksessa	Kohdennetun ryhmätoiminnan pilotointi sekä siihen liittyvän opiskelijaohjauksen rakentaminen	Tutustuminen toisiin ryhmäläisiin	Ammatillinen kasvu erityisesti osallisuuden, sosiaalisten vuorovaikutustaitojen ja terveen itsetunnon kehityksen tukemisessa toiminnallisuuden avulla sekä ryhmänohjauksessa,

				projektitoiminnassa ja sosiaalipedagogisessa osaamisessa
--	--	--	--	--

Projektia arvioidaan projektin toteutussuunnitelman vaiheiden sekä eri toimijoiden tavoitteiden toteutumisen kautta. Projektin toteutussuunnitelma aikatauluineen ja haasteineen kuvataan projektisuunnitelmassa. Useiden tavoitteiden toteutumista arvioin tietoperustan avulla, joka kokonaisuudessaan löytyy tyttöjen pienryhmätoiminnan mallista (LIITE 13). Lisäksi kuvaan muita projektin tuloksia.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittäminen toteutui yhteistyössä Powergirls-ryhmän kanssa lokakuun 2009 - huhtikuun 2010 aikana. Ryhmässä toimin ohjaajana sekä ryhmän jäsenenä. Suunnitteluvaiheessa syntynyt näkemys ryhmätoiminnasta muokkaantui ohjaajan, tyttöjen, vanhempien ja luokanopettajien kokemusten sekä projektipäiväkirjan ja väli- ja loppuraporttien perusteella.

Raportin lopussa käsittelen aiheittain johtopäätöksiäni projektin tuloksista. Pohdinnassa kuvaan opinnäytetyötä prosessina sekä sosionomi (AMK) kompetenssieni kehittymistä sen aikana. Projektiopinnäytetyössäni yhdistyivät neljän toimijan tarpeet ja voimavarat.

2 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisen lähtökohtia ovat ohjaavat asiakirjat, tietoperusta, Taitavat Nuoret Ohjelma sekä suunnitteluyhteistyö. Ohjaavat asiakirjat ja tietoperusta on mallissa (LIITE 13) avattu tätä lukua laajemmin. Tässä luvussa kuvataan myös projektiorganisaatiota. Taulukossa 2 on projektin lähtökohdat taulukoituna.

TAULUKKO 2. Projektin lähtökohtia

Ohjaavat asiakirjat	Varhaisnuoren oikeus hyvinvointiin, lapsen ja nuoren kehityksen tukeminen erityisesti terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen osalta, osallisuuden sekä terveiden elämäntapojen tukeminen, koulun kerhotoiminnan kehittäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, varhainen puuttuminen ja oppilaan tuntemuksen lisääminen
Tietoperusta	Kehitysteoreettinen tieto erityisesti minuuden kehityksestä sekä sosiaalisesta ja sosioemotionaalisesta kehityksestä; minäkäsitystä, itsetuntoa, sosiaalista kompetenssia, sosiaalista pääomaa sekä emootioita määrittävät mallit ja teoriat; osallisuuden mallit ja ulottuvuudet, ryhmänohjaus, projektitoiminta ja sosiaalipedagoginen osaaminen
Taitavat Nuoret Ohjelma	Taitavat Nuoret -projektissa luotu psykososiaalinen tukiohjelma 5.-6. luokkalaisille; Ohjelman tavoitteet ja sisältö sekä projektiopinnäytetyön sijoittuminen erityistä tukea pienryhmästä -malliin
Suunnitteluyhteistyö	Suunnitteluyhteistyö Taitavat Nuoret -projektin ja Halkokarin alakoulun kesäkuu - lokakuun 2009 aikana, Powergirls-ryhmä mukaan suunnitteluun lokakuussa 2009

2.1 Ohjaavat asiakirjat

Varhaisnuorten oikeus hyvinvointiin nousee YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksesta, Suomen perustuslaista, perusopetuslaista, nuorisolaista,

lastensuojelulaista, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista 2004, lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmasta 2007–2011 sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta 2007–2011. Muita ohjaavista asiakirjoista nousevia lähtökohtia tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämiseksi ovat lapsen ja nuoren kehityksen tukeminen erityisesti terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen osalta, osallisuuden sekä terveiden elämäntapojen tukeminen, koulun kerhotoiminnan kehittäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, varhainen puuttuminen ja oppilaan tuntemuksen lisääminen. (Lapsen oikeuksien sopimus, 1989. 9; Lastensuojelulaki 13.4.2007/417; Nuorisolaki 27.1.2006/72; Opetushallitus 2004, 10–12; Opetusministeriö 2007, 11–13.; Perusopetuslaki 21.8.1998/628; Suomen perustuslaki 11.6.1999/731; Valtioneuvosto 2007, 1, 4, 7–8.)

2.2 Tietoperusta

Projektin tietoperusta sisältää kehitysteoreettista tietoa erityisesti minuuden kehityksestä sekä sosiaalisesta ja sosioemotionaalista kehityksestä. Se sisältää myös minäkäsitystä, itsetuntoa, sosiaalista kompetenssia, sosiaalista pääomaa, emootioita ja osallisuutta määrittäviä malleja ja teorioita sekä määrittää ryhmänohjausta, projektitoimintaa ja sosiaalipedagogista osaamista.

2.2.1 Varhaisnuoren psykososiaalinen kehitys

Osana opinnäytetyöni tietoperustaa ovat varhaisnuoren kehityksen teoriat ja muu kehitysteoreettinen tieto erityisesti minuuden kehityksestä sekä sosiaalisesta ja sosioemotionaalista kehityksestä. Kehitysteoreettinen tieto määrittää tyttöjen

pienryhmätoiminnan mallin kehittämistä sekä valmista mallia varhaisnuoren tarpeiden ja kehitystason näkökulmista. Tietoperustaan kuuluu myös minäkäsitystä, itsetuntoa, sosiaalista kompetenssia, sosiaalista pääomaa sekä emootioita määrittävät mallit ja teoriat.

2.2.2 Varhaisnuoren psykososiaalisen kehityksen tukeminen

Projektissa varhaisnuoren psykososiaalista kehitystä tuetaan osallisuuden, ryhmätoiminnan, toiminnallisuuden ja terveisiin elämäntapoihin tukemisen avulla. Osallisuus on myös itsessään tavoite ohjaavien asiakirjojen perusteella ja se vahvistaa tunnetta pätevydestä ja osaamisesta, lisää itsearvostusta ja -luottamusta sekä vaikuttaa itsetunnon kehitykseen (Aho 1996, 54; Kujala 2009, 74).

Ryhmätoiminta tukee itsetunnon, sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen kehitystä sekä lisää sosiaalista pääomaa (Pulkkinen 2002, 38, 112–113). Toiminnallisuudella tuetaan varhaisnuoren kehityshaasteiden eli ahkeruuden ja erilaisten taitojen harjoittamisen saavuttamista sekä itsetunnon eri osa-alueiden kehitystä (Aaltonen ym. 1999, 25; Lehtovirta ym. 1997, 125). Psykososiaalisen kehityksen tukena ovat myös terveet elämäntavat, joiden omaksuminen on ajankohtaista varhaisnuorelle. Terveitä elämäntapoja voidaan vahvistaa käytännön tilanteissa ja elämäntapojen seuraamisella. (Pulkkinen 2002, 106–107.)

2.2.3 Ryhmänohjaus

Ryhmänohjauksen tietoperustaksi on opinnäytetyössäni valittu sosiaalipedagogiikka, jonka mukaan merkittävää ovat aidot vuorovaikutussuhteet ja kokonaisvaltaisuus (Kaljonen 2005, 21–22). Ryhmänohjaaja toimii tyttöjen pienryhmälle roolimallina tärkeimpänä työvälineenään oma persoona (Aho 1996, 50). Ryhmänohjauksessa tärkeää on turvallisen ilmapiirin ja luottamuksellisen suhteen luominen ryhmän jäseniin sekä palautteen antaminen tavoitteiden saavuttamiseksi (Aalto 2000, 140–141; Aho 1996, 64).

2.2.4 Projektitoiminta

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittäminen toteutetaan projektitoimintana, joka ammatillisen oppimisen muotona on kokemuksellista, itseohjautuvaa ja reflektiivistä. Projektitoiminnan lähtökohtana on suunnittelu, jota seuraa toteutus sekä jatkuva arviointi. Projektitoiminta pyritään usein mallintamaan. Projektitoiminnan periaatteita voidaan soveltaa myös tyttöjen pienryhmätoimintaan. (Jalava & Virtanen 1995, 78, 139.)

2.2.5 Sosiaalipedagoginen osaaminen

Ryhmänohjauksen ja tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisen taustana nähdään sosiaalipedagogiikka. Sosiaalipedagogisesti orientoituneen ammattilaisen osaamisalueita voidaan kuvata Madsenin kukalla (TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3. Madsenin kukka

Toimintapätevyys	Yhdistää muut alueet ja sisältää persoonallisen käyttöteorian sekä luovan suhtautumisen itseen ja ympäristöön
Analyyttinen ja synteesiä luova reflektiivinen pätevyys	Sisältää havainnoinnin, ajattelun ja toimintakäytäntöjen kriittisen arvioinnin, edellyttää jatkuvaa maailmankuvan ja ihmiskuvan luomista ja tarkistamista sekä synnyttää uusia toimintakäytäntöjä ja teoriaa
Kommunikatiivinen pätevyys	Käsittää kyvyn yhteistyöhön, luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luomisen ja sosiaalisen toiminnan organisoimisen
Ilmaisullinen pätevyys	On asettumista toisen asemaan sekä ilmaisua sanallisesti, kuvallisesti, musiikin, luovan liikunnan ja draaman avulla
Tuottava pätevyys	On ympäristön luovaa muokkaamista työvälineillä ja menetelmillä, organisointi- ja suunnittelukykyä, arkipäivän ongelmien ratkaisemista käden taitojen avulla sekä työn ja työmarkkinoiden kehittämistä innovaatioilla

(Laiho 2005, 46-47.)

2.3 Taitavat Nuoret Ohjelma

Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Taitavat Nuoret -projekti, joka on Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n varhaisnuorten tukemiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn kehitetty projekti vuosille 2007–2010. Taitavat Nuoret -projektin päätehtävät ovat 1) lapsia kuullen ja heidän kanssaan toimien uusien yhteistyömallien löytäminen lasten kasvun ja terveen itsetunnon kehityksen tukemiseen alakouluissa, 2) rakentaa entistä luonnollisempaa ja eheämpää kumppanuutta nuoren, koulun, perheen ja alueen lapsi- ja nuorisotoimijoiden välille sekä 3) ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen kehittäminen. (Kokkolan ensi- ja turvakoti 2007.)

Taitavat Nuoret -projektissa kehitettiin alakoulun oppilaiden, heidän vanhempiansa ja kouluhenkilöstön kanssa yhteistyössä työmenetelmiä varhaiseen tukemiseen lasten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Yksi kehitetty menetelmä on Taitavat Nuoret Ohjelma, psykososiaalinen tukiohjelma 5.–6.-luokkalaisille, joka sisältää erilaisia toimintamalleja varhaisnuorten tukemiseksi.

Taitavat Nuoret Ohjelman varhaisen tuen toimintamallit ovat Taitavat Nuoret -pajatoiminta, luokkakerho/monitoimikerhomalli, välituntitoiminnan kehittämismalli sekä erityistä tukea pienryhmästä -malli. Opasta voidaan käyttää sosiaali- ja kasvatusalan sekä humanistisen alan ammattikorkeakouluopiskelijoiden ja nuoriso- ja vapaa-ajan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden alakouluun sijoittuvien työelämäharjoitteluiden ja opinnäytetöiden toteutuksen ja ohjauksen välineenä. (Kokkolan ensi- ja turvakoti 2009.)

Ohjelma toimii kolmantena lähtökohtana opinnäytetyölleni, joka sijoittuu erityistä tukea pienryhmästä -malliin poikie pienryhmätoiminnan vastinpariksi.

2.4 Projektioorganisaatio

Projektiopinnäytetyöni projektiorganisaationa toimivat Taitavat Nuoret -projekti, Halkokarin alakoulu sekä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikkö.

Projektiopinnäytetyöni toteutuspaikka oli Taitavat Nuoret –projekti ja Halkokarin alakoulu. Taitavat Nuoret -projektista opinnäytetyöni työelämäharjoittelun ohjaajana ja yhteyshenkilönä projektityöntekijä oli Katja Hakola. Halkokarin alakoulusta yhteyshenkilönä toimi rehtori Arto Lauri ja työelämäharjoittelun ohjaajana luokanopettaja Katja Saaranen. Lisäksi tyttöjen pienryhmätoiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa olivat mukana tyttöjen pienryhmän jäsenten luokanopettajat. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksiköstä opinnäytetyön ohjaajana ja yhteyshenkilönä toimi opettaja Anne Jaakonaho.

2.5 Suunnitteluyhteistyö ja suunnittelun vaiheet

Projektiä suunniteltiin yhteistyössä projektiorganisaatioon kuuluvien Taitavat Nuoret -projektin ja Halkokarin alakoulun kanssa kesäkuu - lokakuu 2009 aikana. Suunnitteluyhteistyöhön liittyi lokakuussa 2009 Powergirls-ryhmä. Ryhmään kuului neljä kuudesluokkalaista tyttöä Halkokarin alakoulun kahdelta eri rinnakkaisluokalta.

2.5.1 Alkukartoitus

Työelämäharjoittelun suunnittelukeskustelun sekä sen jälkeisen sähköpostiviestinnän jälkeen kesän 2009 aikana etsin tietoa Internetistä ja kirjallisuudesta tyttöydestä, tyttötyöstä, tyttötutkimuksesta, tytöille suunnatuista ryhmistä, tyttöjen voimaantumisen tukemisesta sekä siihen liittyvistä harjoitteista ja toiminnoista. Kiinnostuksen kohteita olivat erityisesti rajattomat tytöt, hiljaiset

tytöt, tyttöjen myönteisen ruumiinkuvan/minäkuvan vahvistaminen ja tyttöjen parissa tehtävä medialukutaitotyö. Tässä vaiheessa opinnäytetyön aihe oli hyvin rajaamaton ja koski yleisesti tyttöjen ryhmätoimintaa.

2.5.2 Tavoitteiden ja kohderyhmän rajaaminen

Ennen työelämäharjoitteluni alkua elokuussa 2009 kävin kertomassa Halkokarin alakoulun opettajien kokouksessa työelämäharjoittelustani ja opinnäytetyöstäni. Työelämäharjoitteluni aikana syyskuussa 2009 käytiin keskustelua työelämäohjaajan sekä rehtorin ja kuudensien luokkien opettajien kanssa tyttöjen pienryhmätoiminnan tavoitteiden ja kohderyhmän rajaamiseksi. Keskustelua jatkettiin luokanopettajien ja työelämäohjaajan kanssa kaikissa vaiheissa.

Päädyn havainnoimaan 4.–6.-luokkalaisia tyttöjä, sillä tyttöjen pienryhmätoiminnalle koettiin tarvetta muidenkin kuin kuudensien luokkien keskuudessa. Havainnointia tein luokissa oppituntien ajan sekä välitunnilla ja ruokalassa syyskuu - lokakuun 2009 aikana.

Havainnoinnin aikana arvioitiin riskejä työelämäohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen kautta. Opinnäytetyön näkökulmaa päätettiin muuttaa tyttöjen pienryhmästä tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämiseksi, jolloin Taitavat Nuoret -projekti hyötyisi tyttöjen pienryhmätoiminnan kokemuksista myös kirjallisena ohjeistuksena käytettäväksi työelämäharjoitteluisa. Samalla opinnäytetyön uusi näkökulma muutti tulevaa tiedottamista ja raportointia niin,

ettei tavoitteiden toteutumista tarvitsisi käsitellä yksittäisten tyttöjen kohdalla. Lisäksi tavoitteet saivat lopullisen muodon Taitavat Nuoret -projektin tavoitteista, vaikka niiden sisältö säilyi melko samana koko suunnitteluvaiheen ajan.

2.5.3 Ryhmän muodostaminen

Ryhmään kutsuminen toteutettiin lokakuussa 2009 välitunnilla henkilökohtaisesti suullisen sekä kirjallisen kutsun muodossa (LIITE 4). Myös vanhempia tiedotettiin kirjallisesti ryhmästä ja pyydettiin lupaa tyttärelle osallistua ryhmätoimintaan (LIITE 5).

2.5.4 Powergirls-pienryhmätoiminnan suunnittelukerrat

Halkokarin alakoulun tyttöjen pienryhmätoiminta Powergirls lokakuussa 2009 kahdella suunnittelukerralla. Ensimmäisellä suunnittelukerralla esittelin ryhmälle omat ja Taitavat Nuoret -projektin tavoitteet ja toimintaperiaatteet, kuten osallisuuden. Samoin esittelin käytettävissä olevat resurssit, joita olivat tyttöjen pienryhmätoiminnalle varatut tunnit työelämäharjoittelustani, taitoni ja tietoni, ryhmän jäsenten aika, taidot ja tiedot, Halkokarin alakoulun tilat, välineet ja materiaalit sekä muut sovittavissa olevat resurssit, joita ryhmä voisi hyödyntää. Havainnollistin tavoitteita ja resursseja piirtämällä ja kirjoittamalla sekä pyrin avaamaan heille ryhmätoiminnan eri mahdollisuuksia. Selvitin ryhmälle myös

opinnäytetyöni aihetta, tavoitteita sekä heidän osuuttaan opinnäytetyöprosessissani.

Samoin aloitettiin sääntöjen ja tavoitteiden luominen sekä päätettiin ryhmäkertojen määrästä ja kestosta. Toimintamahdollisuuksia selvitettiin aivoriihen avulla, jossa ryhmäläiset tuottivat ideoita lapuille. Seinälle luotiin projektinauha, johon liitettiin kuukaudet ja kokoontumisajankohdat erillisinä lappuina aikajärjestyksessä. Aloitimme aivoriihessä tuotettujen ideoiden sijoittelun kokoontumisajankohtiin ryhmän toivomalla tavalla sekä vaihdoimme puhelinnumerot keskenämme.

Toisen suunnittelukerran alussa koottiin ensimmäisen ryhmäkerran tapahtumia ja tunnelmia sekä esittelin toisen ryhmäkerran tavoitteita. Projektinauhan kokoaminen saatettiin loppuun ja ylimääräiset idealaput säästettiin mahdollista tarvetta varten. Lisäksi tyttöjen pienryhmä ideoi ja valitsi itselleen nimen sekä koristelimme päiväkirjavihkot. Ryhmätoiminnan käynnistyttyä vanhempia tiedotettiin kirjallisesti (LIITE 8).

2.5.5 Toimintasuunnitelman luominen

Tämän jälkeen kokosin toiminnot sekä valitsemani harjoitteet ja menetelmät toimintasuunnitelmaksi projektisuunnitelman (LIITE 1) liitteeksi Toimintasuunnitelmasta tein kaksi versiota, ohjaajalle (LIITE 6) ja ryhmälle (LIITE 7) omansa. Tämän jälkeen projektisuunnitelma hyväksyttiin. Liitteenä on myös opinnäytetyösopimus (LIITE 2) ja tutkimuslupa (LIITE 3).

3 PROJEKTIN TOTEUTUS

Projektisuunnitelman toteutussuunnitelmaan kuului sekä suunnittelu- että toteutusvaiheen tehtäviä, joiden toteutuminen aikataulullisesti on taulukoitu alla (TAULUKKO 4).

TAULUKKO 4. Projektin toteutus

Tehtävä	Toteutussuunnitelma	Toteutuminen
Havainnointi kohderyhmän luokissa	Syyskuu 2009	Syyskuu - lokakuu 2009
Ryhmän muodostamisen suunnittelu	Syyskuu 2009	Syyskuu - lokakuu 2009
Ryhmän muodostaminen	Lokakuu 2009	Lokakuu 2009
Suunnittelukerrat	Lokakuu 2009	Lokakuu 2009
Ryhmäkerrat 3.–8.	Marraskuu - joulukuu 2009	Marraskuu - joulukuu 2009
Kokemusten koonti väliraporttia varten	Joulukuu 2009	Joulukuu 2009
Väliraportti	Joulukuu 2009, tammikuu 2009	Joulukuu 2009, tammikuu 2010
Väliraportin tulosten tiedottaminen	Tammikuu 2010	Joulukuu 2010
Ohjauskerta kuraattorin kanssa	Tammikuu 2010	Tammikuu 2010
Ryhmäkerrat 9.–17.	Tammikuu - helmikuu 2010	Tammikuu - maaliskuu 2010
Kokemusten koonti loppuraporttia varten	Helmikuu - maaliskuu 2010	Maaliskuu - huhtikuu 2010
Loppuraportti	Maaliskuu 2010	Huhtikuu 2010
Loppuraportin tulosten tiedottaminen	Maaliskuu 2010	Huhtikuu 2010

3.1 Ryhmäkerrat

Tyttöjen pienryhmä Powergirls kokoontui seitsemäntoista (17) kertaa marraskuun 2009 ja huhtikuun 2010 välillä. Ryhmä kokoontui kerrallaan noin kahden tunnin ajan. Ryhmäkerroista kaksi oli leirejä, molemmat kestoltaan noin vuorokauden mittaisia. Leirit suunniteltiin tarkemmin paria viikkoa ennen ajankohtaa. Ryhmä päätti yhdessä aikataulusta, mukaan otettavista asioista, toiminnoista ja niihin liittyvästä työnjaosta. Ryhmän jäseniä muistutettiin ensimmäisestä leiristä kirjallisesti (LIITE 11) ja toisesta leiristä tekstiviestillä.

Powergirls-ryhmän toimintoja olivat syyskaudella keilaus, leipominen, savityöt, lautapeliä pelaaminen, huovutus, kävelyretki, ruoanlaitto, sokko, piilo ym. leikit, nytyttarit ja päiväkirjavihkon koristelu. Ohjaajan suunnittelema toimintoja olivat projektikartta, aivoriihi, projektimato, sääntöjen luominen, ryhmän nimen muodostaminen, nimestä kuvailevia sanoja, aarrekartta unelmista, minä aikuisena -parihaastattelu, siemen-mielikuvaharjoite, joharin ikkuna, minä-laatikko, verkostokartta, elämänpolku-kartta, ravitsemuksen seuranta, välipalaute, tutustumisharjoitteet sekä tunteiden ja ajatusten ilmaisuharjoitteet. Kokoontumispaikkoja olivat syyskaudella Halkokarin alakoulun pommisuoja, käsityöluokka ja musiikkiluokka sekä keilahalli, Halkokarin seurakuntakoti ja sen ympäristö.

Kevätkaudella toimintoja olivat seinäkiipeily, maalaus, uiminen, pulkkamäki ja makkaranpaisto, tutustuminen eläinlaitola Kotipesään, leipominen, ruoanlaitto, kampaustenteko ja jälleen sokko, piilo ym. Ohjaajan suunnittelema harjoitteita, menetelmiä ja toimintoja olivat sadutus, maalaus vasemmalla kädellä, luottamusharjoitukset, yösuunnistus, rullaus kehoilla, videokuvaus, swot, minun

sydämeni -harjoite, itsearvostustaulukko, postikortti itselle seiskaluokkalaisena, pantomiimi, kuningatar-palaute sekä loppupalaute. Kevätkaudella kokoonnuttiin urheilutalolla, Halkokarin koulun pommisuojassa ja käsityöluokassa, uimahallilla, Halkokarin lähiulkoilualueella, eläinhoitola Kotipesässä, kahvilassa sekä nuorisokeskus Villa Elbassa ja sen ympäristössä.

Ryhmäkerrat aloitettiin pääsääntöisesti tutustumiseen tai ryhmätoimintaan virittäytymiseen liittyvällä harjoitteella. Toiminnan aikana pyrin luomaan vapaata keskustelua sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymiseksi. Kaikissa tilanteissa pyrin ottamaan huomioon ryhmän jäsenten osallisuuden tukemalla heitä ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sekä toimimaan ja tekemään itse asioita. Samoin pyrin löytämään palautteenantomahdollisuuksia terveen itsetunnon kehityksen tukemiseksi. Ryhmäkerran lopuksi käytiin läpi heränneitä ajatuksia ja tunteita harjoitteen tai menetelmän avulla tai keskustelemalla.

Jokainen ryhmäkerta pyrittiin tallentamaan valokuvin. Lisäksi toisella leirikerralla oli mukana videokamera. Ryhmäläiset tuottivat ryhmäkerroilla minä-laatikot, joihin kerättiin pienryhmätoiminnassa syntyneet tuotokset. Minä-laatikot toimivat pienryhmätoiminnan vaikutusten muistuttajina sekä muistoina.

3.2 Kokemusten koonti väli- ja loppuraporttia varten

Kokemusten koonti väliraporttia varten tehtiin joulukuussa 2009 ja loppuraporttia varten maalis-huhtikuussa 2010. Väli- ja loppupalaute kerättiin Powergirls-ryhmän jäseniltä projektisuunnitelmassa liitteenä olleilla lomakkeilla, jotka tein osallisuuteen, itsetuntoon ja sosiaalisuuteen liittyvän tietoperustan sekä ryhmän

itselleen asettamien tavoitteiden pohjalta. Lomakkeessa oli myös kohta omille mielipiteille yleensä ryhmätoiminnasta. Täytetyn lomakkeen avulla pyrin jokaisen ryhmän jäsenen kanssa erikseen keskustelemalla täydentämään lomaketta. Lisäksi viimeisellä ryhmäkerralla keräsin palautetta kirjallisesti ryhmältä ohjauksesta sekä harjoitteista ja menetelmistä.

Palautetta pyydettiin myös tyttöjen pienryhmätoimintaan osallistuneiden tyttöjen luokanopettajilta. Välipalaute saatiin suullisesti välitunnilla ja tapaamisessa sekä loppupalaute sähköpostilla ja tapaamisessa riippuen oman tai luokanopettajan tarpeen mukaan.

Ryhmän jäsenten vanhemmilta kokemukset kerättiin puhelimitse väliraporttia varten, ja tästä tiedotettiin vanhempia kirjallisesti (LIITE 9). Loppuraporttiin kokemukset kerättiin palautekeskusteluissa, joissa olivat mukana minä, vanhemmat tai vanhempi sekä heidän tyttärensä. Palautekeskustelussa keskustelimme vanhempien kokemuksista tyttären ryhmätoiminnasta, tavoitteiden toteutumisesta sekä kokemuksistani ja havainnoistani tyttärestä toimintojen, harjoitteiden ja menetelmien kautta. Keskustelussa käsiteltiin myös yläkouluun siirtymistä, mahdollisia huolenaiheita ja niiden ratkaisuja. Lisäksi pyysin palautetta yhteydenpidosta ryhmätoiminnan aikana.

Palautekeskusteluun tarjottiin mahdollisuutta kotona, koululla tai muussa heidän valitsemassaan paikassa. Loppupalautekeskusteluista käytiin kolme ryhmän jäsenen kotona vanhemman ja tytön läsnä ollessa ja yksi Halkokarin koululla vanhempien ja tytön kanssa.

3.3 Väli- ja loppuraportti

Tyttöjen pienryhmätoimintaa arvioitiin myös työelämäohjaajien kanssa. Väkiraportti suoritettiin eri tahojen palautteenannon jälkeen kirjallisen väkiraportin (LIITE 10) ja väkiraporttikeskustelujen muodossa molempien työelämäohjaajien kanssa. Väkiraportin jälkeen tavoitteita ja toimintaa suunnattiin myös Itäreit in koulukuraattorin ohjauskeskustelun avulla. Loppuraportointi (LIITE 12) tehtiin samoilla periaatteilla.

3.4 Väli- ja loppuraportin tulosten tiedottaminen

Projektisuunnitelman toteutussuunnitelmasta poikkeamisen vuoksi väli- ja loppuraportin tulosten tiedottaminen vanhemmille tapahtui jo kokemuksia kootessa. Raportteja ei toimitettu vanhemmille eikä ryhmän jäsenille. Sekä väli- että loppuraportti toimitettiin Halkokarin alakoulun rehtorille ja luokanopettajille.

3.5 Yhteistyö ja yhteydenpito

Tyttöjen pienryhmätoiminnan yhteistyötahoja olivat projektiorganisaation lisäksi Kokkolan suomalaisen seurakunnan oppilaitostyö, nuorisokeskus Villa Elba, eläinhoitola Kotipesä sekä Itäreit in oppilashuolto. Yhteydenpito yhteistyötahoihin on tapahtunut puhelimitse sekä tapaamisissa. Yhteydenpito Powergirls-ryhmän jäseniin on tapahtunut suullisesti, puhelimitse sekä tekstiviesteillä. Vanhempiin on

oltu yhteydessä kirjallisesti tyttöjen välityksellä, puhelimitse, tekstiviesteillä ja tapaamisissa. Yhteydenpito luokanopettajiin tapahtui välituntisin tapaamisessa, puhelimitse, sähköpostitse sekä muissa sovituissa tapaamisissa.

3.6 Powergirls-ryhmän päättymisen jälkeen

Powergirls-ryhmä kokoontui ryhmätoiminnan loppumisen jälkeen huhtikuussa 2010 leirivideon katseluhetkeen sekä elokuussa 2010 tapaamiseen. Elokuussa 2010 tuotin tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kirjalliseen muotoon.

4 PROJEKTIN VAIHEIDEN ARVIOINTI

Projektia arvioitiin tavoitteiden toteutumisen ohella projektin vaiheiden kautta. Projektisuunnitelman toteutussuunnitelman ensimmäinen tehtävä oli havainnointi kohderyhmän luokissa, jota ennen merkittäviä projektin vaiheita olivat alkukartoituksen tekeminen ja projektista tiedottaminen. Alla on arviointi projektin vaiheista taulukoituna (TAULUKKO 5), jonka sisältö avataan laajemmin taulukon jälkeen.

TAULUKKO 5. Projektin vaiheiden tehtävät ja tulokset

Tehtävä	Tulokset
(Alkukartoitus)	Laaja kartoitus aikataulussa pysyen, hyödyllistä projektin, ryhmäohjauksen ja ammatillisen kasvun kannalta, tuloksena monipuolisia harjoitteita ja menetelmiä jopa yli tarpeen
(Projektista tiedottaminen)	Tiedottaminen opettajien kokouksessa, ei sosionomi (AMK) -osaamisen avaamista
Havainnointi kohderyhmän luokissa	Havainnointi kolmella luokkatasolla, kohderyhmän rajautuminen kuudesluokkalaisiksi, ymmärryksen lisääntyminen koulumaailmasta ja varhaisnuoren elämänpiiristä
Ryhmän muodostamisen suunnittelu	Projektin rajautuminen mallin kehittämiseksi, tavoitteet TN -projektin mukaisiksi, oman jaksamisen ongelmia
Ryhmän muodostaminen	Riskialttein vaihe: onnistui hyvin, uhat eivät toteutuneet, kutsu ryhmään suullisesti ja kirjallisesti
Suunnittelukerrat	Suunnittelukerran venyttäminen kahdeksi: lisäsi osallisuutta ja sosiaalisten taitojen käyttöä; teemoittaisten ryhmäkertojen kokoaminen onnistuneesti
Ryhmäkerrat 3.–8.	Ryhmäkertojen toimivuuden ja toteutussuunnitelman toteutuminen hyvin, ohjaajan ja ryhmän motivaation säilyminen, ryhmän jäsenet hyvin sitoutuneita, lukuisia oppimistilanteita, leiri merkittävä tavoitteiden toteutumisen kannalta
Kokemusten koonti väliraporttia varten	Kokemusten koonti ryhmän jäseniltä, vanhemmilta ja luokanopettajilta melko onnistuneesti, palautteenanto runsasta, palautteen saanti melko niukkaa mutta myönteistä, rohkeuden lisääntyminen suhteessa yhteydenpitoon vanhempien kanssa

Väliraportti	Onnistuneet väliraportti ja -keskustelut, suuntasivat tavoitteita, toivat tukea jaksamiseen
Väliraportin tulosten tiedottaminen	Tiedottaminen vanhemmille puhelimitse, luokanopettajille, ohjaajille ja rehtorille kirjallisesti, ei tiedottamista ryhmälle
Ohjauskerta kuraattorin kanssa	Tukea tavoitteiden suuntaamiseen ja huolenaiheisiin, onnistunut ohjauskerta
Ryhmäkerrat 9.-17.	Ryhmäkertojen toimivuus ja toteutussuunnitelman toteutuminen melko hyvin, yhden ryhmän jäsenen sairastelut, motivaation säilyminen, ryhmän kahtiajako, ryhmän onnistunut lopettaminen
Kokemusten koonti loppuraporttia varten	Ryhmän jäsenien kanssa useita kokemusten koontitilanteita, onnistuneempi kuin välikoonti, luokanopettajilta palautetta sähköpostitse ja tapaamisessa, kokemusten koonti vanhemmilta heidän tyttärensä läsnä ollessa vanhempien valitsemissa paikassa, ei tarpeeksi valmiita kysymyksiä, vahvuutena myönteinen ja kiireetön vuorovaikutustilanne
Loppuraportti	Muokkasi kuvaa ryhmätoiminnasta myönteisemmäksi ajatusten ja tunteiden purkamisen kautta, kokosi koko ryhmätoiminnan kaarta, teki näkyväksi omaa työtä, myönteistä palautetta raportoinnista
Loppuraportin tulosten tiedottaminen	Luokanopettajille ja rehtorille kirjallisesti, ohjaajille lisäksi keskustelussa, vanhemmille ja heidän tyttärilleen palautekeskusteluissa, joissa tiedottaminen kokemuksista ja havainnoista erittäin runsasta ja monipuolista

4.1 Alkukartoitus

Työskentelin projektiopinnäytetyöni parissa kesän 2009 ajan mielestäni sopivalla tahdilla, jolloin kartoittaessani opinnäytetyön aihealuetta koen hahmottaneeni laajasti tyttöyttä ja tyttöjen elämänpiiriä. Tämä oli hyödyllistä projektin kokonaisuuden, ryhmänohjauksen sekä pitkällä tähtäimellä tulevan työelämän kannalta. Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin sisällön suunnittelu jatkui samanaikaisesti havainnoinnin sekä tyttöjen pienryhmän muodostamisen kanssa. Kokoamani harjoitteet ja menetelmät olivat mielestäni monipuolisia, ja niitä oli tarkoituksella yli tarpeen. Olin kerännyt muistiin myös vaihtoehtoisia toimintoja

varalle, jos ryhmä ei tuottaisi niitä itse tarpeeksi. Itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen sekä osallisuuden tukemisen ollessa tavoitteina halusin jättää lopullisen päätöksen toiminnoista ryhmän tehtäväksi, ja tähän valintaan olen erittäin tyytyväinen.

4.2 Projektista tiedottaminen

Syyskuussa 2009 tiedottaessani opinnäytetyöstäni ja tyttöjen pienryhmän kokoamisesta opettajien kokouksessa, olisi ollut hyvä selventää sosionomi (AMK) -osaamista työyhteisölle. Tällöin se halutessaan olisi voinut vaikuttaa enemmän tyttöjen pienryhmätoiminnan toteutumiseen Halkokarin alakoulussa. Sosionomi oli jokseenkin tuttu toimija Halkokarin alakoulussa Taitavat Nuoret -projektityöntekijän kautta, mutta kokemusteni perusteella sosionomin koulutusta ei tunneta vielä tarpeeksi. Tyttöjen pienryhmätoiminnasta ei ollut tarvetta tiedottaa erikseen oppilashuoltoryhmässä, sillä sen yhteyshenkilönä toimi rehtori.

4.3 Havainnointi kohderyhmän luokissa

Havainnoinnin aikana huomasin erityisesti välituntien ja käsityötuntien antavan informaatiota tyttöjen käyttäytymisestä ja heidän välistä dynamiikasta. Huomasin myös havainnointitaitojeni kehittyvän havainnointivaiheen aikana. Olen tyytyväinen, että havainnoin kolmea ikäluokkaa, vaikka tämä vei työelämäharjoittelutuntejani, sillä havainnointivaihe lisäsi ymmärrystäni koulumaailmasta ja varhaisnuorten elämästä. Oppimistuloksena näen myös havainnoinnin aikana syntyneet mietinnöt kahden eri ryhmän perustamisesta, vaikkakin ne hidastivat hieman prosessin edistymistä.

Päädyn yhden ryhmän muodostamiseen omien voimavarojeni riittämiseksi ja työtuntien kohdistamiseksi paremmin, jotta tavoitteet toteutuisivat. Myöhemmin ajateltuna tämä oli ainoa hyvä ratkaisu, sillä ryhmän kaari jäi näinkin Powergirls-ryhmällä hieman lyhyeksi.

4.4 Ryhmän muodostamisen suunnittelu

Tavoitteiden myöhäinen rajautuminen aiheutti oppimisen ja ammatillisen kasvun prosessien kertymisen erityisesti suunnitteluvaiheen loppuun, mikä vaikeutti jaksamistani. Aiheen rajaamisessa sain vahvaa tukea työelämäharjoitteluohjaajaltani. Olen edelleen hyvin tyytyväinen opinnäytetyön aiheeseen. Tavoitteet osoittautuivat melko laajoiksi ja monimutkaisiksi, mikä ilmenee tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin tietoperustasta. Kuitenkin koen niiden käsittelevän olennaisia teemoja varhaisnuoren hyvinvoinnin alueelta.

Ryhmän muodostamista suunniteltaessa olisin voinut muokata tavoitteita paremmin tietoperustaa vastaavaksi varsinkin sosiaalisten vuorovaikutustaitojen osalta, esimerkiksi muuttamalla sen sosiaalisen kehityksen tukemiseksi, mutta tällöin eivät tavoitteet olisi vastanneet Taitavat Nuoret -projektin tavoitteita.

4.5 Ryhmän muodostaminen

Tyttöjen pienryhmän muodostaminen arvioitiin pienryhmätoiminnan ja ehkä koko opinnäytetyön haastavimmaksi vaiheeksi, sillä pienryhmätoimintaan

kutsumisella ja osallistumisella koettiin voivan olla myös kielteinen vaikutus tyttöjen sosiaaliseen maineeseen tai minäkäsitykseen. Kutsuttaessa ryhmään eivät kaikki mukaan pyydyt halunneet osallistua. Kieltäytymisen syyt eivät näyttäneet liittyvän omaan toimintaani. Kutsuminen sujui ongelmitta, ja oli hyvä, että olin tehnyt varasuunnitelmia. Jälkikäteenkään ei saatu tietoa uhkien toteutumisesta ryhmän jäsenten kohdalla.

Kutsuminen sekä suullisesti että kirjallisesti oli tarkoituksellista, jolloin lyhyessä hetkessä annettu informaatio pystyttiin tarkistamaan myöhemmin kirjallisesta kutsusta. Lisäksi kutsu oli muistuttamassa ensimmäisestä tapaamisesta. Muistuttaminen näyttää kokemusteni perusteella olevan tärkeää toimittaessa varhaisnuorten kanssa. Ryhmän muodostamisvaiheessa toimin uudelleen samalla tavalla.

4.6 Ryhmätoiminnan suunnittelukerrat

Powergirls-ryhmän toimintojen suunnittelun odotettiin tapahtuvan ensimmäisellä kerralla, mutta runsaan ideoinnin seurauksena suunnittelu venyi kahdelle kerralle. Olen iloinen tästä. Annettaessa mahdollisuus jatkaa suunnittelua toisella tapaamisella ryhmä sai mahdollisuuden päättää ryhmän toiminnoista.

Ryhmän osallistaminen päätöksentekoon tuotti ryhmään vuorovaikutusta, joka mahdollistaa yksittäisten ryhmän jäsenten sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymisen ja vaikuttaa myös itsearvostukseen. Siksi, olen hyvin tyytyväinen, etten ensimmäisen suunnittelukerran osoittautuessa riittämättömäksi lähtenyt suunnittelemaan toimintaa itse, vaikkakin toteutettu tapa hidasti

projektisuunnitelman valmistumista. Koen saaneeni luotua Powergirls-ryhmän valitsemista toiminnoista sekä valitsemistani harjoitteista ja menetelmistä kokonaisuuksia ryhmäkerroiksi, niin että jokaisella kerralla oli jokin tema.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan malliin suunnittelukertoja tulee kaksi. Vaikka suunnittelukertojen toimintojen järjestys Powergirls-ryhmässä oli tyydyttävä, muokkasinkin sitä malliin ryhmälle enemmän ideointitilaa antavaksi. Mallissa kehoitan aktiivisemmin osallistamaan tyttöjen perheitä suunnitteluun. Kuten projektissa, myös mallissa ryhmän valitsemien toimintojen sitominen harjoitteisiin ja menetelmiin jää käyttäjälle, jotta ryhmäkerroista muodostuu yhtenäisiä.

4.7 Ryhmäkerrat

Projektisuunnitelmassa ryhmätoiminnan haasteiksi mainittiin suunniteltujen ryhmäkertojen sisältöjen toimivuus käytännössä sekä ryhmän jäsenten ja ohjaajan motivaation säilyminen, ja ryhmän onnistunut lopettaminen.

Ryhmäkertojen kestoksi Powergirls-ryhmässä päätettiin kaksi tuntia, mikä koettiin ryhmän jäsenten ja ohjaajan mielestä sopivaksi. Jo puoli tuntia lyhempi ryhmäkerta olisi mielestäni rajoittanut toimintaa sekä vuorovaikutusta ryhmässä. Ryhmäkerrat aloitettiin yleensä tutustumiseen tai ryhmätoimintaan virittäytymiseen liittyvällä harjoitteella, mutta huomasin hyväksi tavaksi koulupäivään tai muuhun liittyvien ajatusten ja tunteiden purkamisen ennen varsinaista toimintaa. Jos näin ei toimittu, näkyi se ryhmässä rauhattomuutena.

Ohjaajan toimintasuunnitelman pohjalta muokkasin ennen ryhmäkertoja tarkemman suunnitelman aikataulutuksineen. Toimintasuunnitelman toteutuksessa koen tärkeäksi pystyä toimimaan joustavasti säilyttäen kuitenkin tavoitteellisuuden. Powergirls-ryhmässä oli paljonkin joustavuutta, mutta melko hyvän suunnittelun takia ryhmäkerrat toteutuivat pääsääntöisesti toimintasuunnitelman mukaan, johon muutoksia toivat tietoiset päätökset sekä ennakoimattomat muutokset.

Yksittäisten ryhmäkertojen hyvää lopettamista vaikeutti yhden jäsenen lähteminen ryhmäkerroilta ennen muita satunnaisesti, vaikkakin sovitusti. Leirit sijoittuivat Powergirls-ryhmässä sopiviin kohtiin ryhmän vaiheita, mutta en näe esteitä niiden toteuttamiseen muissa vaiheissa. Leirit koettiin sekä ryhmän että ohjaajan taholta merkittävinä tilanteina tavoitteiden toteutumiseksi. Powergirls-ryhmä ei kehitysvaiheissaan edennyt kuin ajoittain sitoutumisen ja tehokkaan työskentelyn vaiheisiin. Tähän olisi voitu päästä pidemmällä aikavälillä, mutta on myös mahdollista, ettei ryhmä voimakkaan kahtiajaon tai muiden syiden takia olisi koskaan muodostunut niin kiinteäksi.

Ryhmän jäsenten ja ohjaajan motivaatio on säilynyt Powergirls-ryhmässä yllättävän hyvin. Ryhmän jäsenet ovat olleet hyvin sitoutuneita ryhmään. He ovat tulleet ajoissa ja poissaolot ovat liittyneet sairastumiseen. Sairastumisesta johtuva yhden tytön usea poissaolo harmitti ryhmää. Vanhempien ja opettajien mukaan tytöt ovat olleet innostuneita loppuun asti. Ajattelen tähän vaikuttaneen osallisuuden tavoitteen. Ajatustani vahvistaa ennen toista leiriä ryhmän jäsenen sairastumisesta johtuva yhteisen suunnittelun puuttuminen ja sitä seuraava tyttöjen motivaation matalampi taso leirillä. Ryhmän jäsenet eivät olleet motivoituneita tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin tietoiseen kehittämiseen, joka

ei kuitenkaan ollut tavoitteenakaan. En näe myöskään tyttöjen pienryhmätoiminnan kehittämisen olleen laskemassa Powergirls-ryhmän motivaatiota.

Oma motivaationi on ollut melko korkea kaikilla ryhmäkerroilla. Motivoitumista ovat joissain kohdin vähentäneet ryhmän kahtiajaon ja omien ryhmänohjaustaitojen puutteelliseksi kokeminen. Ohjaajana aloitin ajoissa ryhmän valmistelun ryhmän loppumiseen, vaikka osalla ryhmästä olivat mielessä myös toiveet ryhmän jatkumisesta. Viimeisen ryhmäkerran selkeä lopettamiseen liittyvä teema sekä projektisuunnitelman ulkopuolinen leirivideon katselukerta tukivat ryhmän onnistunutta lopettamista.

4.8 Kokemusten koonti väli- ja loppuraporttia varten

Yhdeksi haasteeksi projektisuunnitelmassa oli nimetty palautteen saaminen osapuolilta. Projektisuunnitelman toteutussuunnitelmasta poiketen keräsin välipalautteen ensin luokanopettajilta, sitten ryhmän jäseniltä ja viimeiseksi vanhemmilta, jotka oli toteutussuunnitelmassa merkitty ensimmäiseksi. Samoin loppupalautteen keräämisessä toimin samassa järjestyksessä. Kokemusten koonti vanhemmilta viimeisenä mahdollisti luokanopettajien ja ryhmän jäsenten kokemusten jakamisen vanhemmille samassa tilanteessa.

Vuorovaikutuksellinen kokemusten koonti oli mielestäni luonnollisempaa ja kerätyt kokemukset monipuolisempia kuin sähköisessä tai kirjallisessa kokemusten koonnissa. Kokemusten koonnin eli loppupalauttekeskustelun tarjoaminen käytäväksi vanhempien toivomassa paikassa oli mielestäni

kunnioittavaa ja osallistavaa. Loppupalautekeskustelun käyminen kotona mahdollisti toteutumisen helposti pienten lasten vanhempien kanssa. Samoin koen keskustelun olevan luontevampaa perheen omassa ympäristössä.

Olen erittäin tyytyväinen loppupalautekeskusteluiden kulkuun, mistä kertoo myös neljään keskusteluun käytetty yhteensä viiden tunnin aika. Keskusteluita tuki tarkka ja monipuolinen havaintojen teko ryhmätoiminnan aikana. Havainnot koskivat tyttöjen vahvuuksia ja kehittymisalueita sekä muita havaintojani toimintojen, harjoitteiden ja menetelmien kautta. Loppupalautekeskusteluiden kautta myös vanhemmat tulivat tietoisiksi ryhmätoiminnan sisällöistä, joista tytöt eivät olleet paljoa kertoneet kotona. Vanhemmat yllättyivätkin toiminnan monipuolisuudesta ja ammatillisuudesta. Kokemusten täsmällisempää keräämistä olisi tukenut suurempi määrä valmiita kysymyksiä.

Palautekeskusteluissa sain antaa runsaasti myönteistä palautetta tytöille ja jonkin verran myös heidän vanhemmilleen keskusteluiden sekä havainnoinnin perusteella. Pidän palautekeskustelua mahdollisuutena ryhmän jäsenen minäkäsityksen vahvistamiseen palautteen saamisen kautta, joka samalla voi lisätä vanhempien oman tyttären tuntemusta sekä vuorovaikutusta vanhempien ja tyttären välillä. Tunsin, että vanhemmille oli merkittävää saada uutta tietoa omasta lapsesta ja vahvistusta omille ajatuksille, sekä ylpeydenaiheille että huolille.

Palautekeskusteluihin voi myös sisältyä kodin ja koulun yhteistyötä tukeva ote sekä palveluohjauksellinen näkökulma. Vanhemmat kokivatkin hyväksi toimijan koulun ja kodin välillä. Pidän hyvänä, että ryhmätoiminnan loppumiseen ja

palauttekeskustelujen väliin jää aikaa omien ryhmätoimintaan liittyvien tunteiden purkamiseen ja ajatusten kokoamiseen.

4.9 Väli- ja loppuraportit

Projektisuunnitelman mukaiset väli- ja loppuraportit työelämänohjaajien kanssa tukivat pienryhmätoiminnan toteutusta. Niissä arvioitiin tavoitteiden toteutumista ja suunnattiin toimintaa uudelleen. Raporttikeskusteluihin valmisteltu kirjallinen raportti kokosi ryhmätoiminnan kokemuksia sekä toimi keskustelun pohjana, joista sain niistä myönteistä palautetta. Loppuraporttiin olisi omastakin mielestä pitänyt tehdä kieliasun tarkastus, joka jäi tekemättä huonon aikataulutuksen takia. Väli- ja loppuraporttikeskusteluilla oli suuri merkitys omien tunteiden ja ajatusten, ilonaiheiden ja huolten jakamiseksi. Raporttikeskustelut tukivat ryhmänohjauksen ja ryhmätoiminnan laadunhallintaa. Ryhmänohjauksen tueksi olisi ollut hyvä hyödyntää enemmän Halkokarin alakoulun puolelta olevan työelämäohjaajan, luokanopettaja Katja Saarasen, ryhmänohjauksen osaamista.

4.10 Väli- ja loppuraportin tulosten tiedottaminen

Väli- ja loppuraporttien tuloksista tiedottaminen jäi Powergirls-ryhmässä vaillinaiseksi. Luokanopettajat, rehtori ja työelämäohjaajat saivat väli- ja loppuraportit kirjallisina ja työelämäohjaajat myös suullisesti. Vanhemmille en huomannut lähettää väli- ja loppuraportteja. He tosin saivat pääosin samat tiedot

suullisesti loppukeskusteluissa yhdessä ryhmän jäsenten kanssa. Ryhmän jäsenille en tällä tiedollakaan lähettäisi raportteja, mutta jonkinlaisen kohderyhmänkielisen väliraportin olisin heille voinut tuottaa, samoin kuin vanhemmille heitä kiinnostavat osat.

5 TAITAVAT NUORET -PROJEKTIN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

TAULUKKO 6. Taitavat Nuoret -projektin tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet	Toteutuminen
Tulostavoitteet:	
Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret Ohjelmaan	<p>Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin valmistuminen syyskuussa 2009, tulostaminen ja projektille käyttöön antaminen vuoden 2010 lopulla</p> <p>Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin tietoperusta laaja ja kattava, perustelee ryhmätoimintaa ja sen tavoitteiden asettamista, tukee ryhmätoiminnan tavoitteiden toteutumista, arviointia ja ryhmänohjausta, monipuolistaa ja syventää ryhmän ja sen jäsenten elämäntilanteen havainnointi, tukee ammatillista kasvua</p> <p>Toteutusosa käytännön kokemusten kautta syntynyt ohjeistus, hyvin tiivistetty, hieman niukka erikseen käytettynä, mutta sopiva osana Taitavat Nuoret Ohjelmaa</p> <p>Lomakkeet käytännön kokemusten perusteella luotuja, sopiva apu ryhmätoiminnan toteutukseen</p>
Taitavat Nuoret -projektissa tehtävä opinnäytetyö	Taitavat Nuoret -projektiin valmistuva opinnäytetyö vuoden 2010 puolella
Toiminnallinen tavoite:	
Ohjata ja tukea yhteistyössä koulun kanssa sosiaalialan opiskelijaa toteuttamaan alakoulussa kohdennettua pienryhmätoimintaa	Ohjaus ja tuki toteutunut erittäin hyvin: varsinkin kohdennetun pienryhmätoiminnan suunnitteluvaiheessa, toteutusvaiheessa toteutui hyvin, ohjaus tuki merkittävästi ammatillista kasvua
Oppimistavoite:	
Kohdennetun ryhmätoiminnan erityispiirteiden tunnistaminen sekä koulun ohjaus ja tuki sosiaalialan opiskelijalle Taitavat Nuoret ohjelman toteutuksessa	Erityispiirteiden tunnistaminen mahdollistui ohjauskerroilla, väli- ja loppuraporttien ja -keskustelujen sekä opinnäytetyön kautta. Koulun ohjausta ja tukea opiskelijalle kehitettiin Taitavat Nuoret -projektin suunnittelu-, seuranta- ja loppuarviointilomakkeiden käytöllä alakoulun työelämäohjaajan kanssa ohjauskertojen ohella
Muita tuloksia:	Lisäksi Taitavat Nuoret -projekti kehitti mentorointia sosionomiopiskelijoiden työelämäharjoitteluiden tueksi

5.1 Tulostavoitteet

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin tulostavoitteena oli tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin valmistuminen Taitavat Nuoret Ohjelmaan sekä Taitavat Nuoret -projektissa tehtävä opinnäytetyö. Suunnitteluvaiheessa syntynyt näkemys ryhmätoiminnasta rakentuikin ohjaajan, tyttöjen, vanhempien ja luokanopettajien kokemusten sekä projektipäiväkirjan ja väli- ja loppuraporttien perusteella tyttöjen pienryhmätoiminnan malliksi syyskuussa 2009.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin merkittävimiksi tekijöiksi koen suunnittelukerrat sekä palautekeskustelut. Seuraavaksi arvioin mallia sen oisoiden, tietoperustan, toteutusosion ja lomakkeiden, kautta.

5.1.1 Tietoperusta

Projektsuunnitelman mukaan ei tietoperustaa suunniteltu liitettäväksi tyttöjen pienryhmätoiminnan malliin. Kuitenkin tietoperustan tunteminen tukee havainnointia ja ryhmän muodostamista, monipuolistaa pienryhmätoimintaa ja syventää tavoitteiden asettelua, havainnointia, ryhmänohjausta, arviointia sekä tukee tavoitteiden saavuttamista ja palautekeskusteluiden käymistä. Tyttöjen pienryhmätoiminnan tietoperusta on mielestäni tarpeeksi laaja käsittämään pienryhmätoimintaan liittyviä ilmiöitä. Olen tyytyväinen tähän osaan.

Ohjaavat asiakirjat perustelevat käyttäjälle tyttöjen pienryhmätoiminnan tavoitteiden merkittävyyttä kansainvälisestä ja kansallisesta näkökulmasta. Lisäksi

ne ohjaavat pienryhmätoiminnan käytännön työtä sekä toimivat pienryhmätoiminnan oikeuttajina.

Varhaisnuoren psykososiaalisen kehityksen tunteminen on keskeistä toimittaessa varhaisnuorten kanssa. Minuuden kehityksen ja siihen liittyvien asioiden kuvaaminen on tärkeää, koska ihminen toimii sosiaalisissa suhteissaan minuutensa kautta. Identiteetin kuvaaminen on jätetty pois, sillä jotkin lähteet luokittelevat minuuden ja identiteetin käsitteet synonyymeiksi. Itsetuntoa on tietoperustassa määritetty tarkasti, jotta sen erilaiset tarkastelutavat ja osa-alueet voitaisiin huomioida ryhmätoiminnassa sekä ryhmän jäsenten havainnoinnissa. Sosiaalista kehitystä yhtenä pienryhmätoiminnan tavoitteena käsitellään myös kehitysteorioiden sekä sosiaalisen pätevyyden ja sosiaalisen pääoman kautta. Sosioemotionaalinen kehityksen sekä emootioiden ja niiden säätelyn tarkastelu on liitetty sosiaaliseen kehitykseen, koska emootiot ovat vahvasti vaikuttamassa varhaisnuoren sosiaalisiin suhteisiin ja niiden muodostumiseen.

Osallisuutta käsitellään tietoperustassa laajasti ohjaavien asiakirjojen ja sosiaalipedagogiikan oikeuttamana. Valitut osallisuuden mallit valottavat osallisuuden erilaisia näkökulmia, jotka kaikki antavat oman osuutensa osallisuuden toteuttamiseen ja arviointiin. Ryhmätoiminnan vaikutuksia on koottu erinäisistä lähteistä, joiden kuvaaminen toiminnallisuuden ja terveiden elämäntapojen vaikutusten ohella jää hieman hajanaiseksi.

Ryhmänohjausta tarkastellaan tietoperustassa sosiaalipedagogiikan sekä Ahon yhdistelemien Borban itsetuntomallin sovellutuksien kautta. Borban itsetuntomalli esitellään minuuden kehityksen yhteydessä. Ryhmänohjaukseen valitsin sovellutusten esittelyn niiden käytännönläheisyyden sekä niissä yhdistyvän

itsetunnon ja sosiaalisten taitojen tavoitteiden takia. Myös muut hyvän ryhmänohjauksen tekijät ja huomioitavat asiat, kuten ryhmäprosessin tekijät ja ryhmän kehitysvaiheet, ovat tarpeellisia onnistuneen ryhmänohjauksen tueksi.

Projektitoimintaa kuvaavat kappaleet ohjeistavat hyvin tyttöjen pienryhmätoiminnan suunnittelua ja toteutusta sekä perustelevat käyttäjälle projektityyppisen työskentelyn mahdollisuuksia suhteessa oppimiseen.

Sosiaalipedagogiikka on sopiva lähtökohta tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämiseksi sen keskeisen aseman perusteella sosionomi (AMK) -koulutuksessa sekä toimivana ajattelutapana alakoulussa ja varhaisnuorten kanssa toimiessa. Madsenin kukka on myös toimiva väline pienryhmätoiminnan toteutuksen oppimistavoitteiden luomiseen ja arviointiin.

5.1.2 Toteutusosio

Projektisuunnitelman mukaan malli sisältää ohjeistuksen ryhmän muodostamiseen, toiminnan ideointiin ja suunnitteluun sekä toteutukseen harjoitteineen ja ohjaajan, tyttöjen, vanhempien ja luokanopettajien kokemuksia. Nämä kokemukset on osittain sisällytetty tehtyihin päätöksiin ja sitä kautta malliin, mutta osasta kokemuksista on kerrottu ohjeiksi mallin käyttäjille. Tyttöjen pienryhmätoiminnan toteutuksen ohjeistus on vaihtelevasti tarkkaa ja väljää palvelleen mielestäni käyttäjää merkittävien asioiden tarkalla kuvauksella, mutta jättäen käyttäjän osaamisen hyödyntämiselle ja oppimiselle runsaasti tilaa.

Taitavat Nuoret Ohjelma sisältää ohjeistuksen kohderyhmän valitsemiseen ja havainnointiin sekä pienryhmän kokoamiseen, joten nämä osat ovat tarkoituksella niukkoja tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa.

Toteutusosa sisältää myös harjoitteiden ja menetelmien kuvauksen ohjeistuksineen, joiden kohdalla kaipaisin enemmän täsmällisyyttä suhteessa ryhmätoiminnan tavoitteisiin. Tämä olisi vaatinut parempaa perehtymistä tietoperustan sekä harjoitteiden ja menetelmien vuoropuheluun. En tavoitellut kuitenkaan niiden täydellistä kuvausta, vaan käyttäjä voi rakentaa ryhmätoiminnan sisällön ryhmän tavoitteiden ja tarpeiden sekä omien mieltymystensä mukaan harjoite- ja menetelmäluettelon toimiessa vain innostajana ja esimerkkinä. Valituilla harjoitteilla ja menetelmillä voidaan vaikuttaa moniin erilaisiin psykososiaalisiin alueisiin, joista luettelossa on mainittu muutamia.

Omassa työelämäharjoittelussa sain tukea työelämäohjaajalta harjoittelutuntien jakamiseen pienryhmätoiminnan eri vaiheisiin ja tilanteisiin. Halusin siksi sisällyttää tyttöjen pienryhmätoiminnan toteutusosaan työelämäharjoittelukokemuksieni perusteella syntyneet ajatukset harjoittelutuntien käyttämisestä mielekkäästi.

5.1.3 Pienryhmätoiminnan arviointi- ja terveet elämäntavat -lomake

Pienryhmätoiminnan arviointilomake ja terveet elämäntavat -lomake olivat liitteinä jo projektisuunnitelmassa erilaisessa muodossaan. Tyttöjen pienryhmätoiminnan malliin niitä on muokattu käyttökokemusten perusteella.

Powergirls-ryhmässä kokeiltua arviointilomaketta muokkasin epäkäytännöllisyyden ja päällekkäisyyksien takia. Tyttöjen pienryhmätoiminnan tavoitteiden monimutkaisen määrittelyn ja niiden vuorovaikutuksen takia koin vaikeaksi luoda yksinkertaista arviointilomaketta. Päivitetty versio sisältää edelleen päällekkäisyyttä, enkä ole varma kysymysten kattavuudesta. Jotkin kysymykset ovat ympärilyöreitä mutta tietoperustasta lähtöisin, lähinnä Ojasen itsetuntomallin, Salmivallin sosiaalisen pätevyyden määrittelyistä sekä Thomasin osallisuuden ulottuvuuksista.

Terveet elämäntavat -lomake oli kaksiosainen projektisuunnitelmavaiheessa, ja elämäntapojen seuranta toteutettiin Powergirls-ryhmässä erillisinä ravitsemuksen ja liikunnan osalta. Unen määrää ei Powergirls-ryhmässä seurattu ollenkaan, mikä johtui silloisen tietoperustan puutteellisuudesta. Tyttöjen pienryhmätoiminnan malliin tietoperustaa onkin täydennetty ja terveet elämäntavat -lomake sisältää nyt ravitsemuksen, liikunnan ja unen seurannan.

Myös Powergirls-ryhmässä seurattiin mielialan yhteyttä elämäntapoihin lomakkeen avulla, mikä sisälsi kaaviot lautasmaailmasta ja liikuntasuosituksista. Tilanpuutteen vuoksi jätin pois ne pois lopullisesta versiosta, mutta terveiden elämäntapojen hahmottamiseksi ja sisäistämiseksi lisäsin suositusten mukaiset terveiden elämäntaitojen muistisäännöt valmiiseen lomakkeeseen. Terveiden elämäntapojen toteumista voidaan seurata viikkoa pidempäänkin ryhmän motivoitumisen mukaan, ja lomaketta voidaan käyttää mahdollisen jatkokyöskentelyn pohjana. Elämäntapoja seurataan lomakkeen avulla kokonaisuutena, joka helpottaa käytännön toteutuksessa sekä tukee elämäntaitojen ja mielialan vuorovaikutuksellisuuden tunnistamista.

5.2 Toiminnalliset tavoitteet

Taitavat Nuoret -projektin toiminnallinen tavoite on toteutunut erittäin hyvin. Taitavat Nuoret -projekti oli ohjaamassa ja tukemassa projektin suunnittelua lukuisilla keskusteluilla työelämäharjoittelussa sekä toteutusta ohjauskerroilla ja väli- ja loppuraporttikeskusteluilla. Ohjaus on vaikuttanut kohdennetun pienryhmätoiminnan tuloksiin erityisesti tukemalla merkittävästi ammatillista kasvuani.

5.3 Oppimistavoitteet

Oppimistavoitteena kohdennetun pienryhmätoiminnan erityispiirteiden tunnistaminen mahdollistui ohjauskertojen sekä väli- ja loppuraporttien avulla ja lisääntyy opinnäytetyön valmistuttua. Ymmärrys koulun ohjauksesta ja tuesta sosiaalialan opiskelijalle lisääntyi Taitavat Nuoret -projektissa kehitettyjen suunnittelu-, seuranta- ja loppuarviointilomakkeiden käytön sekä käytännön kokemusten kautta, ja niitä refleктоimme väli- ja loppuraportin yhteydessä.

5.4 Muita tuloksia

Taitavat Nuoret -projekti kehitti myös mentorointia opiskelijoiden työelämäharjoitteluiden tueksi keväällä 2010. Osallistuin mentoroinnin kehittämiseen yhdessä toisen sosionomiopiskelijan kanssa, joka oli Powergirls-

ryhmätoiminnan jälkeen aloittamassa omaa työelämäharjoitteluaan Taitavat Nuoret Ohjelman mukaisesti.

6 HALKOKARIN ALAKOULUN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

TAULUKKO 7. Halkokarin alakoulun tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet	Toteutuminen
<p>Tulostavoite:</p> <p>Ennaltaehkäisevä työ tyttöjen parissa koulun kerhotoimintana</p>	<p>Tavoite toteutui Powergirls-ryhmässä, ryhmä toiminut oppilashuollon tarkoituksen mukaisesti, opetussuunnitelman perusteiden määrittämiin kerhotoiminnan tavoitteisiin nähden toiminta ollut kattavaa</p>
<p>Toiminnallinen tavoite:</p> <p>Ryhmän kokoaminen, jossa tavoitteellisesti tuetaan tyttöjen hyvinvointia vapaa-ajalla toimivassa ryhmässä</p> <p>Ryhmätoiminnan tavoitteena varhainen tuki ja syrjäytymisen ehkäiseminen</p>	<p>Tavoite ryhmän kokoamisesta toteutui lokakuussa 2009, toiminta ollut erittäin tavoitteellista, ryhmä toiminut vapaa-ajalla</p> <p>Varhaisen tuen ja syrjäytymisen ehkäisemisen tavoitteisiin pyritty vastaamaan osallisuudella, toiminnallisuudella sekä terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehityksen tukemisella, vaikutuksia vaikea arvioida</p>
<p>Oppimistavoite:</p> <p>Kohdennetun pienryhmätoiminnan pilotointi sekä siihen liittyvän opiskelijaohjauksen rakentaminen</p>	<p>Pilotointi toteutui Powergirls-pienryhmätoiminnassa, samalla rakennettu reflektiivisesti Halkokarin alakoulun, Taitavat Nuoret -projektin ja opiskelijan yhteistyössä opiskelijaohjausta hyvin kokemuksiin</p>

6.1 Tulostavoitteet

Ennaltaehkäisevä työ tyttöjen parissa koulun kerhotoimintana toteutui Powergirls-ryhmässä. Oppilashuollon tarkoituksen mukaisesti Powergirls-ryhmätoiminnassa on pyritty huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, edistämään tasapainoista kasvua ja kehitystä,

ehkäisemään syrjäytymistä ja suojaamaan mielenterveyttä. Powergirls-ryhmän toiminta on mielestäni ollut kattavaa opetussuunnitelman perusteiden kerhotoiminnan tavoitteisiin nähden. Pienryhmätoiminta on ollut hyvin monipuolista ja varhaisnuorta arvostavaa, mikä näkyy suunnitteluun ja ohjaukseen panostamisena. Ryhmätoiminta on mahdollistanut oppilaan tuntemista ja antanut mahdollisuuden myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa sekä lisäsi ryhmän jäsenten osallisuutta.

Powergirls-ryhmä toimi myönteisenä harrastuksena ryhmän jäsenille. Se tarjosi paljon mahdollisuuksia sosiaalisten taitojen kehittymiseen ja sosiaaliseen kasvuun ryhmätoiminnan sekä toimintojen, harjoitteiden ja menetelmien kautta. Powergirls-ryhmässä koettiin myös onnistumisen ja osaamisen kokemuksia. Ryhmätoiminnan koen mahdollistaneen myös itsensä monipuolisen ja luovan toiminnan ja ajattelun kehittämisen. Powergirls-pienryhmätoiminta oli ryhmän jäsenille vapaaehtoista kuten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet edellyttävät.

6.2 Toiminnalliset tavoitteet

Halkokarin alakoulun toiminnallinen tavoite tyttöjen ryhmän kokoamisesta toteutui. Samoin toteutui tavoite tyttöjen hyvinvoinnin tavoitteellisesta tukemisesta vapaa-ajalla toimivassa ryhmässä. Varhaiseen tukeen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen on pyritty, mutta onnistumista on vaikea arvioida. Ryhmätilanteissa olen halunnut puuttua ja ottaa puheeksi esille tulleet asiat. Ryhmässä esiin tulleet huolenaiheet olen viestinyt tyttöjen ja vanhempien luvalla

koulukuraattorille, kuten myös tyttöjen muuttuneet toivomukset yläkoulun luokkatovereista.

6.3 Oppimistavoitteet

Kohdennetun pienryhmätoiminnan pilotointi toteutui samoin Powergirls-pienryhmätoiminnassa, jossa samalla rakennettiin Halkokarin alakoulun, Taitavat Nuoret -projektin ja opiskelijan yhteistyössä opiskelijaohjausta hyvin kokemuksiin. Kokemuksia on reflektoitu erityisesti Halkokarin alakoulun luokanopettaja Katja Saarasen kanssa projektin ohjauskerroilla, työelämäharjoittelun arviointikeskustelussa, Taitavat Nuoret Ohjelman työelämäharjoittelun suunnittelu-, seuranta- ja loppuarviointilomakkeilla sekä väli- ja loppuraportin yhteydessä. Lisäksi rehtori Arto Lauri on seurannut pilotointia käytännön asioiden hoidon yhteydessä sekä väli- ja loppuraporttien ja edellä mainittujen lomakkeiden kautta.

7 POWERGIRLS-RYHMÄN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

TAULUKKO 8. Powergirls-ryhmän tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet	Toteutuminen
<p>Tulostavoite:</p> <p>17 ryhmäkerran toteutuminen ja budjetissa pysyminen</p>	<p>17 ryhmäkertaa toteutui, toimintasuunnitelma toteutui melko hyvin, budjetti ylittyi noin 2 eurolla ryhmän jäsentä kohden</p>
<p>Toiminnallinen tavoite:</p> <p>Useita</p>	<p>Ryhmätoiminta ollut melko toiminnallista, ryhmän valitsemista toiminnoista yksi ei toteutunut, toiminnallisuutta vähensi ohjaajan suoritusitsetunnon merkityksen huomioimattomuus sekä sairastumisista johtuva yhteisen suunnittelun puute</p>
<p>Oppimistavoite:</p> <p>Tutustuminen toisiin ryhmäläisiin</p>	<p>Tavoite toteutui suhteellisen hyvin, toiminnot, harjoitteet ja menetelmät tukivat tutustumista, ryhmä ei kokonaisuudessaan sitoutunut tähän tavoitteeseen</p>
<p>Muita tuloksia:</p>	<p>Luottamus ohjaajaan syntyi jo alussa, ryhmä tarpeeksi turvallinen, tunteiden ilmaisu keskeisellä sijalla, ryhmän merkittävyys verrannollinen harrastusten ja ystävien määrään, luokkaroolin rinnalle toisen roolin löytäminen, ei kielteisiä vaikutuksia sosiaaliseen maineeseen, vaikuttanut yläkouluun siirtymisen helpottumiseen, ei raskauttanut arkea koulun ohella, tekemisestä syntyvä mielihyvä merkittävää</p>

7.1 Tulostavoitteet

Powergirls-ryhmän toimintasuunnitelma toteutui melko hyvin. Sairastelujen takia yksi ryhmäkerta ja leiri siirrettiin myöhempään ajankohtaan. En kokenut

aikataulun muutosten vaikuttavan ryhmään kielteisesti. Päinvastoin ryhmä oli tyytyväinen, että koko ryhmä pystyi osallistumaan leiriä siirtämällä.

Powergirls-ryhmätoiminta noudatti pääsääntöisesti projektisuunnitelman budjettia, jossa ylimeno tapahtui vain ruokatarvikkeissa, joiden kulutusta ei seurattu täsmällisesti. Kukin ryhmän jäsen toi ryhmäkerroille ja leireille sovitut tuotteet, joissa menojen oikeudenmukaista jakautumista arvioitiin keskustelemalla ja tarvittaessa tasattiin seuraavan kerran tuomisilla. Ruokatarvikkeet maksoivat yhteensä arviolta 50 euroa, jolloin laadittu budjetti ylittyi noin kymmenellä eurolla eli 2 eurolla per ryhmän jäsen.

7.2 Toiminnalliset tavoitteet

Ryhmätoiminta on ollut melko toiminnallista, mutta ryhmän valitsemien toimintojen osuus olisi voinut olla suurempi; Soittaminen yhtenä ryhmäkertana ei toteutunut, vaan koulun musiikkiluokassa soiteltiin spontaanisti savityökerralla. Soittamiskerran sijaan tavattiin kahvilassa leirin suunnittelun merkeissä. Suunnittelu oli yhden jäsenen poissaolon, paikan sekä ryhmän kehitysvaiheen vuoksi motivoitumatonta. Ryhmän vähäinen osallistuminen suunnitteluun ja ryhmän silloinen kehitysvaihe vähensi leirilläkin motivaatiota ohjaajan suunnittelemiin toimintoihin, harjoitteisiin ja menetelmiin muttei ryhmän suunnittelemiin.

Oma suoritusitsetunnon vähäinen arvostus ryhmätoiminnan suunnittelun ja toteuttamisen aikaan vaikutti joidenkin ryhmän suunnittelemien toimintojen laadullisesti huonompaan toteutukseen painottuen enemmän ilmaisuun ja

luovuuteen kuin tuotoksen tekemiseen tai taitojen kehittymiseen. Suoritusitsetunnon merkityksen ymmärtäminen muodostuikin yhdeksi oppimistulokseksi opinnäytetyössäni.

7.3 Oppimistavoitteet

Powergirls-ryhmän itselleen asettama tavoite tutustua toisiin ryhmän jäseniin toteutui palautteen mukaan suhteellisen hyvin. Minusta näytti kuitenkin koko ryhmäprosessin ajan, ettei osa ryhmästä tavoitellut tätä käytännössä ja se harmitti toisia ryhmän jäseniä. Ajattelen ryhmän jäsenillään olleen syitä motivoitumattomuuteen oppimistavoitteen suhteen. Ryhmäkertojen määrä, leirit sekä toiminnot, harjoitteet ja menetelmät synnyttivät useita tilanteita, jotka tukivat ryhmän muodostamaan tavoitteeseen pääsyä, enkä kokemusten perusteellakaan tekisi muutoksia niihin.

7.4 Muita tuloksia

Luottamus ohjaajaan syntyi jo ryhmän alussa kaikilla ryhmän jäsenillä. Loppupalautteen perusteella huomasin olleeni merkittävä aikuinen ainakin puolelle ryhmän jäsenistä. Samoin ryhmän jäsenten mukaan ryhmä on ollut tarpeeksi turvallinen. Ryhmän kaaren aikana on koettu ja ilmaistu monenlaisia tunteita. Kukaan ei ollut kokenut raskaana kotona tehtäviä osia normaalien koulutehtävien rinnalla. Tekemisestä syntyvä mielihyvä mainittiin vanhempien ja tyttöjen palautteissa, mihin liityn vahvasti.

Ryhmän merkittävyys yksittäiselle ryhmän jäsenelle oli verrannollinen muiden harrastusten sekä ryhmän ulkopuolisten ystävyysuhteiden määrään. Tyttöjen pienryhmätoiminta oli usealle tytölle merkittävä mahdollisuus vapaa-ajan toimintaan ja ainakin puolelle vuorovaikutussuhteisiin.

Samoin ryhmä on ollut ainakin puolelle tytöistä mahdollisuus löytää toinen rooli luokkaroolin rinnalle. Opettajat eivät ole nähneet ryhmän vaikuttaneen luokkatoimintaan tai tyttöjen asemaan luokassa, vaan heille pienryhmätoiminta on tyttöjen näkökulmasta näyttäytynyt myönteisenä. Esiin tulleiden yläkouluun liittyvien pohdintojen mukaan ryhmässä vahvistuneet ja syntyneet ihmissuhteet helpottavat yläkouluun siirtymistä.

8 SOSIONOMIN (AMK) TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Alla on taulukoidut omien tavoitteideni toteutumisen arviot (TAULUKKO 9).

TAULUKKO 9. Omien tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet	Toteutuminen
Tulostavoitteet:	
Valmis opinnäytetyö	Julkaistu opinnäytetyö kertoo toteutuneesta tavoitteesta
Projektisuunnitelman aikataulussa pysyminen	Yhden leirin ja yhden ryhmäkerran siirtäminen viivästytti projektisuunnitelman aikataulussa pysymistä pari viikkoa
Toiminnalliset tavoitteet:	
Powergirls-ryhmätoiminnan toteuttaminen	Powergirls-ryhmätoiminta toteutui lokakuu 2009 – huhtikuu 2010 välillä kerran viikossa kaksi tuntia kerralla; toiminnan toteuttaminen oli haastavaa, mutta palkitsevaa
Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kokoaminen	Mallin kokoaminen toteutui elo-syyskuussa syksyllä 2010, malli koottiin Powergirls-ryhmän, heidän vanhempiensa, luokanopettajien sekä ohjaajan kokemusten perusteella
Oppimistavoitteet:	
Ammatillinen kasvu, erityisesti osallisuuden, sosiaalisten vuorovaikutustaitojen ja terveen itsetunnon kehityksen tukeminen toiminnallisuuden avulla	Ammatillinen kasvu on ollut huomattavaa projektin suunnittelun, toteuttamisen ja arvioimisen vaiheissa, osallisuuden tukeminen on toteutunut erittäin hyvin, terveen itsetunnon kehityksen tukeminen hyvin erityisesti suhteessa myönteisen palautteen antamiseen, samoin sosiaalisten vuorovaikutuksen kehityksen tukemisen tavoite on toteutunut hyvin, toiminnallisuus toteutui melko hyvin
sekä ryhmäohjauksessa, projektitoiminnassa ja sosiaalipedagogisessa osaamisessa	Ryhmäohjauksessa olen kehittynyt erityisesti myönteisten vuorovaikutussuhteiden luomisessa, mutta haasteeksi jää ryhmän ahdistuksen sietäminen, projektitoiminnassa oppimista on tapahtunut paljon, mutta haastavaa on ollut omien voimavarojen hahmottaminen, sosiaalipedagoginen osaamiseni on vahvistunut ja sitoutumiseni sen arvoihin on lisääntynyt, tulevaisuudessa tavoitteena lisätä omien vahvuuksien ja voimavarojen haastamista käyttöön
Muita tuloksia:	Rohkeus ja varmuus lisääntynyt yhteistyöhön vanhempien kanssa

8.1 Tulostavoitteet

Julkaistu opinnäytetyö täyttää ensimmäisen tulostavoitteen. Toinen tulostavoite, projektisuunnitelman aikataulussa pysyminen, ei toteutunut täysin. Leirin ja yhden ryhmäkerran siirtämisen vaikutuksesta kokemusten kerääminen loppuraporttia varten sekä loppuraportointi työelämäohjaajille ja rehtorille toteutui maaliskuun 2010 sijasta huhtikuussa.

8.2 Toiminnalliset tavoitteet

Powergirls-ryhmätoiminta toiminnallisena tavoitteena on toteutunut hyvin. Ryhmätoiminta toteutui pääsääntöisesti toteutus- ja toimintasuunnitelman mukaan. Toiminta on ollut monipuolista sekä tavoitteellista ja palvellut kaikkia toimijoita. Toteuttaminen on vaatinut paljon voimavaroja ja haastanut oppimiseen. Toiminnan toteuttaminen on ollut kuitenkin hyvin palkitsevaa.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kokoamiselle ei projektisuunnitelmassa ollut aikataulua. Opinnäytetyön sopimuksessa esitetystä aikataulusta pöyryttiin, mutta olisi ollut hyvä liittää mallin kokoaminen toteutussuunnitelmaan vaiheineen, mikä olisi vaikuttanut mallin kokoamisen aloittamiseen jo ryhmätoiminnan toteutusvaiheessa.

Käytännön syistä aloitin tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kirjalliseen muotoon tuottamisen vasta elokuun 2010 alussa. Oman työn näkyväksi tekeminen on ollut haastava mutta mielekäs prosessi, jossa oppimista on tapahtunut paljon. Omat ajatukset ja kokemukset ovat mallin tuottamisvaiheessa selkiytyneet merkittävästi.

Kokemukset itsestä ryhmänohjaajana ovat muuttuneet myönteisemmiksi käsitellessä uudelleen Powergirls-ryhmätoimintaa.

8.3 Oppimistavoitteet

Ammatillisen kasvun tavoitteiden toteutumista peilaan tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin (LIITE 13) tietoperustan kautta.

8.3.1 Osallisuuden tukeminen

Väli- ja loppuraportin mukaan osallisuuden tukeminen on toteutunut Powergirls-ryhmässä erittäin hyvin. Osallisuuden toteutuminen edellyttää tunteiden käsittelyä hyväksyvässä ilmapiirissä, mitä ryhmässä onkin tehty paljon. Koen myös onnistuneeni omalta osaltani luomaan ryhmään hyväksyvän ilmapiirin. Ryhmän jäsenet ovat hyvin aktiivisesti ottaneet osaa päätöksentekoon, jota olen tukenut tietoisesti. Ryhmä on kokenut tärkeäksi juuri sen, että on saanut päättää mitä ryhmäkerroilla tehdään.

Thomasin osallisuuden ulottuvuuksia (Kujala 2009, 16–17) ovat mahdollisuus valita, mahdollisuus saada tietoa, mahdollisuus vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista itseään, mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen sekä mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. Powergirls-ryhmän jäsenet ovat kokeneet saaneensa osallistua päätöksentekoon, valita ja vaikuttaa. Samoin vanhemmat korostivat itse valitsemisen merkitystä. Ryhmän jäsenet ovat myös tunteneet saaneensa tietoa. He kokivat saaneensa kertoa ajatuksistaan ja tunteistaan ja että heitä tuettiin siihen. Myös itse koen onnistuneeni tukemaan

ryhmän jäseniä ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sekä toimimaan ja tekemään itse asioita. Thomasin mukaan yksilön on tärkeää saada valita osallisuutensa taso, ja tämä on toteutunut hyvin ryhmässä. Osaan mielestäni melko hyvin havaita yksilön osallisuuden tason saavuttamiseen vaikuttavia yksilön taitoja ja kykyjä, minkä kautta olen tukenut ryhmän jäseniä osallisuuteen.

Powergirls-ryhmätoimintaa arvoidaan myös Horellin viisiportaisen osallisuuden portailla (Kujala 2009, 14), joita ovat sopeutuminen valmiisiin suunnitelmiin, kuuleminen, osallistuminen, suunnitteluyhteistyö ja oma suunnittelu, jossa kuitenkin aikuiset ovat mukana. Powergirls-ryhmätoiminta on liikkunut portaikon suunnitteluyhteistyön ja oman suunnittelun sekä myös osallistumisen asteikolla. Ohjaajan suunnittelemat harjoitteet ja menetelmät eivät Horellin mukaan ole osallisuutta, mutta näen perustelluksi ryhmän jäsenten kehitystaso ja projektiopinnäytetyön lähtökohdat huomioon ottaen, tavoitteisiin pääsemiseksi, käyttää ryhmätoiminnassa myös aikuisen suunnittelemissa osia. Muut ryhmäkerran toiminnot olivat miltei kokonaan varhaisnuorten omaa suunnittelua, joka on Horellin ylin osallisuuden asteikko. Suunnittelukerroilla ja muussa suunnittelussa ja päätöksenteossa oltiin toiseksi ylimmällä eli suunnitteluyhteistyön asteikolla.

Francisin ja Lorenzon osallisuuden ajattelumallit (Kujala 2009, 17–19) ovat romanttinen, asianajo, tarvelähtöinen, oppimisen, lasten oikeuksien, institutionaalinen ja vastavuoroisuuden ajattelumalli. Powergirls-ryhmässä ja tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa toimitaan tarvelähtöisesti, oppimisen näkökulmasta, lasten oikeuksien näkökulmasta, osin romanttisesti, mutta eniten vastavuoroisen osallisuuden ajattelumallin mukaisesti, jolloin aikuisilla ja lapsilla on omat roolit ja vuorovaikutuksessa suunnitellaan sekä toimitaan. Vastavuoroisuuden näkökulma odottaa aikuiselta kykyä varhaisnuoren osallisuuden tukemiseen, jossa koen onnistuneeni melko hyvin. Osallisuuden

tukeminen onkin edellyttänyt tiivistä yhteydenpitoa ryhmän jäseniin sekä oman toiminnan jarruttamista ryhmän osallistamiseksi.

8.3.2 Terveen itsetunnon kehityksen tukeminen

Itsetunnon kohoaminen itsearvostuksen ja itsetuntemuksen näkökulmista ei ryhmäläisten välipalautteissa juuri näkynyt. Loppupalautteen erilaisella arviointitavalla kokivat tytöt itsestä pitämisen ja itsetuntemuksen pysyneen samana (1), nousseen jonkin verran (2) tai nousseen huomattavasti (1). Yksi luokanopettaja sekä yksi vanhempi koki havainneensa itseluottamuksen nousua.

Ohjaajana minulla oli huolta jopa ryhmän vaikutuksesta kielteisesti ryhmäläisten itsetuntoon ryhmän kahtiajaon takia, mutta tämä osoittautui palautteen myötä turhaksi. Itsetuntoon vaikuttavia tekijöitä ovat olleet mielestäni ryhmään kuuluminen, erilaisten toimintojen kokeileminen ja monipuolinen tekeminen sekä ihmissuhteiden vahvistuminen tai syntyminen ryhmäläisten sekä ohjaajan välille. Tavoitteiden toteutumisen kannalta tyttöjen vahvuuksien huomaaminen ja palautteen antaminen niistä oli mielestäni yksi merkittävistä tekijöistä tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Keltikangas-Järvisen itsetunnon osa-alueista (Keltikangas-Järvinen 2000, 101, 103–106, 111–112) suoritusitsetunnon tukeminen ei mielestäni toteutunut hyvin, vaikkakin ryhmän jäsenet kokivat suoritusitsetunnon parantuneen suunnittelemiensa toimintojen kautta. Sosiaalisen suosion tunteen lisääntymistä sekä läheisimpiin ihmisiin kohdistuvaa itsetunnon kohoamista ei ryhmässä

tavoiteltu eikä sitä arvioitu, mutta ajattelen ryhmätoiminnan voivan vaikuttaa myös muihin ihmissuhteisiin.

Ryhmätoiminnassa suunnittelulla ja toteutuksella voidaan oppia tavoitteiden asettamista ja niiden saavuttamista osana itsetuntoa. Samoin ryhmätoiminta harjoitteineen ja menetelmineen on mahdollistanut ryhmän jäsenille omien virheiden näkemistä, haasteiden vastaanottamista, totuudenmukaisen minäkuvan ylläpitämistä, kykyä kestää pettymyksiä, hallinnantunteen lisääntymistä ja muiden arvostamista.

Borban itsetunnon ulottuvuuksien (Aho 1996, 57–60, 66, 71–72, 77, 82) perusteella arvioituna olen tukenut ryhmän jäsenten itsetuntoa luottamuksellisten suhteiden ja myönteisen ilmapiirin luomisella. Rajat ja säännöt tuovat myös turvallisuutta, mutta niiden luomisessa minun tarvitsee vielä kehittyä. Itsetiedostamiseen olen tukenut ryhmää paljon, samoin tunteiden ja ajatusten ilmaisemiseen, oman ainutlaatuisuuden tiedostamiseen sekä sen tiedostamiseen, mikä vaikuttaa itseen. Liittymisen ulottuvuuden tukemisen koen hankalammaksi ja koen siihen pääsemisen vaativan pidempää ryhmätoiminnan kaarta, mutta näen sen myös kehittymisalueekseni. Tehtävätietoisuutta olen tukenut erityisesti suunnittelussa sekä päätöksenteossa ja siihen olen tyytyväinen. Samoin pätevyyden tunteen tukemisessa koen antaneeni palautetta ryhmän jäsenille heidän vahvuuksistaan ja saavutuksistaan, tukeneeni heitä virheiden ja heikkouksien hyväksymiseen sekä kehottaneeni itsensä kehumiseen.

8.3.3 Sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukeminen

Sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukemisen toteutumista arvioin sosiaalisen kehityksen, sosiaalisen pätevyyden ja sosiaalisen pääoman näkökulmista teoreettisen tietoperustan perusteella.

Ryhmä sosiaalisena tilanteena oli loppupalautteen mukaan yllättävän positiivinen: kuuntelemista, kaikkien kanssa puhumista ja toisten tuntemaan oppimista on tapahtunut ryhmän mielestä enemmän kuin ohjaajana olisin arvioinut. Olen mielestäni tukenut hyvin ryhmää ottamaan kontaktia toisiinsa ja luomaan vapaata keskustelua ryhmässä. Yksi ryhmäläinen koki ryhmän rauhattomuuden kanssani. Rauhattomuuden luulen johtuvan joidenkin ryhmän jäsenten mielialasta liittyen ryhmän ulkopuolisiin tekijöihin, sosiaaliseen tilanteeseen liittyvästä jännityksestä, käsiteltävien asioiden aiheuttamista tunteista sekä myös ohjauksen riittämättömästä jämäkkyydestä ja epäselvistä säännöistä. Kahden ryhmäläisen välinen tiivis ystävyys aiheutti yllä mainittujen asioiden kanssa yhdessä ylitsepääsemättömän rajan ryhmään, mikä vastahakoisesti hyväksyttiin.

Eriksonin teoriaan sisältyvällä ahkeruuden oppimisella on monia myönteisiä vaikutuksia. Siksi haluaisin jälkeinpäin tukea enemmän tyttöjä käytännön asioiden toteuttamisessa, esimerkiksi elämäntapojen seuraamisessa. Powergirls-ryhmätoiminta toteuttaminen ja ohjaaminen sisälsi niin monia oppimistilanteita, että ahkeruuden kehitystehtävän näkökulma jäi vähemmälle huomiolle. Muuta varhaisnuoren sosiaalista kehitystä koen tukeneeni puuttumalla kielteiseen käytökseen ja pyrkimällä tukemaan heitä aktiivisuuteen sekä vastavuoroisuuteen

suhteessa ryhmän jäseniin Sosialisatian ja mallioppimisen näkökulmista olen pyrkinyt olemaan hyvä samaistumisen kohde ja tukemaan ryhmässä läheisyyden kokemusten syntymistä. Sosiaalisen kehityksen ollessa yhteydessä minäkäsityksen kehitykseen olen halunnut voimakkaasti tukea minäkuvan muodostumista myönteiseksi ja realistiseksi.

Sosiaalisen pätevyyden näkökulmasta olen halunnut hienovaraisesti ohjata käytännössä ryhmän jäseniä havainnoimaan ja harjoittelemaan sosiaalisia taitoja. Tietoiset harjoitukset sosiaalisista taidoista eivät juuri toteutuneet ryhmätoiminnassa, mikä jäi harmittamaan. Sosiaalisen pätevyyden osa-alue sosiokognitiiviset taidot taas liittyy juuri minäkäsitykseen. Emootioiden säätelyä olen tukenut ryhmässä harjoitteilla sekä pääsääntöisesti kaikissa tilanteissa. Motivationaalinen näkökulma korostaa lapsen tavoitteiden ja arvostuksien vaikutusta sosiaalisessa toiminnassa. Suhteessa motivaatioon on sosiaalisuutta tuettu arvoihin liittyvällä työskentelyllä ja ohjauksella. Olen pyrkinyt tukemaan ryhmässä sosiaalisesti taitavan toiminnan huomioimiseen ja arvostamiseen.

Samoin sosiaalisen pääoman näkökulmasta olen tavoitellut ryhmässä luottamuksen syntymistä, lisääntymistä sekä luottamiseen ja luotettavuuteen tukemista. Ryhmätoiminnassa olen pyrkinyt tukemaan luotettavuuteenkin liittyvää emootioiden tunnistamista ja niiden ilmaisua rakentavasti. Olen tukenut ryhmää hyväksymään ja ilmaisemaan myös kielteisinä pidettyjä emootioita, joiden liika hallinta ei ole hyväksi. Samoin olen tukenut toisten emootioiden tunnistamista ryhmätoiminnan aikana. Koen ryhmän jäsenillä olleen erilaisia tarpeita tunnetyöhön, jossa olen tukenut heitä yksilöllisiin suuntiin. Emootioihin liittyvä tukeminen on henkilökohtainen kiinnostuksen kohteeni.

8.3.4 Tukeminen toiminnallisuuden avulla

Toiminnallisuuden avulla tukeminen toteutui Powergirls-ryhmässä melko hyvin. Toiminnallisuutta edisti ryhmän suunnittelemien toimintojen toteutumisen mahdollistaminen sekä harjoitteiden ja menetelmien käyttö, jotka antoivat myös mahdollisuuden ryhmän jäsenten havainnoimiseen erilaisissa tilanteissa. Harjoitteiden ja menetelmien koen lisänneen ryhmän yhtenäisyyttä sekä luottamusta. Kaksi ryhmäläistä koki harjoitteet ja menetelmät liikaa tunteisiin keskittyviksi, mutta yhden ryhmän jäsenen mielestä ne olivat ryhmätoiminnan vahvuus.

Ryhmäläiset tuottivat ensimmäisellä leirillä minä-laatikot, joihin kerättiin pienryhmätoiminnassa syntyneet tuotokset. Minä-laatikoiden tekeminen nostatti yhdessä ryhmän jäsenessä voimakkaita tunteita, mikä kertoo harjoitteiden ja menetelmien mahdollisuuksista. Minä-laatikkoja säilytettiin lukitussa tilassa koululla, mikä on mielestäni oppilaiden oikeuksien mukaista. Powergirls-ryhmässä päiväkirjan käyttö jäi vähäiseksi huonojen toimintakäytäntöjen takia, sillä vihkoja säilytettiin ryhmän jäsenten kodeissa. Ohjaajana kehotin päiväkirjavihkon käyttöön sekä mukaan ottamiseen leirille, mitä osa ryhmän jäsenistä noudatti. Jokainen ryhmäkerta pyrittiin tallentamaan valokuvin tarkoituksena muodostaa ryhmän lopussa jokaiselle oma valokuva-albumi. Tämä tavoite toteutui pääosin, mutta jokaisella kerralla kamera ei ollut käytettävissä käytännön syistä. Samoin käytännön toteutusta huomioimaton suunnittelu pakotti kokoamaan valokuvista yhteisen sähköisen version dvd-levylle, mikä oli jälkeenpäin ajateltuna mielekäs vaihtoehto. Toisella leirillä tarkoituksena oli

kuvata sosiaaliseen rohkeuteen liittyviä käyttäytymisen harjoittelutilanteita, joiden jäädessä lyhyeksi muokattiin leirillä kuvatusta muusta materiaalista leirivideo. Leirivideo tallennettiin samalle levyllä valokuvien kanssa. Koska aikaresursseja ei ollut varattu tähän suunnittelemattomaan tuotokseen, en voinut osallistaa ryhmän jäseniä videon muokkaamiseen julkaistavaan muotoon.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan malliin on päiväkirjavihkon käyttöä ohjeistettu niin, että ohjaaja säilyttää vihkoja itsellään ja ryhmätoiminnasta varataan aikaa päiväkirjavihkon käyttämiseen. Leirivideon ja valokuva-albumin käytännön toteutus taas on jätetty avoimeksi.

Valitut harjoitteet ja menetelmät ovat mielestäni monipuolisia ja terveen itsetunnon sekä sosiaalisten taitojen kehitystä tukevia. Kaikki suunnittelemani harjoitteet ja menetelmät eivät kuitenkaan toteutuneet ryhmässä. Syinä olivat liian runsas valikoima, huono valmistelu tai ohjeistus, tyttöjen motivoitumattomuus tai unohtaminen. Kuitenkin halusin pitää työkalupakissa tarpeeksi työvälineitä. Toiminnallisuuden tavoitteen toteutuminen on mielestäni tärkeämpi kuin ennen ryhmätoiminnan toteutusta ajattelin.

8.3.5 Ryhmänohjaus

Ryhmänohjauksessa koen onnistuneeni sosiaalipedagogisen toiminnan edellyttämien vuorovaikutussuhteiden luomisessa, tunnetyön esillä pitämisessä, toimimisessa mahdollistajana ja omien persoonallisten ominaisuuksien käyttämisessä tavoitteiden saavuttamiseksi. Sosiaalipedagogiikan mukaisen ryhmänohjauksen asettamaksi kehittymishaasteeksi jää oman ja ryhmän epävarmuuden ja ahdistuksen sietäminen.

Borban itsetuntomallin mukaiseen ryhmänohjaukseen kuuluvien asioiden kuten kuuntelemisen, ryhmän jäsenten arvostamisen ja myönteisenä roolimallina olemisen koen vahvuuksiksi. Powergirls-ryhmässä ei kuitenkaan päästy itsetuntomallin tehtävätietoisuuden ja pätevyuden tukemisen vaiheisiin, jotta olisin niissä voinut kokeilla taitojani. Näihin vaiheisiin pääseminen ei kuitenkaan ollut tavoitteena.

Ryhmätoiminnan ohjauksessa koin pyrkiväni välillä liialliseen osallisuuteen tilanteissa, joissa joku ryhmän jäsen oli poissa. Tällöin helposti siirsin toiminnon tms. toteuttamista, jolloin koko ryhmä pystyi olemaan toteuttamassa toimintaa tai päättämässä. Toiminnon tai päätöksen siirtäminen on mielestäni epäoikeudenmukaista paikalla olevia ryhmän jäseniä kohtaan sekä aiheutti käytännön ongelmia järjestelyissä tai siirsi päätöksentekoa aikataulujen takia ohjaajalle. Tässä on kehittymishaaste itselleni. Joissakin tapauksissa, kuten yhden ryhmäkerran ja leirin ajankohdan siirtämisessä, pidän jälkeenpäinkin päätöstä mielekkäänä.

Vahvuuksiani ryhmänohjauksessa ovat myös joustavuus ja kestävyys muuttuvissa tilanteissa. Ohjeistustaitoa ja omasta päätöksenteosta johtuvaa ryhmän vastustuksen kestämistä toivon saavani vielä kehittää. Samoin haluan kehittyä ryhmänohjauksessa suhteessa sääntöjen luomiseen ja niiden käytännön toteutukseen. Koulun kerhotoiminnan vapaaehtoisuus ja ryhmän pieni koko saivat minut sietämään ryhmässä rauhattomuutta, johon olisi voitu puuttua laatimalla sääntöihin noudattamattomuuden seurauksia.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa ryhmänohjausta tukee mielestäni tietoperustan tunteminen, joka antaa varmuutta ja rohkeutta ryhmänohjaukseen. Tietoperusta toimii ohjauksen kanssa "työparina", jota kaipasin välillä projektin aikana.

8.3.6 Projektitoiminta

Projektioinnäytetyön suunnittelun tein parhaani mukaan. Jälkeenpäin näen suunnittelussa puutteita, joista osasta on kerrottu edellä. Arviointilomakkeen muoto vaikutti sen käyttämiseen, jolloin lomakkeen avulla arviointia tehtiin vain väli- ja loppuraportin yhteydessä. Arviointi pysyi kuitenkin hallinnassa ryhmässä käytyjen keskusteluiden sekä toiminnan ja erilaisten tilanteiden havaintojen kirjaamisella projektipäiväkirjaan, jonka perusteella pyrin suuntaamaan toimintaa jokaisen ryhmäkerran jälkeen.

Projektitoiminnassa koen onnistuneeni toiminnan ja yhteistyön organisoimisessa joustavasti ja toiminnan sopeuttamisessa olosuhteisiin sekä ryhmän ja sen jäsenten tarpeisiin. Projektioinnäytetyössäni olen kokeillut uusia menetelmiä ja kehittänyt toimintaani. Oppimisen muotona se on ollut minulle erittäin sopiva ja tuottanut tulosta. Olen iloinen, että valitsin projektimuotoisen opinnäytetyön sekä tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisen aiheeksi projektitoiminnan epäonnistumisen riskistä huolimatta. Se on vaatinut todella jatkuvaa sopeutumista ja tilanteen hahmottamista miltei uupumiseen asti.

8.3.7 Sosiaalipedagoginen osaaminen

Sosiaalipedagoginen pätevyys edellyttää sosiaalipedagogisen ajattelutavan omaksumista, jonka koen toteutuneen kohdallani melko hyvin. Madsenin kukalla arvioituna sosiaalipedagoginen toimintapätevyyteeni on kehittynyt myös melko hyvin. Omaan mielestäni valmistuvana sosionomina (AMK) melko monipuolisen persoonallisen käyttöteorian ihmisten kanssa toimimiseen sekä luovan suhtautumisen itseen ja ympäristöön. Nämä taitoni ovat vahvistuneet paljon Powergirls-ryhmän, mallin kokoamisen sekä opinnäytetyön tekemisen kautta.

Analyttisen ja synteesiä luovan reflektiivisen pätevyyden alueella ajattelen osaavani arvioida kriittisesti havainnointiani, ajatteluani ja toimintaani. Luon ja tarkistan jatkuvasti maailman- ja ihmiskuvaani, joka synnyttää uusia toiminta- ja teorianalleja.

Kommunikatiivisen pätevyyden alueella minulla on kykyä yhteistyöhön, luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luomiseen sekä sosiaalisen toiminnan organisoimiseen, jossa kuitenkin haluan kehittyä yksilöiden tai ryhmien tunteiden kohtaamisessa ja käsittelemisessä.

Ilmaisullisessa pätevyydessä toisen asemaan asettuminen on vahvuuteni. Minulla on eritasoisia perustaitoja itseni ilmaisemisessa sanallisesti ja kuvallisesti sekä musiikin, luovan liikunnan että draaman avulla, joiden käytössä haluaisin vielä voimaantua.

Tuottavan pätevyyden terälehdien taidoista haluan vielä kehittyä organisointi- ja suunnittelutaidossa erityisesti aikataulutuksen suhteen, omien voimavarojen arvioimisessa ja käden taidoissa. Työelämältä odotan mahdollisuuksia kehittyä työväline- ja menetelmäosaamisessa sekä työn innovatiivisessa kehittämisessä.

8.4 Muita oppimistuloksia

Yhteistyö eri tahojen kanssa on ollut asiallista. Pienryhmätoiminta voikin olla ohjaajan välityksellä luokanopettajien ja oppilashuollon oppilaan tuntemusta lisäävä. Kodin ja koulun välinen yhteistyö osoittautuikin ennakoitua merkittävämmäksi osa-alueeksi tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisessä. Tämä on myös asia, johon kiinnittäisin nyt enemmän huomioita.

Yhteydenpito ryhmän jäseniin oli mielestäni vahvaa ja riittävää, sekä toteutustavat olivat sopivia. Rohkeuteni ja varmuuteni yhteydenpitoon kasvoivat loppupalautetta kohti. Samoin yhteydenpito vanhempiin oli kattavaa muttei liiallista, ja tavat koettiin hyväksi. Ensimmäisessä kirjeessä vanhemmille on tavoitteet terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukemisen osalta esitetty epäselvästi. Tämä johtuu ryhmätoiminnan alkuvaiheessa esiintyneestä epävarmuudestani kohdata vanhempia ja oman ajattelun selkiytymättömyydestä. Jälkikäteen muuttaisin toimintaani tässä kohden.

Toteutussuunnitelmassa ilmoitetun lisäksi kansitettu opinnäytetyö toimitetaan myös sivistyskeskukselle.

9 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Projektin suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja tulokset herättivät monia ajatuksia lähtökohtien ohella. Tässä luvussa esittelen johtopäätöksiäni aiheittain.

9.1 Lasten ja nuorten voimaantuminen

Alkukartoitusvaiheessa törmäsin monenlaisiin lasten ja nuorten maailman ilmiöihin ja ongelmiin. Erityisesti median luomat odotukset vaikutuksineen huolettavat. Ulkonäkö teemana nousikin ryhmätoiminnan aikana esiin useasti. Olen parhaani mukaan pyrkinyt vahvistamaan toisenlaista kuvaa naiseudesta ja tyttöydestä. Tytöt tarvitsevat tukea perheiltä, läheisiltä ja kaikilta heidän kanssaan toimivilta sekä hyviä roolimalleja, jotta he voivat kasvaa hyvinvoiviksi naisiksi yhteiskunnassamme. Tämän sanon poikien elämänpiirien paineita väheksymättä. Osallisuuden tukemisen näen mahdollisuutena tyttöjen voimaantumiseen.

9.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Projektissa vanhempien kanssa toimiessa olin yllättynyt saamastani luottamuksesta huolien jakamiseen ulkopuolisen toimijan kanssa. Jäi sellainen olo, että vanhemmat kaipaavat enemmän kodin ja koulun välistä yhteistyötä, sekä palautetta omasta lapsestaan. Luokanopettajat lienevät parhaita kertomaan miten tämä voisi tulevaisuudessa mahdollistua paremmin. Lasten ja nuorten parasta ajatellen ihannetilanne olisikin mahdollisimman monen aikuisen läsnäolo heidän

elämässään sekä erilaiset ammatilliset näkökulmat. Erilaisia näkökulmia projektin kokemusten mukaan luo myös mahdollisuus kohdata oppilas erilaisissa tilanteissa.

Itse sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaana olen kokenut, että asioiden esille ottaminen ja käsitteleminen voi johtua työntekijän omasta epävarmuudesta tai ennakkoluuloista. Projektin väliraportin aikoihin huomasinkin, että olin laittanut itseni samaan ansaan. Valvokaamme siis itseämme jatkossa, että kohtaisimme toisemme avoimesti. Työelämäohjaajani mukaan lapset eivät suhtaudu asioihin niin ongelmalähtöisesti kuin me aikuiset, joten voisimme ottaa oppia heiltä.

9.4 Koulun kerhotoiminnan kehittäminen

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisen aikana nousi useita ajatuksia tulevaisuuden peruskoulussa tehtävän sosiaalialan työn mahdollisuuksista. Yksi on koulun kerhotoiminnan kehittäminen, jolla nähdäkseni olisi paljon vaikutusmahdollisuuksia varhaisnuorten hyvinvointiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukaisesti. Peruskoulussa tehtävä työ lasten ja nuorten kanssa on merkittävää ja tärkeää jokaisen ikäluokan käydessä läpi oppivelvollisuuden. Näen tässä valtavan mahdollisuuden ongelmien ehkäisemiseen ja hyvinvoinnin lisäämiseen.

Projektissa huomasin myös, että kaikilla toimijoilla on eri roolit ja vahvuudet, joita kannattaa hyödyntää. Helppona esimerkkinä ryhmän tytöillä oli enemmän osaamista leikkien tai muiden toimintojen osalta kuin minulla entisenä varhaisnuorena. Johtuen joko pienestä ryhmästä, aikuisen esimerkistä tai

ryhmään muodostuneesta kulttuurista, Powergirls-ryhmässä suosituimpia toimintoja olivat perinteiset leikit.

Vanhoja konsteja ei siis kannata heittää pois uusien tieltä. Niin myös koulun kerhotoiminnan kehittäminen on tärkeää, sillä osa lapsista ja nuorista on ilman vertaissuhteita tai mielekästä tekemistä koulupäivän jälkeen. Kohdennettu ryhmätoiminta on jotain, mihin toivoisin jokaisella oppilaalla olevan mahdollisuus. Jokainen lapsi ja nuori ansaitsee tulla kohdatuksi luokkatilanteita pienemmässä ryhmässä sekä saada osallistua hänen toiveitaan ja tarpeitaan vastaavaan toimintaan. Ryhmätoiminta antaa mahdollisuuden tutustua uusiin puoliin itsestä, ilmaista ajatuksia ja tunteita sekä löytää uusia rooleja, kuten myös mahdollisuuden tutustua luokka- tai rinnakkaisluokkatovereihin uudessa tilanteessa.

On olemassa monenlaisia harjoitteita ja menetelmiä, joita voidaan käyttää arjessa toimittaessa lasten ja nuorten kanssa. Harjoitteet ja menetelmät ovat helppokäyttöisiä eikä niihin vaadita paljoakaan valmistelua, mutta kuitenkin niiden kautta saadaan paljon mahdollisuuksia havainnoida ja tätä kautta antaa palautetta, jolla rakentaa minäkuva. Jokainen lapsi ansaitsee kuulla palautetta itsestään ja toiminnastaan sekä kuulla kuinka arvokas ja ihana hän on sellaisenaan.

Ajattelen että koulun kerhotoiminnalla, johon vanhemmat jollain lailla osallistetaan, voidaan lisätä koulun ja kodin yhteistyötä, helpottaa yhteydenottoa oppilashuollon tai muihin palveluihin sekä edistää varhaisen puuttumisen mahdollisuuksia. Koulun kerhotoiminta voisi myös toimia matalan kynnyksen ovena koulun perhetyöhön ja sen kehittämiseen.

9.4 Sosionomi työharjoittelussa alakoulussa ja mentorointi

Ajattelen peruskouluun sopivan uudet toimijat. Sosionomi (AMK) -koulutuksen näen hyvin sopivaksi sisällöltään toimittaessa lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä kanssa. Koulutus antaa erinomaiset valmiudet havainnoida ja tukea eri ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Sosionomi (AMK) koulutuksen sisältöjen avaaminen tai konkretisoituminen muille toimijoille on nähdäkseni edelleen tarpeen. Itsekin vasta projektin toteuttamisvaiheessa ymmärsin monien koulutuksen sisältöjen käyttökelpoisuuden varhaisnuorten kanssa tehtävässä ennaltaehkäisevässä työssä. Eikä alakoulussa toteutettu työelämäharjoittelu ja opinnäytetyö luo valmiuksia vain varhaisnuorten kanssa toimimiseen, vaan osaamista voidaan soveltaa kaikkialla sosiaalialalla kuten kokemukseni mukaan päihdetyössä.

Osallistuminen mentoroinnin kehittämiseen Taitavat Nuoret -projektissa oli merkittävä kokemus, josta opiskelijat hyötyisivät työelämäharjoittelun toteutuksessa. Vertaistuki jo työelämäharjoittelun suorittaneelta tukee kokemustiedon siirtymistä ja opiskelijan ohjausta. Myös mentorina toimiva hyötyy toimintamallista hiljaisen tiedon käsitteellistämisenä, oleellisten asioiden löytämisenä sekä mahdollisuutena harjoitella opiskelijan ohjausta.

Haluaisin kehottaa ammattikorkeakouluja, alakouluja sekä eri alojen opiskelijoita ottamaan vastaan haasteen työelämäharjoittelujen toteuttamisesta ennakkoluulottomasti. Näen omalla kohdallani sen tuottaneen osaamista ja rohkeutta, johon tavanomainen toteuttamistapa ei pysty. Normaalista pidempi työelämäharjoittelun kaarikaan ei rasittanut liikaa muiden opiskeluiden ohella ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoululta löytyi joustavuutta. Taitavat Nuoret

Ohjelman käyttö helpottaa varmasti toteutusta sekä alakoulun että opiskelijan näkökulmasta.

Meillä kaikilla on huomattavasti enemmän voimavaroja kuin mitä käytämme. Tästä lähtökohdasta toivoisin toimivamme osallistavina ja voimauttavina tekijöinä toisillemme, eikä osallistaminen arjen keskellä vaadi kummallisuuksia. Samoin voisimme nähdä voimavarat yhteiskunnassamme taloudellisia resursseja laajemmin, jolloin yhden alakoulun käytössä voisivat olla henkilökunnan, oppilaiden sekä vanhempien kaikenlaiset voimavarat. Mikä mahdollisuus!

10 POHDINTA

Projektiopinnäytetyöni prosessi, tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittäminen Taitavat Nuoret -projektille Powergirls-ryhmässä, alkoi haaveesta tyttöjen ryhmätoiminnan järjestämisestä sekä tyttöjen voimauttamisesta ja myönteisen minäkuvan vahvistamisesta sosionomi (AMK) -opintojeni toisena lukuvuotena. Kuitenkin ajatus tyttöjen tukemisesta nousee jo omasta tyttöydestäni. Opinnäytetyöprosessi käynnistyi varsinaisesti kesäkuussa 2009 työelämälähtöisen aiheen löytyessä ja on siitä lähtien ollut suunnitelmallinen, vaikkakin omaa uomaansa jatkuvasti hakien.

Syksyllä 2009 uudelleen ja uudelleen kirjoitettu projektisuunnitelma osoittautui toteutusvaiheessa kokonaisuudessaan käyttökelpoiseksi. Jälkeenpäin olisin projektisuunnitelmaan taulukoinut tulostavoitteet, toiminnalliset tavoitteet sekä oppimistavoitteet eri toimijoiden näkökulmista, kuten ne johdannossa on esitetty. Taulukointi olisi auttanut kokemusten keräämisvaiheessa sekä raportoinnissa hahmottamaan tavoitteiden toteutumista. Samoin olisin suunnitellut ja kirjannut paremmin kokemusten keräämisen sekä väli- ja loppuraporttien tulosten tiedottamisen ryhmän jäsenille ja heidän vanhemmilleen jo projektisuunnitelmaan. Selkeyden vuoksi nimeäisin nyt kokemusten keräämisen välipalautteeksi. Myös Powergirls-ryhmässä saatujen kokemusten muokkaaminen valmiiksi malliksi olisi pitänyt suunnitella projektisuunnitelmassa ja asettaa toteutussuunnitelmaan vaiheineen.

Aikataulunhallinnassa ja omien resurssien arvioimisessa erityisesti suunnitteluvaiheessa olisi ollut kehittämisen varaa. Samoin ohjausta

ammattikorkeakoulun puolelta olisin voinut käyttää enemmän hyväkseni. Tukea sain työelämäohjauksesta tiiviisti suunnitteluvaiheessa, mutta opinnäytetyöni osoittaa myös valmiuksiani itsenäiseen työskentelyyn. Merkittävimpiä kokemuksia opinnäytetyössäni ovat olleet tutustuminen Powergirls-ryhmän jäseniin, harjoitteiden ja menetelmien kokeileminen, palauteskustelut ryhmän jäsenten vanhempien kanssa sekä tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kokoaminen, jolloin opin kestävyyttä työskentelyssä, tietojenkäsittelytaitoja, rajaamista, epätäydellisyyden sietämistä ja ennen kaikkea itseni hyväksymistä.

Ryhmätoimintaa toteutettaessa ja resurssien salliessa olisi mielenkiintoista ja ryhmän jäsenten kannalta hyödyllistä jatkaa pienryhmätoimintaa muiden vaiheiden toteutuksen jälkeen niin, että ryhmässä luotaisiin henkilökohtaisia tavoitteita ja niiden perusteella yksilöllinen suunnitelma luotujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Ryhmässä voitaisiin harjoitella sosiaalisia tilanteita tietoisesti, jonka jälkeen suunnitelman ja harjoiteltujen tilanteiden toteutumista sekä arkeen siirtymistä seurattaisiin. Tähän voisi ottaa mallia esimerkiksi Borban itsetuntomallista.

Toinen jatkosuunnitelma tyttöjen pienryhmätoiminnan mallille olisi kokeilla ja kehittää koulun kerhotoimintaa, jossa toimittaisiin aktiivisemmin vanhempien kanssa: kerhotoiminnan ohessa voitaisiin luoda vertaisryhmätoimintaa tai tukea erilaisilla menetelmillä perheiden hyvinvointia. Samoin olisi mielenkiintoista tutkia pienryhmätoiminnan tai koulun kerhotoiminnan pitkäaikaisia vaikutuksia varhaisnuorten elämään. Jatkossa tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin käyttäjät voivat arvioida mallin käyttökelpoisuutta ja hyödyntämismahdollisuuksia.

Projektiopinnäytetyöni tulosta, tyttöjen pienryhmätoiminnan mallia, voivat käyttää sosionomi (AMK) -opiskelijat työelämäharjoitteluidensa toteuttamisen mallina. Mallia voidaan käyttää myös muiden opiskelijoiden työelämäharjoitteluihin tai muuhun ryhmä- ja kerhotoimintaan ja soveltaen eri-ikäistenkin ihmisten parissa.

Opinnäytetyön tavoitteena on Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun (2010, 1) opinnäytetyö ja kirjoitusohjeet -asiakirjan mukaan "kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvissä käytännön asiantuntijatehtävissä". Opinnäytetyöni onkin antanut minulle monia mahdollisuuksia kehittää valmiuksia sekä soveltaa tietojani ja taitojani, jopa huomattavasti enemmän kuin olin etukäteen osannut ajatella. Opinnäytetyön loppuraporttiosuus, kuten myös liitteenä oleva tyttöjen pienryhmätoiminnan malli, ovat osoittamassa näiden valmiuksien soveltamista.

Opinnäytetyöni vahvuuksia ovat mielestäni hyvä aihe, aiheeseen liittyvä asiaosaamiseni sekä vuorovaikutus-, yhteistyö- ja dokumentointitaitoni. Aihe on mielestäni kiinnostava sekä henkilökohtaisesti merkittävä ja liittyy vahvasti sosionomi (AMK) -koulutukseni painopisteeksi muodostuneeseen toimijuuteen peruskoulussa. Lisäksi ennaltaehkäisevä työ ja koulun kerhotoiminta ovat ajankohtaisia, ohjaavista asiakirjoista nousevia alueita. Aihe on hyvin työelämälähtöinen tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin sijoituessa Taitavat Nuoret -projektin psykososiaalisen tuen ohjelmaan sekä opinnäytetyön tuottaessa Halkokarin alakouluun tyttöjen ennaltaehkäisevää pienryhmätoimintaa. Koen opinnäytetyöni melko laajaksi työmäärältään, mutta sitä tasoittaa työelämäharjoittelussa toteutettu osuus Powergirls-ryhmän kanssa.

Sosionomi (AMK):n kompetensseja ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2–3).

Sosionomi (AMK):n kompetenssien edellyttämä eettinen reflektio ja reflektiivinen työote ovat vahvuuteni, josta sain myönteistä palautetta myös työelämänohjaajilta. Koen myös sisäistäneeni sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet sekä sitoutuneeni niihin toiminnassani. Samoin vahvuuteni on yksilön arvostaminen sekä ymmärrys oman ihmiskäsityksen ja arvojen vaikutuksesta sosionomin työssä. Varhaisnuorten sekä heidän vanhempiansa kanssa ja kouluyhteisössä toimittaessa joutuu tilanteisiin, joissa on arvostiritoja. Oletan tilannetajuni ja toimintani tällaisissa tilanteissa kehittyneen.

Opinnäytetyöni on opettanut minulle varhaisnuoren osallistamista kompetenssina. Osallisuuden koen tärkeäksi tavoitteeksi kaikissa sosiaalialan vuorovaikutustilanteissa. Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin tietoperustan luominen ja ryhmätoiminta on antanut ymmärrystä varhaisnuoren tarpeista sekä heidän voimavarojensa käyttöönoton tukemisesta. Pienryhmätoiminnassa tuin ja ohjasin tavoitteellisesti varhaisnuoria, sovelsin sosiaalialan työmenetelmiä ja -orientaatioita sekä arvioin niiden vaikutusta varhaisnuoren elämään. Pienryhmätoiminnalla sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön tukemisella on pyritty myös edistämään varhaisnuorten verkostojen toimintaa. Ryhmätoiminnassa oli läsnä myös varhaisnuoren palvelutarpeen arvioiminen ja palveluohjauksellinen ote.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisen taustalla, kuten kaikessa sosiaalialan työssä, on pyrkimyksenä huono-osaisuuden ehkäisy,

opinnäytetyössäni erityisesti psyykkisen ja sosiaalisen pääoman näkökulmista. Huono-osaisuuden ehkäisy luetaan sosionomin osaamiseen, kuten myös huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden analysoiminen, jota tapahtui opinnäytetyössäni erityisesti ryhmätoiminnan suunnittelu- ja havainnointivaiheessa. Peruskoulun ennaltaehkäisevässä työssä ei tarvita asiakkuutta, mutta pienryhmätoiminnan järjestäminenkin voidaan nähdä asiakasprosessina, joka on vaiheittainen ja jota olen oppinut kuvaamaan, arvioimaan sekä kehittämään.

Osa sosionomi (AMK) -osaamistani on tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittämisessä syntynyt ohjaavien asiakirjojen soveltaminen sekä niihin perustuvien palveluiden tuottaminen ja kehittäminen varhaisnuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Mallin kehittäminen vaati ennaltaehkäisevän työn lähtökohtien ja menetelmien tuntemista. Koenkin, että minulla on tutkiva ja kehittävä työote sekä tiedon tuottamisen ja tutkimuksellista osaamista, joka näkyy opinnäytetyön aiheen valinnassa ja toteutuksessa. Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli ja valmis opinnäytetyö kuvaavat kykyjäni suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida sosiaalialan kehittämishakkeita.

Opinnäytetyö on lisännyt sosiaalisen asiantuntemustani ja taitojani työskennellä moniammatillisessa työyhteisössä. Yhteistyössä olin mukana harjoittelijana ja ryhmänohjaajana Halkokarin alakoulussa. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei niinkään koskettanut opinnäytetyötäni. Johtamisosaamisessa opinnäytetyö on opettanut oman työn johtamista, osaamisen kehittämistä ja päätöksentekoa.

Olen kiitollinen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoululle, Kokkolan ensi- ja turvakodin Taitavat Nuoret -projektille ja Halkokarin alakoululle mahdollisuudesta toteuttaa tämä projektiopinnäytetyö. Jään kuitenkin

kiitollisuudenvelkaan Powergirls-ryhmän tytöille, jotka viime kädessä mahdollistivat tyttöjen pienryhmätoiminnan ja mallin kehittämisen sekä sitä kautta opinnäytetyöni valmistumisen. Samoin haluan kiittää vanhempiani, sisaruksiani sekä muita läheisiäni ja erityisesti rakkaita lapsiani kestävyydestä rinnallani opinnäytetyöprosessin ajan.

LÄHTEET

Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: My Generation oy.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Oy Edita Ab.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Jalava, V. & Virtanen, P. 1995. Moniammatillinen projektitoiminta. Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Tampere: Kirjayhtymä Oy.

Kokkolan ensi- ja turvakoti ry. 2007. Taitavat Nuoret -projekti. Päämäärät ja kohderyhmä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kokkolanensijaturvakoti.fi/index.php?page=taustaa>. Päivitetty 23.8.2010. Luettu 12.10.2010.

Kokkolan ensi- ja turvakoti ry. 2009. Esite Taitavat Nuoret Ohjelmasta 23.11.2009.

Kujala, A. 2009. "On paljon erilaisia toimintoja ja jokainen voi valita niistä mieleisensä". Kuudesluokkalaisten käsityksiä osallistumisesta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityön maisteriohjelma. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Jyväskylän yliopisto.

Laiho, E. 2005. Sosiaalipedagogiikan ja erityispedagogiikan kohtaamispisteitä sosionomi (AMK) opiskelijoiden näkeminä. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: WSOY.

Lehtovirta, M., Husaari, M., Peltola, L. & Tattari, K. 1997. Kasvurenkaita. Psykologia ja kehityopsykologia. Porvoo: WSOY.

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus. Päivitetty 18.6.2010. Luettu 22.8.2010.

Opetusministeriö. 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/kehittamisohjelma/liitteet/lapsi_ja_nuorisopolitiikan_kehittamisohjelma.pdf. Luettu 22.8.2010.

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagoginen koulutus. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: WSOY.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. 2010. Esitys sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseista. Www-dokumentti.

Saatavissa:http://www.sosiaaliportti.fi/File/c16110a5-e16c-4834-9532-48847ff5dd52/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf. Päivitetty 15.4.2010. Luettu 29.9.2010.

Valtioneuvosto. 2007. Hallituksen Lapset, nuoret ja perheet politiikkaohjelma. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.valtioneuvosto.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/lapset/ohjelmasisaeltoe/HPO_Lapset_HSA2007.pdf. Luettu 22.8.2010.

Laura-Maria Koivisto

**TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN MALLI TAITAVAT
NUORET PROJEKTILLE**

Projektisuunnitelma

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Marraskuu 2009

TIIVISTELMÄ

Projektiopinnäytetyöni toimeksiantajana toimivat Taitavat Nuoret – projekti ja toimintaorganisaationa Halkokarin alakoulu. Projektiopinnäytetyöni aihe on Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret - projektille.

Tavoitteena on luoda tyttöjen pienryhmätoiminnan malli, jota sosionomiharjoittelijat voivat toteuttaa työelämäharjoitteluissaan. Ryhmätoiminnalla tavoitellaan osallisuutta sekä terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukemista toiminnallisuuden avulla.

Ryhmä kokoontuu 16 kertaa lukuvuoden 2009–2010 aikana. Ryhmätoiminta sisältää ryhmän suunnittelemaa toimintaa yhdistettynä valitsemini harjoitteisiin. Toimin ryhmän ohjaajana. Tyttöjen pienryhmätoimintaa arvioidaan ohjaajan, ryhmän, ryhmän jäsenten vanhempien ja luokanopettajien kokemusten avulla.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli sisältää ohjeistuksen tyttöjen pienryhmätoimintaan harjoitteineen sekä kokemuksia Halkokarin alakoulun tyttöjen pienryhmätoiminnan osalta.

TIIVISTELMÄ
SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	6
	2.1 Projektin kuvaus.....	6
	2.2 Projektin tavoitteet.....	7
	2.3 Projektin arviointi.....	8
3	PROJEKTIORGANISAATIO.....	9
4	TOTEUTUSSUUNNITELMA.....	10
	4.1 Tehtäväluettelo ja aikataulu.....	10
	4.2 Projektin haasteet.....	12
5	PROJEKTIBUDJETTI.....	13
	5.1 Projektin tulot ja menot.....	13
	5.2 Omat tulot ja menot.....	14
6	OHJAUSSUUNNITELMA.....	15
	6.1 Ohjausryhmä.....	15
	6.2 Tiedotus.....	15
	6.3 Raportointi.....	16
7	KIRJALLISUUS.....	17

1 JOHDANTO

Taitavat Nuoret -projekti on Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n, Halkokarin koulun ja Hakalahden koulun yhteistyöprojekti vuosille 2007–2009. Taitavat Nuoret -projekti syntyi halusta vastata lasten ja nuorten kasvun ja itsetunnon kehityksen tukemisen tarpeeseen lisäresurssien ja yhteistyömuotojen luomisella. Taitavat Nuoret -projektiä hallinnoi Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry. Sen rahoittaa raha-automaattiyhdistys.

Taitavat Nuoret Ohjelma (Psykososiaalisen tuen ohjelma) on yksi Taitavat Nuoret -projektin luomista poikkihallinnollisista yhteistyömalleista, jolla halutaan tuoda lisätoimintamahdollisuuksia alakouluissa tehtävään ennaltaehkäisevään työhön. Yhteistyökumppanina toimii Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Taitavat Nuoret Ohjelmaa voivat toteuttaa sosionomiopiskelijat. Ohjelman tavoitteena on toiminnallisuuden ja osallisuuden mahdollistamisen kautta lasten kasvun ja itsetunnon sekä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymisen tukeminen.

Taitavat Nuoret Ohjelman toimintamallit ovat Taitavat Nuoret Pajatoiminta, Luokkakerho/monitoimikerho malli, Välituntitoiminnan kehittämismalli sekä Erityistä tukea pienryhmästä malli. Projektiopinnäytetyöni täydentää Erityistä tukea pienryhmästä mallia, johon on aikaisemmin luotu poikien pienryhmätoiminnan malli.

Ajatus projektiopinnäytetyön aiheesta syntyi työelämäharjoittelussa Taitavat Nuoret -projektissa, jossa keskustelussa työelämäohjaajan kanssa tuli ilmi

henkilökohtainen kiinnostukseni tyttöjen ryhmätoimintaan, Taitavat Nuoret -projektin tarve tyttöjen pienryhmätoiminnan mallille sekä Halkokarin alakoulun kiinnostus ennaltaehkäisevään tyttöjen ryhmätoimintaan.

2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

2.1 Projektin kuvaus

Projektiopinnäytetyöni aihe on Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret -projektille. Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli tulee osaksi Taitavat Nuoret ohjelmaan Erityistä tukea pienryhmästä malliin. Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin avulla sosionomiopiskelijat voivat toteuttaa työelämäharjoittelujaan alakoulussa. Tyttöjen pienryhmätoiminta on ennaltaehkäisevää työtä.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli luodaan yhteistyössä Halkokarin alakoulun kanssa, jonka kuudensien luokkien tytöistä pienryhmä muodostetaan. Ryhmän muodostaminen tapahtuu havainnoimalla kohderyhmää sekä keskustelemalla luokanopettajien sekä kohderyhmän tyttöjen kanssa. Ryhmään liittyminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Ryhmään pyydetään 4-6 Halkokarin kuudensien luokkien tyttöä.

Ryhmä kokoontuu yhden kerran viikossa noin kahden tunnin ajan. Lisäksi ryhmä viettää yhden yli vuorokauden pituisen leirin. Yhteensä kokoontumisia on 17 lokakuusta 2009 helmikuuhun 2010. Ryhmäideoi ja suunnittelee itse toimintansa. Toimin ryhmän ohjaajana sekä aktiivisena ryhmän jäsenenä ideoinnin ja suunnittelun aikana. Toiminnan suunnitteluvaiheessa sisällytän toimintaan valitsemiani harjoitteita, joiden avulla pyrin tukemaan ryhmäläisten terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehitystä. Tyttöjen pienryhmän

toimintaan osallistun ohjaajana sekä mahdollisuuksien mukaan myös ryhmän jäsenenä.

Valmis Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli sisältää tyttöjen pienryhmätoiminnan ohjeistuksen ryhmän muodostamiseen, toiminnan ideointiin ja suunnitteluun sekä toteutukseen harjoitteineen. Lisäksi malli sisältää ryhmän ja ohjaajan kokemuksia. Myös ryhmän jäsenten vanhempia ja luokanopettajia pyydetään kertomaan kokemuksiaan.

2.2 Projektin tavoitteet

Projektiopinnäytetyöni tulostavoitteita ovat tyttöjen ryhmä Halkokarin alakoulun kuudesluokkalaisista tytöistä, projektin aikataulussa pysyminen sekä valmis tyttöjen pienryhmätoiminnan malli ja opinnäytetyö.

Toiminnallisia tavoitteita ovat tyttöjen ryhmän jäsenten osallisuuden sekä terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymisen tukeminen toiminnallisuuden avulla. Toiminnalliset tavoitteet vastaavat Taitavat Nuoret – projektin tavoitteita.

Oppimistavoite on oma ammatillinen kasvu. Myös tyttöjen ryhmä luo itselleen oppimistavoitteen.

2.3 Projektin arviointi

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin arviointi tapahtuu projektipäiväkirjan sekä väli- ja loppuraportin avulla. Projektipäiväkirjaa varten havainnoin ja kirjaan kokemuksiani projektiopinnäytetyön tekemisen ajalta. Ryhmäkertojen kokemusten kirjaamisen apuna käytän arviointikaavaketta (Liite 1). Arviointikaavakkeeseen on pyritty kokoamaan tyttöjen pienryhmätoiminnan tavoitteet sekä Halkokarin alakoulun tyttöjen pienryhmätoiminnan ryhmäkohtaiset tavoitteet kohderyhmän tasoisella kielellä. Väli- ja loppuraporttia varten tehdään projektipäiväkirjan koonti sekä pyydetään tyttöjen pienryhmältä, heidän vanhemmiltaan ja luokanopettajiltaan palautetta heidän kokemuksistaan tyttöjen pienryhmätoiminnasta. Palautteen keräämisen tukena käytän arviointikaavaketta sekä sen pohjalta luotuja ohjaavia kysymyksiä. Lisäksi toivon ehdotuksia tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin luomiseen liittyen. Väli- ja loppuraporttikeskustelut käydään työelämäohjaajien kanssa.

Tyttöjen pienryhmän kokemuksia kootaan kirjallisella palautteella ja ryhmähaastattelulla. Yksittäisten ryhmän jäsenten kokemuksia kootaan arviointitaulukon avulla ja haastattelulla. Lisäksi pyydän palautetta ryhmältä ryhmänohjaustaidoistani oman ammatillisen kasvun tueksi. Vanhempien kokemuksia kootaan heidän toivomallaan tavalla sähköpostilla, puhelimitse tai tapaamisessa. Luokanopettajien kokemuksia kootaan haastattelulla. Vanhemmilta ja luokanopettajilta pyydän myös palautetta yhteistyötaidoistani oman ammatillisen kasvun tueksi.

3 PROJEKTIORGANISAATIO

Projektiopinnäytetyön yhteistyötahot ovat Taitavat Nuoret – projekti yhteyshenkilönä projektityöntekijä Katja Hakola sekä Halkokarin alakoulu yhteyshenkilönä rehtori Arto Lauri. Taitavat Nuoret – projekti toimii projektiopinnäytetyön tilaajana ja Halkokarin alakoulu ryhmän kokoamis- sekä toimintaorganisaationa. Lisäksi yhteistyötä tullaan tekemään suomenkielisen evankelisluterilaisen seurakunnan oppilaitostyön kanssa, joka tarjoaa tiloja tyttöjen pienryhmän käyttöön. Yhteyshenkilönä toimii oppilaitosteologi Jonna Ollikainen.

Halkokarin alakoulusta projektin tukihenkilöinä toimivat rehtori Arto Lauri sekä tyttöjen pienryhmätoimintaan osallistuvien oppilaiden luokanopettajat.

4 TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Tehtäväluettelo ja aikataulu

Havainnointi kohderyhmän luokissa	Syyskuu 2009
Ryhmän muodostamisen suunnittelu	Syyskuu 2009
Ryhmän muodostaminen	Lokakuu 2009
1. ryhmäkerta	Lokakuu 2009
2.-5. ryhmäkerta	Marraskuu 2009
6.-7. ryhmäkerta	Joulukuu 2009
Ryhmän jäsenten vanhempien kokemusten koonti väliraporttia varten	Joulukuu 2009
Ryhmän jäsenten luokanopettajien kokemusten koonti väliraporttia varten	Joulukuu 2009
8. ryhmäkerta ja ryhmän jäsenten kokemusten koonti väliraporttia varten	Joulukuu 2009

Väliraportti työelämänohjaaja Katja Hakolan kanssa	Joulukuu 2009
Väliraportin tulosten tiedottaminen ryhmän jäsenten vanhemmille, luokanopettajille ja rehtorille	Tammikuu 2010
Väliraportti työelämäohjaaja Katja Saarasen kanssa	Tammikuu 2010
9.-12. ryhmäkerta	Tammikuu 2010
Ohjaukerta itäreitin koulukuraattorin kanssa	Tammikuu 2010
13.-16. ryhmäkerta	Helmikuu 2010
Ryhmän jäsenten luokanopettajien kokemusten koonti loppuraporttia varten	Helmikuu 2010
17. ryhmäkerta, ryhmän ja ryhmän jäsenten kokemusten koonti loppuraporttia varten	Helmikuu 2010
Ryhmän jäsenten vanhempien kokemusten koonti loppuraporttia varten	Maaliskuu 2010
Loppuraportti työelämäohjaaja Katja Saarasen kanssa	Maaliskuu 2010
Taitavat Nuoret -projektin saadessa jatkorahoituksen loppuraportointi Katja Hakolalle	Maaliskuu 2010
Loppuraportin tulosten tiedottaminen ryhmän jäsenten vanhemmille, luokanopettajille ja rehtorille	Maaliskuu 2010

Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen	Syyskuu 2010
Opinnäytetyön seminaariesitys	Syyskuu 2010
Kypsyyskoe	Marraskuu 2010
Opinnäytetyön tulostus Taitavat Nuoret -projektin jatkohankkeelle tai Ensi- ja turvakodille sekä Halkokarin alakoululle Halkokarin alakoulussa	Joulukuu 2009 tai aiemmin

4.2 Projektin haasteet

Projektin haasteet ovat aikataulussa pysyminen, ryhmän jäsenten ja ohjaajan motivaation säilyminen, suunniteltujen ryhmäkertojen sisältöjen toimivuus käytännössä, palautteen saaminen osapuolilta, ryhmän onnistunut lopettaminen sekä opinnäytetyön valmiiksi saattaminen.

5 PROJEKTIBUDJETTI

5.1 Projektin tulot ja menot

Tulot

Halkokarin alakoulun materiaalit ja välineet	-
Halkokarin alakoulun tilat	-
Kokkolan suom. sk:n oppilaitostyön tarjoamat tilat 50h	-
Kokkolan suom. sk:n oppilaitostyön tarjoamat aamu- ja iltapalat	-
Halkokarin alakoulun kustantama yöpyminen Elbassa	75 euroa
Halkokarin alakoulun kustantama kiipeilyohjaus	25euroa
Ryhmänohjaaja Laura Koiviston työtunnit 225 h	-
Ryhmään osallistuvien maksut	47 euroa
Yhteensä	147 euroa

Menot

Ryhmän käyttämät tilat	75 euroa
Kiipeilyohjaus	25 euroa
Materiaalit ja välineet	-
Keilaus	7 euroa
Ruokatarvikkeet	40 euroa
Ryhmänohjaajan palkka 10 euroa/tunti	2250 euroa
Ryhmänohjaajan polttoainekulut	10 euroa

Ryhmänohjaajan puhelinkulut	-
-----------------------------	---

Yhteensä	2407 euroa
----------	------------

Menojen ja tulojen erotus	<u>-1900 euroa</u>
---------------------------	--------------------

5.2 Omat tulot ja menot

Tulot

Työelämäharjoittelu Taitavat Nuoret -projektissa 7,7 op	281,50 euroa
---	--------------

Opinnäytetyö 15 op	552 euroa
--------------------	-----------

Yhteensä	883,50 euroa
----------	--------------

Menot

Työtunnit 225 h	-
-----------------	---

Ryhmän toimintaan osallistuminen	9,40 euroa
----------------------------------	------------

Polttoainemenot	10 euroa
-----------------	----------

Puhelinmenot	-
--------------	---

Yhteensä	19,40 euroa
----------	-------------

Ohjauksesta ja tyttöjen pienryhmätyön mallista jää palkkioksi	<u>864,10 euroa</u>
---	---------------------

Työtunteihin ei ole laskettu teoriapohjan luomista, projektisuunnitelman tekoa ja valmiiksi opinnäytetyöksi muokkaamista.

6 OHJAUSSUUNNITELMA

6.1 Ohjausryhmä

Projektiopinnäytetyöni ohjausryhmään kuuluvat lisäksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta opettaja ja opinnäytetyön ohjaaja Anne Jaakonaho sekä Taitavat Nuoret – projektista projektityöntekijä Katja Hakola, joka toimii työelämänohjaajana vuoden 2009 loppuun. Halkokarin alakoulusta ohjausryhmään kuuluu opettaja Katja Saaranen, jolle vastuu työelämänohjauksesta siirtyy kokonaan vuoden 2010 alusta. Hänen ohjauksensa tueksi sovitaan tammikuulle ohjaukerta itäreitän koulukuraattorin kanssa. Työelämänohjaajien kanssa ohjaukerrat ovat ryhmää suunniteltaessa, väli- ja loppuraportin yhteydessä sekä tarvittaessa. Opinnäytetyön ohjaajien Anne Jaakonahon ja Eila Passojan kanssa ohjauskerroista sovitaan erikseen.

6.2 Tiedotus

Tiedotus Halkokarin alakoulussa tapahtuu opettajien kokouksessa sekä ryhmän jäsenten luokanopettajille ja rehtorille suullisesti. Ryhmän jäsenille ryhmätoiminnan alkamisesta tiedotetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Ryhmän suunniteltua toimintansa tiedotetaan toiminnasta ryhmän jäsenille ja vanhemmille kirjallisesti. Toiminnan muutoksista tai muista esille tulevista asioista tiedotetaan ryhmäläisille puhelimitse. Muussa tapauksessa vanhempia tiedotetaan sähköpostitse, puhelimitse tai sovitussa tapaamisessa.

6.3 Raportointi

Projektista tehdään väliraportti, joka esitetään työelämäohjaajille joulukuussa 2009. Väliraportin perusteella toimintaan tehdä muutoksia tarvittaessa. Loppuraportti esitetään kirjallisesti ja suullisesti maaliskuussa 2010 tyttöjen pienryhmätoiminnan loppumisen jälkeen työelämäohjaajalle/työelämäohjaajille.

7 KIRJALLISUUS

Aalto, M. 2000. Ryppästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: My Generation oy.

Järveläinen, K. 2009. Luento- ja työpajamateriaali. Sosiaalialan koulutusohjelma. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Keltikangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi suomalainen. Helsinki: WSOY.

Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry. Hakola, Katja. 2009. Taitavat Nuoret Ohjelma. Taitavat Nuoret – projektin tuottama opas. Valmistui marraskuussa 2009. Julkaisematon lähde.

Kujala, Anne. 2009. ”On paljon erilaisia toimintoja ja jokainen voi valita niistä mieleisensä”. Kuudesluokkalaisten käsityksiä osallistumisesta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityön maisteriohjelma. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Jyväskylän yliopisto.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2004. Mä oon jees! Aineisto itsetuntemuksesta tukioppilasohjaajalle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/b7add316e9c4253b7439276d71aa5c7f/1257620182/application/pdf/22305/MaonjeesItsetuntojaitsetuntemus-aineistoohjaajalle.pdf>. Luettu 12.09.2009.

Passoja, E. & Pekola, J. 2009. Luento- ja työpajamateriaali. Sosiaalialan koulutusohjelma. Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulu.

Jalava, U. 1995. Moniammatillinen projektitoiminta: avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Helsinki: Kirjayhtymä.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otava.

Seikkailukeskus Kota. 1998. Hyvä, paha ja hauska. Tehtäviä ja ryhmäharjoituksia lasten ja nuorten kasvutyöskentelyyn. Saarijärvi: Lasten Keskus Oy.

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön tekijä Laura-Maria Koivisto	Aloituspäivämäärä 02.06.2009
Koulutusohjelma Sosiaalian koulutusohjelma	Yksikkö Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö
Koulutusohjelman yliopettaja Pirjo Forss-Pennanen	Ehdotus opinnäytetyön ohjaajaksi Anne Jaakonaho
Opinnäytetyön työnimi (aihe) Tytöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret-projektille	
Tutkimusongelma/kehittämistehtävä Opinnäytetyön kehittämistehtävä on luoda tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret-projektin psykososiaalisen tuen ohjelmaan.	
Opinnäytetyön tavoite ja rajaus/tutkimustulokset Opinnäytetyön tavoite on luoda tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret-projektille, jota sosionomiopiskelijat voivat psykososiaalisen tuen ohjelman mukaisesti hyödyntää työelämäharjoitteluissa. Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli luodaan yhteistyössä Halkokarin alakoulun kanssa, jonka kuudensien luokkien tytöistä pienryhmä muodostetaan. Halkokarin alakoulun tyttöjen pienryhmällä tavoitellaan tyttöjen osallisuutta sekä heidän terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymisen tukemista toiminnallisuuden avulla.	

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)

Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [Marraskuu 2009]
Toteutus suunnitelman esittäminen [Marraskuu 2009]
Väliraportointi [Joulukuu 2009]
Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri [Helmikuu 2009]
Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen [Syyskuu 2010]
Opinnäytetyön seminaariesitys [Syyskuu 2010]
Kypsyyskoe [Marraskuu 2010]

Toimeksiantajien yhteystiedot (yritys, yhteyshenkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)

Taitavat Nuoret-projekti, projektityöntekijä Katja Hakola,
katja.hakola@kokkolanensijaturvakoti.fi, 044 359 3378

Halkokarin alakoulu, rehtori Arto Lauri, arto.lauri@kokkola.fi, 044-7809115

Tämä sopimus on laadittu neljänä kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajille sekä työn ohjaajalle. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön joulukuuhun 2010 mennessä.

Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan. Toimeksiantaja maksaa materiaali-, postitus-, matka- ym. mahdolliset kulut erikseen sovittavalla tavalla. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.

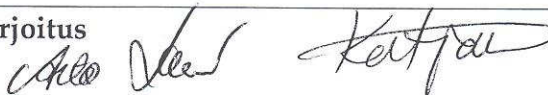
Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat aaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.

Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haitasta tai vahingosta.

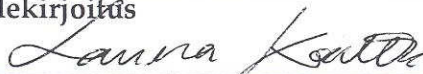
Päiväys

Kokkola 28.10.2009

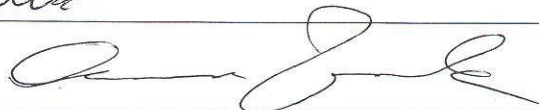
Työelämäohjaajan allekirjoitus

Opiskelijan allekirjoitus

Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus

Viranhaltija ja virka-asema
Johnson Peter
Sivistysjohtaja

Päivämäärä / pykälä
23.03.2010 / § 78
13/00

LIITE 3

Asia	TUTKIMUSLUPA / Laura Koivisto	
Päätös ja sen perustelut	<p>Myönnän Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija Laura Koivistolle tutkimusluvan hänen opinnäytetyötään varten.</p> <p>Opinnäytetyön nimi on "Tytöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret -projektille" ja tutkimuksen kohteena on Halkokarin koulun kuudennen luokan tytöt. Tarkemmat tiedot liitteessä.</p>	
Allekirjoitus	<p>Sivistysjohtaja Johnson Peter</p>	
Oikaisuvaatimus-oikeus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianomainen) sekä kunnan jäsen.	
Oikaisuvaatimusviranomainen	Opetus- ja kasvatuslautakunta	
Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenten katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.	
Oikaisuvaatimuksen sisältö ja toimitaminen	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.	
Päätöksen nähtäväksi asettaminen	Päivämäärä 30.3.2010	
Tiedoksianto asianosaiselle	☐ Lähetetty tiedoksi kirjeellä Annettu postin kuljetettavaksi, pvm / tiedoksiantaja	Asianosainen <u>Laura Koivisto</u>
	☐ Luovutettu asianosaiselle Paikka, pvm	Asianosainen _____
	Tiedoksiantajan allekirjoitus ja virka-asema Tarja Ihalainen palvelusihteeri	Vastaanottajan allekirjoitus
	☐ Muulla tavoin, miten	
Lisätietoja		
Liitteet		
Sisäinen jakelu		

Tervetuloa...

...Tyttöjen Ryhmään!

- Ryhmä suunnittelee itse toimintansa
- Jäsenet Halkokarin koulun kutosia
- Sinut on kutsuttu ryhmään

Tule koulun jälkeen klo 14 käsityöluokkaan,
niin jutskataan lisää!

T: Laura (sosionomiopiskelija)

Tervetuloa...

...Tyttöjen Ryhmään!

- Ryhmä suunnittelee itse toimintansa
- Jäsenet Halkokarin koulun kutosia
- Sinut on kutsuttu ryhmään

Tule koulun jälkeen klo 14 käsityöluokkaan,
niin jutskataan lisää!

T: Laura (sosionomiopiskelija)

Hei Kotiväki!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta. Olen työharjoittelussa Taitavat Nuoret -projektissa ja Halkokarin alakoulussa. Teen samalla opinnäytetyötäni, jonka tarkoituksena on luoda tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret -projektille.

Ryhmätoiminnalla tavoitellaan lasten osallisuutta. Ryhmätoiminnan muut tavoitteet, sisällöt, kesto sekä kokoontumisajankohdat sovitaan ryhmässä ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Lisäksi teemme ryhmässä lyhyitä harjoitteita tutustuaksemme paremmin toisiimme ja itseemme. Roolini on tukea ryhmää ja toimia ohjaajana.

Ryhmän toiminta on koulun kerhotoimintaa ja ryhmällä on mahdollisuus käyttää koulun tiloja, välineitä ja materiaaleja. Ryhmällä on mahdollisuus saada käyttöönsä myös muita tiloja. Ryhmä toimii koulun ulkopuolisella ajalla.

Olen pyytänyt lastanne osallistumaan perustettavaan ryhmään.

Olen mielelläni vastaan toiveitanne ja ajatuksianne ryhmään liittyen.

Ystävällisin terveisin,

Laura Koivisto (laura.koivisto@cou.fi, xxx xxxxxxx)

Annan luvan lapselleni osallistua ryhmän toimintaan

Lapsen nimi: _____

Huoltajan nimi: _____

Huoltajan puhelinnumero (käytetään vain tarvittaessa):

_____

Huoltajan allekirjoitus: _____

POWEGIRLS-RYHMÄN TOIMINTASUUNNITELMA

Ryhmäkerta 1

Tutustuminen välipalan äärellä, pienryhmän tavoitteiden ja resurssien yms. selvittäminen ryhmälle, toimintamahdollisuuksien löytäminen aivoriihen avulla, projektinauhan kokoamisen aloittaminen, sääntöjen luomisen aloittaminen. Tavoite: toiminnan suunnittelu, tutustuminen, ryhmäytyminen.

Ryhmäkerta 2

Millainen oli päiväsi? -harjoite, ensimmäisen ryhmäkerran tapahtumien ja tunnelmien kokoaminen, toisen ryhmäkerran tapahtumien esittely, projektinauhan kokoamisen saattaminen loppuun, ryhmän nimen muodostaminen, Nimestä kuvailevia sanoja -harjoite, päiväkirja-vihkon koristelu, keskustelua. Tavoite: toiminnan suunnittelu, tutustuminen, ryhmäytyminen.

Ryhmäkerta 3

Tutustumisharjoitteena itsensä esittelemisen liikuntalajina, toimintasuunnitelman läpikäyminen, neljännen ryhmäkerran suunnittelu, sääntöjen tarkastaminen, keilaaminen, tunnelmien läpikäyminen keskustelun avulla. Tavoite: tutustuminen, ryhmäytyminen.

Ryhmäkerta 4

Tervehtiminen erilaisilla tavoilla, leipominen, leirin suunnittelu, ravitsemuksesta keskustelu leiriruokien suunnittelun yhteydessä lautasmallin avulla, tehtäväksi oman ravitsemuksen seuraaminen lautasmallin avulla, keskustelu. Tavoite: ryhmän jäsenten ravitsemukseen liittyvien asenteiden käsittely

Ryhmäkerta 5/ leiri 1

Toiminta suunnitellaan tarkemmin neljännellä ryhmäkerralla. Alustavasti suunniteltu pikkujoulua, pipareiden leipomista, ruoanlaittoa yhdessä, ravitsemukseen liittyvän tehtävän käsitteleminen, harjoitteina: minä-laatikko, joharin ikkuna minusta, Aarrekartta, Siemen-mielikuvaharjoite, Minä aikuisena -parihaastattelu, tehtäväksi Kirje tulevaisuuden itselle. Tavoite: tutustuminen, itsetuntemuksen lisääminen, unelmiin ja tulevaisuuteen liittyvien asioiden käsittely.

Ryhmäkerta 6

Kirje tulevaisuuden itselle -tehtävän käsittely, savityöt, Elämänviiva -kartan teko, tunnelmat. Tavoite: tutustuminen, omaan menneisyyteen liittyvien asioiden käsittely.

Ryhmäkerta 7

Verkostokartan teko, verkostokartan käsittely, lautapeliä pelaaminen. Tavoite: oman verkoston hahmottaminen.

Ryhmäkerta 8

Huovutus, ryhmäläisen syntymäpäivänyyttärit, välipalautteen kokoaminen ryhmältä kirjallisesti ilman ohjaajaa ja ohjaajan kanssa keskustellen sekä ryhmän jäseniltä haastatteluna, ryhmälle palautetta suullisesti, ryhmän jäsenille kirjallisesti. Tavoitteet: välipalautteen kokoaminen, palautteen antaminen ryhmän jäsenille.

Ryhmäkerta 9

Seinäkiipeily, liikuntaan liittyvien asenteiden käsittely liikuntapiirakan avulla, oman liikkumisen seuraaminen tehtäväksi, tunnelmien läpikäyminen fiilisjanan avulla. Tavoite: rohkeuden lisääntyminen, liikuntaan liittyvien asenteiden käsittely.

Ryhmäkerta 10

Kuvataiteen teko, "Sisäinen vapaus" -maalaukset ja sen käsittely, sadutus. Tavoite: itsensä ilmaisu, tiedostamattomaan itseen tutustuminen.

Ryhmäkerta 11

Uiminen, liikunnan seuraamisen tehtävän käsittely. Tavoite: liikunnan merkityksen ymmärtäminen.

Ryhmäkerta 12

Soittaminen musiikkiluokassa eri soittimilla, laulaminen, käsityökerran suunnittelu, tehtäväksi runon kirjoittaminen itsestä. Tavoite: rohkeuden lisääntyminen, yhdessä toimimisen harjoittelu.

Ryhmäkerta 13

Pulkkamäki, ulkoleikit, kehollisia harjoituksia. Tavoite: omaan kehoon tutustuminen, toisen lähellä oleminen.

Ryhmäkerta 14

Runo itsestä -tehtävän käsittely, käsitöiden tekeminen, leirin suunnittelu. Tavoite: rohkeuden lisääntyminen, itsensä ilmaisu.

Ryhmäkerta 15

Itsensä esitleminen eläimenä, leirin suunnittelun jatkaminen, tutustuminen eläinhoitola Kotipesään, keskustelu, tehtäväksi itsearvostustaulukko. Tavoite:

Ryhmäkerta 16/leiri 2

Toiminta suunnitellaan kahdella edellisellä ryhmäkerralla. Alustavasti ensimmäisenä päivänä tunnetyöskentelyä minun sydämeni -harjoite ja tunteista keskustelu, itsestä kertominen pehmolelun avulla. Toisena päivänä tahto- ja itsearvostustyöskentelyä lyhytfilmin teon videokuvatun draaman, swot:in,

Kuningatartuoli-harjoitteen ja itsearvostustaulukon avulla. Tavoite: omien tunteiden hyväksyminen ja käsitteleminen, itsensä ilmaisu, tahdon vahvistaminen ja itsearvostuksen lisääminen.

Ryhmäkerta 17

Menneiden ryhmäkertojen muistelu, valokuva-albumin kokoaminen ryhmäkerroista, minä-laatikkoon kootun sisällön tarkastelu, välipalautteen kokoaminen ryhmältä kirjallisesti ilman ohjaajaa ja ohjaajan kanssa keskustellen sekä ryhmän jäseniltä haastatteluna, ryhmälle palautetta suullisesti, ryhmän jäsenille kirjallisesti, ryhmäryhmäkertojen parhaiden hetkien muistelu pantomiimin avulla. Tavoite: ryhmätoiminnan läpikäyminen, ryhmän loppumisesta aiheutuvien tunteiden käsittely, ryhmän onnistunut lopettaminen.

Pöyrygids-ryhmän toimintasuunnitelma

Päivä	Päivä	Päivä	Mikä tehdään?
29.10.09	14.00-16.00	Koulu	Toiminnan suunnittelu
12.10.09	14.00-16.00	Koulu	Toiminnan suunnittelu
19.11.09	14.30-16.00	Keilahalli	Keilaus
26.11.09	14.00-16.00	Srk-koti, Uimahalli	Leipominen, leirin suunnittelu
28.-29.11.09	19.00-15.00	Srk-koti	Leiri
03.12.09	14.00-16.00	Koulu	Savityöt
10.12.09	14.00-16.00	Koulu	Pelataan pelejä
17.12.09	14.00-16.00	Koulu	Huovutus
Hyvää joululomaa!			
07.01.10	14.00-16.00	Urheilutalo	Seinäkiipeily
14.01.10	14.00-16.00	Koulu	Maalaus
21.01.10	14.00-16.00	Uimahalli	Uiminen
28.01.10	14.00-16.00	Koulu	Soittaminen
04.02.10	14.00-16.00	Halkokarin mäki	Mäenlasku, ulkoleikit
11.02.10	14.00-16.00	Koulu	Käsitöitä
18.02.10	14.00-16.00	Kotipesä	Tutustuminen eläinlaitolaan
		Vasikkasaari	Leiri
25.02.10	14.00-16.00	Koulu	Valokuva-albumit

Hei kotiväki!

Tyttöjen ryhmä "Powergirls" on käynnistynyt hyvin. Saimme toimintasuunnitelman valmiiksi ja kirjoitin sen puhtaaksi ryhmäläisille. Muutoksia voi kuitenkin tulla matkan varrella. Olemme sopineet ryhmän kanssa 17:sta ryhmäkerrasta, joista kaksi on yli yön leirejä. Ensimmäinen **leiri** olisi jo **28.-29.11.09** halkokarin seurakuntakodilla, sillä muut viikonloput olivat varattuja. Toisen leirin ajankohta varmistuu myöhemmin, mutta se sijoittuu todennäköisesti helmikuulle. Ensi vuoden puolella olemme suunnitelleet käyvämme Eläinhoitola Kotipesässä vierailulla Hanhinevalla (n. 7 km keskustasta), jota varten tarvitsen lupanne kuljettaa lastanne omalla autollani.

Lisäksi tarvitsen lupanne käyttää ryhmän kokemuksia opinnäytetyöhöni. Myös teiltä toivoisin palautetta kokemuksistanne tyttöjen ryhmätoimintaan liittyen ennen joulua sekä maaliskuussa sähköpostilla, puhelimitse tai tapaamisessa. Lisää palautteen keräämisestä laitan kirjeellä tyttöjen mukana.

Olen henkilökohtaisesti hyvin iloinen tästä ryhmästä ja luulen, että meillä tulee olemaan mukavia hetkiä ryhmän kanssa tämän talven aikana!

Edelleen minuun saa ottaa yhteyttä ryhmään liittyvissä asioissa,

Laura Koivisto (laura.koivisto@cou.fi, xxx xxxxxxx)

Lapsen nimi: _____

- Annan luvan kuljettaa lastani ohjaajan henkilöautolla
- Annan luvan käyttää tyttöjen pienryhmän kokemuksia oman lapseni kohdalta "Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret – projektille" opinnäytetyöhön niin, että lapseni henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa
- Annan luvan käyttää kokemuksiani vanhempana tyttöjen pienryhmätoiminnasta "Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli Taitavat Nuoret – projektille" opinnäytetyöhön niin, ettei henkilöllisyyteni ole tunnistettavissa

Paikka ja aika: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Hei kotiväki!

On tullut aika kerätä kokemuksianne tyttöjen ryhmästä, kun ollaan melkein puolivälissä. Voisitteko ilmoittaa minulle tekstiviestillä, millä tavalla haluatte kertoa kokemuksistanne?

- **Tapaamisella,**
- **Puhelimitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan toivomanne ajankohdan.
- **Sähköpostitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan s-postiosoitteenne.

Laura Koivisto
(xxx xxxxxxxx, laura.koivisto@cou.fi)

Hei kotiväki!

On tullut aika kerätä kokemuksianne tyttöjen ryhmästä, kun ollaan melkein puolivälissä. Voisitteko ilmoittaa minulle tekstiviestillä, millä tavalla haluatte kertoa kokemuksistanne?

- **Tapaamisella,**
- **Puhelimitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan toivomanne ajankohdan.
- **Sähköpostitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan s-postiosoitteenne.

Laura Koivisto
(xxx xxxxxxxx laura.koivisto@cou.fi)

Hei kotiväki!

On tullut aika kerätä kokemuksianne tyttöjen ryhmästä, kun ollaan melkein puolivälissä. Voisitteko ilmoittaa minulle tekstiviestillä, millä tavalla haluatte kertoa kokemuksistanne?

- **Tapaamisella,**
- **Puhelimitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan toivomanne ajankohdan.
- **Sähköpostitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan s-postiosoitteenne.

Laura Koivisto
(xxx xxxxxxxx laura.koivisto@cou.fi)

Hei kotiväki!

On tullut aika kerätä kokemuksianne tyttöjen ryhmästä, kun ollaan melkein puolivälissä. Voisitteko ilmoittaa minulle tekstiviestillä, millä tavalla haluatte kertoa kokemuksistanne?

- **Tapaamisella,**
- **Puhelimitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan toivomanne ajankohdan.
- **Sähköpostitse,** jolloin pyydän teitä ilmoittamaan s-postiosoitteenne.

Laura Koivisto
(xxx xxxxxxxx, laura.koivisto@cou.fi)

Väliraportti Tyttöjen pienryhmätoiminnasta ajalta 29.10–17.12.2009

Powergirls-ryhmään kuuluu neljä Halkokarin alakoulun kuudesluokkalaista tyttöä ja ohjaaja, sosionomiopiskelija Laura Koivisto. Ryhmä tulee kokoontumaan yhteensä 17 kertaa marraskuu 2009-helmikuu 2010 välillä. Ryhmätoiminnalla tavoitellaan osallisuutta sekä terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukemista toiminnallisuuden avulla.

Kesto

Tyttöjen pienryhmä Powergirls on kokoontunut kahdeksan kertaa vuoden 2009 aikana. Ryhmä kokoontui kerrallaan kahden tunnin ajan. Yksi ryhmäkerroista oli leiri, jonka kesto oli 21 tuntia. Ryhmä on kokoontunut yhteensä 35 tunnin ajan. Lisäksi ryhmän toiminta on vaatinut käytännön järjestyjä tai tiedotusta, josta johtuen ryhmä on kokoontunut välitunnilla noin kerran viikossa.

Toiminta

Powergirls-ryhmä suunnitteli toimintansa kahdella ensimmäisellä ryhmäkerralla. Ryhmän toimintoja ovat olleet keilaus, leipominen, savityöt, lautapeliä pelaaminen, huovutus, kävelyretki, ruoanlaitto, hippa, piilo ym. leikit, nyyttärit ja päiväkirja-vihkon koristelu. Ohjaajan suunnittelemissa harjoitteissa ja menetelmissä ovat olleet projektikartta, aivoriihi, projektinauha, sääntöjen luominen, ryhmän nimen muodostaminen, nimestä kuvailevia sanoja, aarrekartta unelmista, minä aikuisena -parihaastattelu, siemen-mielikuvaharjoite, joharin ikkuna, minä-laatikko, verkostokartta, elämänpolku-kartta, ravitsemuksen seuranta, välipalaute ja erilaiset tutustumis- sekä tunteiden ja ajatusten ilmaisuharjoitteet.

Kokoontumispaikkoja ovat olleet Halkokarin koulun pommisuoja, käsityöluokka ja musiikkiluokka sekä keilahalli, halkokarin seurakuntakoti ja sen ympäristö.

Tavoitteiden toteutuminen

Osallisuuden tavoite on toteutunut hyvin. Ryhmän jäsenet ovat hyvin aktiivisesti ottaneet osaa päätöksentekoon ja heidän mielipidettään on pyritty kuulemaan ryhmän jokaisessa vaiheessa. Ryhmäläisillä on ollut mahdollisuus ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan. Ryhmä on kokenut tärkeäksi juuri sen, että on saanut päättää ryhmänä, mitä ryhmäkerroilla tehdään. Ryhmän välipalaute osallisuuden osalta oli hyvä, joskin vaihtelua mielipiteissä löytyi.

Terveen itsetunnon tukeminen itsearvostuksen ja itsetuntemuksen näkökulmista ei ryhmäläisten välipalautteissa juuri näkynyt. Ohjaajana koen kuitenkin ryhmätoiminnan olleen tämän tavoitteen kohdalla riittävää. Ryhmään kuuluminen, siinä toimiminen, erilaiset tekemiset sekä ohjaajan arvostava

suhtautuminen ovat olleet itsetuntoon myönteisesti vaikuttavia tekijöitä. Palautteen saamista muilta ryhmän jäseniltä ei juuri tapahdu. Ryhmässä oleminen voi olla myös antanut joillekin sen jäsenille kielteisiä kokemuksia itsestä, johtuen muiden tai omasta levottomasta käyttäytymisestä. Tätä on pyritty korjaamaan tilanteiden käsittelyllä ja palautteen antamisella myönteisistä asioista. Mahdollisena uhkana nähty ryhmän syrjäyttävä maine ei tiettävästi ole toteutunut. Tekemisestä saadut kokemukset, kuten keilaus ensimmäistä kertaa elämässä, ovatkin merkittävämpiä kuin luulin ja niillä on vaikutusta itsetuntoon suoritusitsetunnon ja itseluottamuksen näkökulmista.

Sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukeminen näkyi palautteissa, joskin ryhmän jäsenten kokemukset olivat vaihtelevia. Toisten kuunteleminen on ryhmän mielestä toteutunut melko hyvin, vaikka ohjaajana olen ollut huolissani ryhmän jäsenten kokemuksista tässä asiassa. Ryhmän jäsenten kokemus siitä, puhuivatko kaikki toistensa kanssa, oli myös erittäin hyvä, vaikka ohjaajana olen kokenut voimakkaana kahtiajaon ryhmässä. Ryhmässä toimiminen nähtiin myös hyvin vaihtelevasti. Olen pyrkinyt luomaan yhteyttä eri luokilta olevien tyttöjen välillä parityöskentelyllä, jolloin olen sijoittanut eri luokilta olevat eri ryhmiin. Tämä on ollut mielestäni hyvä, vaikka ei olekaan ollut ensin miellyttävää. Kuitenkin ryhmä on itse asettanut tavoitteekseen tutustua ennestään tuntemattomampiin ryhmän jäseniin. Mahdollisuuksia tähän tulee lisätä myös tulevilla ryhmäkerroilla. Tutustumista toisiin on ryhmän jäsenten mielestä tapahtunut eniten leirillä.

Vaikka merkittäviä tilanteita on ollut kohtaamisissa minun ja ryhmän jäsenten välillä, koen että tähän asti ryhmä on ollut paljon vain luottamuksen rakentamista. Jos ryhmä loppuisi tähän, olisin tyytyväinen ja kokisin ryhmätoiminnan olleen merkittävä kokemus meille kaikille. Kuitenkin jäljellä on vielä 9 ryhmäkertaa, joista yksi on leiri. Toivon ryhmän jäsenten kesken lisääntyvää luottamusta, jotta voitaisiin vielä lisää uskaltaa heittäytyä tilanteisiin ja lähestyä toisia. Tulevat toiminnot ovatkin enemmän fyysisiä ja rohkeutta vaativia, kuten pulkkamäki, seinäkiipeily, soittaminen ja laulaminen, sekä draama ja videokuvaus.

Muita kokemuksia

Ryhmän jäsenet ovat olleet hyvin sitoutuneita ryhmään. Poissaoloja on ollut vain kaksi, nekin sairastumiseen liittyen. Kaikilta vanhemmilta ja luokanopettajilta saatu palaute kertoo ryhmän jäsenten olleen hyvin innostuneita ja tyytyväisiä ryhmään. Ryhmän jäsenet eivät vanhemmat ole kokeneet ryhmää arkea raskauttavaksi, vaan päinvastoin. Enemmistölle ryhmän jäsenistä ryhmä on merkittävä tekijä vapaa-ajan toimintona sekä mahdollisuutena vertaissuhteisiin.

Ryhmän turvallisuuden koen lisääntyneen koko ajan, joka näkyy vähentyneenä levottomuutena sekä lisääntyneenä avoimuutena kahden jäsenen kohdalla. Luottamus ohjaajaan on ollut yllättävän hyvä ryhmän alusta asti. Harjoitteet ovat tuoneet esille ryhmän jäsenistä piirteitä tai asioita, joita en usko muutoin tulleen esille. Samoin ryhmän turvallisuus ja tiiviys on lisääntynyt harjoitteiden myötä.

Ryhmän loppuminen on ollut mielessä minulla, ryhmän jäsenillä sekä vanhemmilla. Loppumista on harmiteltu alkumetreiltä. Olisi hyvä jos ryhmän toimintaa voitaisiin jatkaa helmikuunkin jälkeen. Alun epävarmuuden jälkeen olen alkanut vakuuttumaan ryhmän jäsenten enemmistön tarpeesta pienryhmätoimintaan. Leirin koen merkittäväksi tilanteeksi havainnoida ryhmää ja sen jäseniä. Leirin jälkeen olen alkanut erottaa ryhmän jäsenten erilaisia tarpeita suhteessa ryhmätoimintaan.

Itsearviointi

Koen ryhmän olleen minulle merkittävä askel ammatillisessa kasvussani. Viidennen ryhmäkerran (leiri) jälkeen olen oppinut luottamaan ohjaustaitoihini. Pystyn nyt paremmin ryhmässä nauttimaan ryhmässä olemisesta, kun luotan paremmin itseeni, ryhmätoiminnan merkittävyyteen sekä ryhmään. Olen huomannut oman motivaation ja psyykkisen valmistautumisen vaikutuksen ryhmään mielialaan. Olen oppinut työn jättämistä työpaikalle, ohjaustaitoja, projektinhallintaa, yhteistyötaitoja sekä rohkeutta toimia opettajien sekä vanhempien kanssa. Koen vahvuuksiani olevan muutosten sietokyky ja niissä toimiminen, hyvät vuorovaikutustaidot, joustavuus, sisäinen turvallisuuden tunne sekä myönteiset asenteet ryhmän jäseniä kohtaan.

Kehitettäviä asioita ovat jämäkkyys ryhmän ohjauksessa, käytännön järjestelyjen varmistaminen, yhteistyö opettajien ja vanhempien kanssa, kirjaaminen sekä ryhmän jäsenten keskinäisen vuorovaikutuksen tukeminen. Nämä ovat samalla tavoitteita tammi-helmikuulle. Koen, että haluaisin kehittyä Powergirls-ryhmän päätyttyä lisää ryhmän ohjauksessa, harjoitteiden ohjauksessa ja purkamisessa sekä kokeilla vastaavia toimintoja muidenkin ikäisten kanssa. Voisin nähdä itseni toimimassa ryhmän ohjaajana, kun vielä lisättäisiin mukaan yksilötyö ryhmien jäsenten kanssa. Ryhmän tytöt ovat tulleet nopeasti tärkeiksi ja ryhmän loppumiseen liittyvää surutyötä olen tehnyt sen alkamisesta asti.

Heips Powergirls-ryhmä!

Huomenna eli lauantaina pääsemme yöleirille halkokarin srk-kodille. Tapaamme klo 19 siellä. Leiri päättyy sunnuntaina klo 16. Mukaan tarvitsemme patjan, lakanan, makuupussin (tai peitto), tyynyn, iltapesuvälineet, päiväkirjavihkon, kynän, ulkoiluvaatteet, yövaatteet, kampausvälineitä, (taskulampun, jos on). Jos haluat, voit ottaa mukaan jotain herkkua. Seurakunnan oppilastyö kustantaa ilta- ja aamupalan. Kaikki ruoat valmistamme itse. Ja myös tiskaamme! Lounasta varten ota mukaan

---

Välipalaksi jäi torstaina leipomiamme muffinsseja (nam!).

Jos kotoanne löytyy lehtiä, joita saa leikellä, niin ota mukaan!

Laura

Heips Powergirls-ryhmä!

Huomenna eli lauantaina pääsemme yöleirille halkokarin srk-kodille. Tapaamme klo 19 siellä. Leiri päättyy sunnuntaina klo 16. Mukaan tarvitsemme patjan, lakanan, makuupussin (tai peitto), tyynyn, iltapesuvälineet, päiväkirjavihkon, kynän, ulkoiluvaatteet, yövaatteet, kampausvälineitä, (taskulampun, jos on). Jos haluat, voit ottaa mukaan jotain herkkua. Seurakunnan oppilastyö kustantaa ilta- ja aamupalan. Kaikki ruoat valmistamme itse. Ja myös tiskaamme! Lounasta varten ota mukaan

---

Välipalaksi jäi torstaina leipomiamme muffinsseja (nam!).

Jos kotoanne löytyy lehtiä, joita saa leikellä, niin ota mukaan!

Laura

Heips Powergirls-ryhmä!

Huomenna eli lauantaina pääsemme yöleirille halkokarin srk-kodille. Tapaamme klo 19 siellä. Leiri päättyy sunnuntaina klo 16. Mukaan tarvitsemme patjan, lakanan, makuupussin (tai peitto), tyynyn, iltapesuvälineet, päiväkirjavihkon, kynän, ulkoiluvaatteet, yövaatteet, kampausvälineitä, (taskulampun, jos on). Jos haluat, voit ottaa mukaan jotain herkkua. Seurakunnan oppilastyö kustantaa ilta- ja aamupalan. Kaikki ruoat valmistamme itse. Ja myös tiskaamme! Lounasta varten ota mukaan

---

Välipalaksi jäi torstaina leipomiamme muffinsseja (nam!).

Jos kotoanne löytyy lehtiä, joita saa leikellä, niin ota mukaan!

Laura

Heips Powergirls-ryhmä!

Huomenna eli lauantaina pääsemme yöleirille halkokarin srk-kodille. Tapaamme klo 19 siellä. Leiri päättyy sunnuntaina klo 16. Mukaan tarvitsemme patjan, lakanan, makuupussin (tai peitto), tyynyn, iltapesuvälineet, päiväkirjavihkon, kynän, ulkoiluvaatteet, yövaatteet, kampausvälineitä, (taskulampun, jos on). Jos haluat, voit ottaa mukaan jotain herkkua. Seurakunnan oppilastyö kustantaa ilta- ja aamupalan. Kaikki ruoat valmistamme itse. Ja myös tiskaamme! Lounasta varten ota mukaan

---

Välipalaksi jäi torstaina leipomiamme muffinsseja (nam!).

Jos kotoanne löytyy lehtiä, joita saa leikellä, niin ota mukaan!

Laura

Loppuraportti Tyttöjen pienryhmätoiminnasta ajalta 29.10.2009-16.04.2010

Powergirls-ryhmään kuului neljä Halkokarin alakoulun kuudesluokkalaista tyttöä ja ohjaaja, sosionomiopiskelija Laura Koivisto. Ryhmä kokoontui marraskuu 2009-huhtikuu 2010 välillä. Ryhmätoiminnalla tavoiteltiin osallisuutta sekä terveen itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukemista toiminnallisuuden avulla. Ryhmästä jää jäsenille muistoksi Minä-laatikko, johon kerätään ryhmässä tuotettu materiaali sekä cd-levy, jolle tallennetaan ryhmässä kuvatut valokuvat sekä toisella leirillä kuvattu leirivideo.

Kesto

Tyttöjen pienryhmä Powergirls kokoontui seitsemäntoista (17) kertaa lukuvuoden 2009-2010 aikana. Ryhmäkerroista kaksi oli leirejä, molemmat kestoltaan noin vuorokauden mittaisia. Ryhmä kokoontui kerrallaan noin kahden tunnin ajan, yhteensä 73,5 tuntia. Lisäksi ryhmän toiminta on vaatinut käytännön järjestelyjä tai tiedotusta välitunneilla noin kymmenen kertaa harveten loppua kohti. Kokoontumisien määrä toteutui suunnitelmien mukaan, vaikka aikataulullisesti ryhmä loppui joitakin viikkoja suunniteltua myöhemmin sairastelujen takia. Huhtikuussa järjestetään vielä yhteinen leirivideon katseluhetki.

Toiminta

Powergirls-ryhmä suunnitteli toimintansa kahdella ensimmäisellä ryhmäkerralla. Ryhmä toimintoja ovat olleet syylukukaudella keilaus, leipominen, savityöt, lautapeliä pelaaminen, huovutus, kävelyretki, ruoanlaitto, sokko, piilo ym. leikit, nyyttarit ja päiväkirja-vihkon koristelu. Kevätlukukauden toimintoja olivat seinäkiipeily, maalaus, uiminen, pulkkamäki ja makkaranpaisto, tutustuminen eläinlaitokseen, leipominen, ruoanlaitto, kampaustenteko sekä jälleen sokko, piilo ym.

Ohjaajan suunnittelema harjoitteita ja menetelmiä ovat olleet syyskaudella projektikartta, aivoriihi, projektinauha, sääntöjen luominen, ryhmän nimen muodostaminen, nimestä kuvailevia sanoja, aarrekartta unelmista, minä-aikuisena parihaastattelu, siemen-mielikuvaharjoite, joharin ikkuna, minä-laatikko, verkostokartta, elämänpolku-kartta, ravitsemuksen seuranta, välipalaute ja erilaiset tutustumis- sekä tunteiden ja ajatusten ilmaisuharjoitteet. Kevätkaudella sadutus, maalaus vasemmalla kädellä, luottamusharjoitukset, yösuunnistus, rullaus kehoilla, videokuvaus, swot, minun sydämeni-harjoite, itsearvostustaulukko, postikortti itselle seiskaluokkalaisena, pantomiimi, kuningatar-palaute sekä loppupalaute.

Kokoontumispaikkoja ovat olleet syyskaudella halkokarin koulun pommisuoja, käsityöluokka ja musiikkiluokka sekä keilahalli, halkokarin seurakuntakoti ja sen ympäristö. Kevätkaudella kokoonnuttiin urheilutalolla, halkokarin koulun pommisuojoissa, uimahallilla, halkokarin lähiulkoilualueella, eläinhoitola Kotipesässä, käsityöluokassa, kahvilassa sekä nuorisokeskus Villa Elbassa ja sen ympäristössä.

Yhteydenpito tyttöihin, vanhempiin sekä heidän opettajiinsa

Yhteydenpito tyttöihin on tapahtunut suullisesti, puhelimitse sekä tekstiviesteillä. Vanhempiin ollaan oltu yhteydessä kirjallisesti tyttöjen välityksellä ja tekstiviesteillä. Tarvittaessa olen ottanut yhteyttä kotiin puhelimitse. Myös välipalautte vanhemmilta saatiin puhelimitse. Välipalautteisiin puhelimitse kului aikaa noin 1,5 tuntia. Loppupalauttekeskusteluista käytiin kolme ryhmän jäsenen kotona vanhemman ja tytön läsnäollessa ja yksi halkokarin koululla vanhempien ja tytön kanssa. Loppupalautteet kestivät yhteensä noin viisi tuntia.

Tavoitteiden saavuttaminen

Ryhmän jäsenet ovat hyvin aktiivisesti ottaneet osaa päätöksentekoon ja heidän mielipidettään on pyritty kuulemaan ryhmän jokaisessa vaiheessa. Ryhmä on kokenut tärkeäksi juuri sen, että on saanut päättää ryhmänä mitä ryhmäkerroilla tehdään. Samoin vanhemmat korostivat itse valitsemisen merkitystä. Ryhmän välipalautte sekä loppupalautte osoitti osallisuuden toteutuneen hyvin; tytöt ovat saaneet merkittävästi osallistua päätöksentekoon, valita ja vaikuttaa. He ovat kokeneet saaneensa tietoa sekä saivat kertoa ajatuksistaan ja tunteistaan ja että heitä tuettiin siihen.

Terveen itsetunnon tukeminen itsearvostuksen ja itsetuntemuksen näkökulmista ei ryhmäläisten välipalautteissa juuri näkynyt. Loppupalautteen erilaisella arviontittavalla kokivat tytöt itsestä pitämisen ja itsetuntemuksen pysyneen samana (1), nousseen jonkin verran (2) tai nousseen huomattavasti (1). Opettaja sekä yksi vanhempi koki havainneensa itseluottamuksen nousua. Ohjaajana minulla oli huolta jopa ryhmän vaikutuksesta kielteisesti ryhmäläisten itsetuntoon, mutta tämä osoittautui palautteen myötä turhaksi. Vaikuttavia tekijöitä ovat olleet ryhmään kuulumisen, erilaisten toimintojen kokeileminen ja monipuolinen tekeminen sekä mielestäni ihmissuhteiden vahvistuminen tai syntyminen ryhmäläisten sekä ohjaajan välille. Uskon onnistuneeni tyttöjen vahvuuksien huomaamisessa ja palautteen antamisesta niistä tytöille sekä heidän vanhemmilleen.

Ryhmä sosiaalisena tilanteena on loppupalautteen mukaan ollut yllättävän positiivinen; Kuuntelemista, kaikkien kanssa puhumista ja toisten tuntemaan

oppimista on tapahtunut ryhmän mielestä enemmän kuin ohjaajana olisin arvioinut. Kuitenkin yksi ryhmäläinen näki ryhmän rauhattomuuden kanssani. Rauhattomuuden koen johtuvan joidenkin ryhmäläisten ryhmästä riippumattomasta pahasta olostä, sosiaaliseen tilanteeseen liittyvästä jännityksestä, käsiteltävien asioiden aiheuttamista tunteista sekä ohjauksen riittämättömästä jämäkkyudestä ja epäselvistä säännöistä. Kahden ryhmäläisen välinen tiivis ystävyys on aiheuttanut yllä mainittujen asioiden kanssa yhdessä ylitsepääsemättömän rajan ryhmään, joka on kuitenkin hyväksytty luonnollisena. Loppupalautteen perusteella näen ryhmän olleen kuitenkin tarpeeksi turvallinen. Ryhmän kaaren aikana on koettu ja ilmaistu monenlaisia tunteita. Ryhmän merkittävyys yksittäiselle ryhmän jäsenelle on verrannollinen muiden harrastusten sekä ryhmän ulkopuolisten ystävyysuhteiden määrään. Enemmistölle ryhmän jäsenistä ryhmä on ollut merkittävä tekijä vapaa-ajan toimintona sekä mahdollisuutena vertaissuhteisiin. Esiin tulleiden yläkouluun liittyvien pohdintojen mukaan ryhmässä vahvistuneet ja syntyneet ihmissuhteet helpottavat yläkouluun siirtymistä.

Muita kokemuksia

Ryhmän jäsenet ovat olleet hyvin sitoutuneita ryhmään. He ovat tulleet ajoissa ja poissaolot ovat liittyneet sairastumiseen, josta johtuva yhden tytön usea poissaolo harmitti ryhmää. Vanhempien ja opettajien mukaan tytöt ovat olleet innostuneita loppuun asti. Ajattelen tähän vaikuttavan osallisuuden tavoitteen. Ajatustani vahvistaa toisen leirin sairastumisesta johtuva yhteisen suunnittelun puuttuminen ja leirillä motivaation matalampi taso. Myös tekemisestä syntyvä mielihyvä mainittiin vanhempien ja tyttöjen palautteissa, johon liityn vahvasti.

Luottamus ohjaajaan syntyi jo ryhmän alussa kaikilla ryhmän jäsenillä. Loppupalautteissa huomasin olleeni merkittävä aikuinen useimmille ryhmäläisille. Useimmat vanhemmat mainitsivat myös näkevänsä hyvänä lisätoimijan koulussa sekä kodin ja koulun välillä. Ryhmä on ollut ainakin puolelle tytöistä mahdollisuus löytää toinen rooli luokkaroolin rinnalle.

Pelko tyttöjen leimautumisesta on osoittautunut tarpeettomaksi. Opettajat eivät ole nähneet ryhmän vaikuttaneen luokkiin tai tyttöjen asemaan niissä.

Harjoitteiden käyttö ryhmässä on ollut hyvä keino havainnoida ryhmän jäseniä. Koen niiden lisänneen ryhmän yhtenäisyyttä sekä luottamusta, vaikkakin kaksi ryhmäläistä koki harjoitteet liian tunnekeskeisiksi. Tulkintani harjoitteiden aikana tekemistäni havainnoista olen esittänyt tytöille ja heidän vanhemmilleen. Ryhmässä esiin tulleet huolenaiheet olen viestittänyt tyttöjen ja vanhempien

luvalla kuraattorille, kuten myös tyttöjen muuttuneet toivomukset yläkoulun luokkatovereista. Tämä yhteistyö on sujunut hyvin.

Ryhmän toiminta on mielestäni ollut kattavaa suhteessa opetussuunnitelman perusteiden kerhotoiminnan tavoitteisiin, kuten sosiaalinen kasvu, itsen monipuolinen kehittäminen, monipuolinen lasta arvostava toiminta, tilaisuuksia vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa, osallisuuden lisääminen, mahdollisuus onnistumisen kokemuksiin, luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen sekä mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen.

Oma ammatillinen kasvu

Ryhmä on ollut minulle huomatta askel ammatillisessa kasvussani. Syyskaudella koin oppineeni luottamaan ohjaustaitoihini sekä rentoutumaan, työn jättämistä työpaikalle, jämäkkyyttä, projektinhallintaa, yhteistyötaitoja sekä rohkeutta toimia opettajien sekä vanhempien kanssa. Kevätkaudella huomasin kehittymishaasteita ohjaustaidoissa, rajaamisessa, ja järjestelmällisyydessä, näkemykseni vahvistui taidostani luoda kahdenkeskisiä luottamuksellisia ja välittämistä heijastavia vuorovaikutussuhteita, rohkeuteni kohdata vanhempia lisääntyi jälleen, taitoni havainnoida asiakkaan elämäntilannetta sekä hänen vahvuuksiaan ja kehittymisalueitaan lisääntyi.

Kaikki suunnittelemani toiminnot eivät toteutuneet ryhmässä. Syinä olivat liian runsas valikoima, huono valmistelu tai ohjeistus, tyttöjen motivoitumattomuus tai unohtaminen. Kuitenkin halusin pitää työkalupakissa tarpeeksi työvälineitä mukana.

Laura-Maria Koivisto

TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN MALLI

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN MALLIN TIETOPERUSTA	5
2.1 Ohjaavat asiakirjat tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa	5
2.1.1 YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista	5
2.1.2 Lait	5
2.1.3 Poliittiset ohjelmat	6
2.1.4 Opetussuunnitelmat	7
2.2 Varhaisnuoren psykososiaalinen kehitys tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa	7
2.2.1 Minuuden kehitys	8
2.2.1.1 Minäkäsitys	9
2.2.1.2 Itsetunto	10
2.2.1.3 Itsetunnon osa-alueet ja ulottuvuudet	10
2.2.2 Sosiaalinen kehitys	13
2.2.2.1 Sosiaaliset suhteet	13
2.2.2.2 Sosiaalinen pätevyys	14
2.2.2.3 Sosiaalisen pätevyyden osa-alueet	15
2.2.2.4 Sosiaalinen pääoma	16
2.2.3 Sosioemotionaalinen kehitys	16
2.2.3.1 Emootiot	17
2.2.3.2 Emootioiden säätely	17
2.3 Varhaisnuoren psykososiaalisen kehityksen tukeminen tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa	18
2.3.1 Osallisuus	18
2.3.1.1 Osallisuuden mallit	19
2.3.2 Ryhmätoiminta	20
2.3.3 Toiminnallisuus	21
2.3.4 Terveet elämäntavat	22
2.4 Ryhmänohjaus tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa	23
2.4.1 Ryhmänohjaus sosiaalipedagogiikassa	23
2.4.2 Ryhmänohjaus Borban itsetuntomallin mukaan	24
2.4.3 Muita ryhmänohjaukseen liittyviä tekijöitä	24
2.4.4 Ryhmän turvallisuus	25
2.4.5 Ryhmäprosessi ja ryhmän kehityksen vaiheet	26
2.5 Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin toteutus projektitoimintana	27
2.6 Sosionomi (AMK):n sosiaalipedagoginen osaaminen	29

3 TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN TOTEUTTAMINEN	30
3.1 Kohderyhmän valitseminen ja havainnointi	30
3.2 Pienryhmän kokoaminen	30
3.3 Pienryhmätoiminta	31
3.3.1 Ryhmätoiminnan suunnittelukerrat	31
3.3.2 Toimintasuunnitelman luominen	33
3.3.3 Muut ryhmäkerrat	40
3.3.4 Pienryhmätoiminnan arviointi- ja terveet elämäntavat -lomakkeiden käyttö	43
3.4 Arviointi ja palautekeskustelut	43
4 TYÖELÄMÄHARJOITTELU TUNTIEN JAKAUTUMINEN TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN VAIHEISIIN	46
4.1 Kohderyhmän havainnointi	46
4.2 Pienryhmätoiminta	46
4.3 Välipalautteet, yhteydenpito vanhempiin, luokanopettajiin sekä ohjauskerrat	47
LÄHTEET	49

1 JOHDANTO

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittäminen toteutettiin projektiopinnäytetyönä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun sosiaali-alan koulutusohjelmaan yhteistyössä Halkokarin alakoulun kuudesluokkalaisten Powergirls-ryhmän kanssa. Kokkolassa sijaitseva Halkokarin alakoulu toimi käytännön toteutuspaikkana mielenterveys-, kriisi- ja päihdetyön työelämäharjoittelussani Taitavat Nuoret -projektissa kesäkuu 2009 -huhtikuu 2010 aikana. Taitavat Nuoret -projekti on Kokkolan ensi- ja turvakoti ry:n varhaisnuorten tukemisen ja syrjäytymisen ehkäisyn projekti vuosille 2007–2010, jossa kehitettiin Taitavat Nuoret Ohjelma -opas. Oppaan 5.-6.-luokkalaisille tarkoitetun psykososiaalisen tukiohjelman varhaisen tuen toimintamallit ovat Taitavat Nuoret -pajatoiminta, luokkakerho/monitoimikerho -malli, välituntitoiminnan kehittämismalli sekä erityistä tukea pienryhmästä -malli, johon tyttöjen pienryhmätoiminnan malli sijoittuu vastinpariksi Taitavat Nuoret Ohjelma -oppaassa esitellylle poikien pienryhmätoiminnalle. (Kokkolan ensi- ja turvakoti 2009.)

Tyttöjen pienryhmätoiminnan malli sisältää lähtökohtana toimivan tietoperustan, ryhmätoiminnan toteutuksen ohjeistuksen sekä lomakkeet toiminnan arvioimiseen ja terveiden elämäntapojen seuraamiseen. Ohjeistus on syntynyt Powergirls-ryhmätoiminnassa syntyneiden kokemusten perusteella, joita eritellään opinnäytetyön projektiraportissa. Raportti on saatavissa ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseuksesta nimellä Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin kehittäminen Taitavat Nuoret -projektille Powergirls-ryhmässä.

2 TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN MALLIN TIETOPERUSTA

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin tietoperusta ja sen tuntemus tukee pienryhmätoiminnan toteutusta monipuolistamalla ja syventämällä havainnointia, tavoitteiden asettelua, motivoi ja ohjaa ryhmänohjausta sekä tukee tavoitteiden toteutumista ja arviointia. Tietoperustaa kannattaa käyttää myös ryhmän osallistamiseen omaa hyvinvointia koskevasta tiedosta.

2.1 Ohjaavat asiakirjat tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa

Tyttöjen pienryhmätoimintaa ohjaavia asiakirjoja ovat YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, lait, poliittiset ohjelmat sekä opetussuunnitelmat.

2.1.1 YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä ja näkemyksensä häntä koskevissa asioissa (Lapsen oikeuksien sopimus, 1989. 9).

2.1.2 Lait

Suomen perustuslaki takaa lapsen oikeuden vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Perustuslain mukaan lapsen mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon on edistettävä ja lapsia on kohdeltava yksilöllisesti ja tasa-arvoisesti (Finlex 1999). Perusopetuslaissa määritetään oppilaan oikeus oppilashuoltoon, jota on mm. hyvän psyykkisen ja fyysisen

terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen sekä niiden edellytyksiä lisäävä toiminta (Finlex 1998). Nuorisolain mukaan tulee mm. tukea nuorten kasvua ja edistää nuorten sosiaalista vahvistamista, jolla tarkoitetaan toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Finlex 2006). Lastensuojelulaissa ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistämistä ja turvaamista. Laki velvoittaa pyrkimään lapsen ongelmien ehkäisemiseen ja riittävän varhaiseen puuttumiseen havaituissa ongelmissa sekä antamaan lapselle mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omista asioistaan. (Finlex 2007.)

2.1.3 Poliittiset ohjelmat

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman 2007–2011 painopisteinä ovat ehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen. Poliitiikkaohjelman tavoitteina ovat mm. lasten ja nuorten terveen kasvun ja kehityksen sekä arjen hyvinvoinnin tukeminen, lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen lisääminen, lasten ja nuorten terveellisten elämäntapojen vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen. Ohjelman mukaan tulee lisätä koulujen kerhotoimintaa niin, että puolet kouluikäisistä on mukana kerhotoiminnassa, jonka tavoitteina ovat mm. sosiaalisten taitojen ja itsetunnon vahvistaminen. (Valtioneuvosto 2007, 1, 4,7–8.) Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2007–2011 yksi kuudesta painopisteestä on ennaltaehkäisevän peruspalvelujärjestelmän toimivuus. Ohjelman tarkoituksena on mm. lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen edistäminen, syrjäytymisuhkien ja pahoinvoinnin varhainen tunnistaminen sekä terveiden elintapojen ja mielen terveyden edistäminen. (Opetusministeriö 2007, 11–13.)

2.1.4 Opetussuunnitelmat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaan oppilashuollon tarkoituksena on huolehtia oppilaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Oppilashuollolla edistetään tasapainoista kasvua ja kehitystä, ehkäistään syrjäytymistä ja suojataan mielenterveyttä. Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Koulun opetus- ja kasvatustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa, joka on monipuolista, lasta ja nuorta arvostavaa toimintaa. Kerhotoiminta mahdollistaa oppilaan tuntemisen lisääntymisen. Kerhotoiminnan muita tavoitteita ovat mm. mahdollisuuden antaminen myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa, lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen, myönteisten harrastusten edistäminen sekä mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja sosiaaliseen kasvuun, onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin, itsensä monipuoliseen kehittämiseen ja luovan toiminnan ja ajattelun kehittämiseen. Kerhotoiminta on oppilaalle vapaaehtoista. (Opetushallitus 2004, 10–12.)

2.2 Varhaisnuoren psykososiaalinen kehitys tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa

Varhaisnuorella voidaan tarkoittaa 11–14-vuotiasta (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 1999, 18) tai 13–14-vuotiasta, jolloin kehitysvaihetta ennen 13 ikävuotta nimitetään keskilapsuudeksi (Pulkkinen 2002, 105). Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa varhaisnuorella ja nuorella tarkoitetaan 11–14-vuotiasta.

Varhaisnuori kohtaa monia kehityshaasteita, jotka muokkautuvat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kehityshaasteiden muokkaantumiseen vaikuttavat varhaisnuoren tavoitteet, haaveet, tarpeet, voimavarat ja yksilöhistoria sekä ympäristön asettamat velvollisuudet, odotukset, toimintamahdollisuudet ja tuki. Kehityshaasteet voidaan ratkaista myönteisesti omien voimavarojen sekä aikuisten että vertaisten tuen avulla. (Aaltonen ym. 1997, 84, 87, 169, 207.) Kehityshaasteita on pyritty määrittämään kehitysteorioiden avulla.

2.2.1 Minuuden kehitys

Mahlerin psykologisen syntymisen teoriaa voidaan soveltaa nuoruusvaiheeseen, jolloin käydään läpi samanlaisia prosesseja kuin ensimmäisten elinvuosien aikana (Aaltonen ym. 1999, 82; Lehtovirta 1997, 108). Hyvä lähtökohta tälle separaatio-individuaatio-prosessille on nuoren kokemus itsestään osana kiinteää perhettä, josta eriydytään kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe on kehonkaavan muodostumisvaihe, jolloin totutellaan uuteen kehoon ja koetaan ujoutta sekä epävarmuutta. Toinen vaihe on harjoitteluvaihe, jossa opetellaan päätöksentekoa ja rooleja rajoja kokeilemalla. Kolmas vaihe on lähentymisvaihe, jossa erillisyyttä koetaankin pelottavana ja turvaa saadaan siirtymäobjekteista kuten idoleista, ihanteista ja kavereista. Eriytymisvaiheesta seuraa yksilöllisyyden kiinteytyminen ja tunnekohteiden pysyvyys, jolloin koetaan hallintaa ja luottamusta. (Lehtovirta, Husaari, Peltola & Tattari 1997, 108.)

2.2.1.1 Minäkäsitys

Kehityshaasteisiin vastaaminen on tärkeää alakouluikässä voimakkaimmin muodostuvan minäkäsityksen kannalta (Aaltonen ym. 1997, 88; Aho 1996, 28). Minäkäsitys on yksilön kokonaisnäkemys itsestä, minuudesta ja sen voidaan nähdä koostuvan useista minäkuvista. Minäkäsitys syntyy vuorovaikutuksessa ja siihen vaikuttaa yksilön temperamentti, havainnointi, reagointi sekä ympäristön palaute. (Keltikangas-Järvinen 1994, 112–113.)

Todellinen minuus ja minäkäsitys ovat kaikilla enemmän tai vähemmän ristiriidassa. Minän kieltämisalueeksi kutsutaan tiedostamatonta aluetta, joka jää minäkäsityksen ulkopuolelle ja väärennysalueeksi minäkäsityksen kuviteltuja ominaisuuksia, joita minässä ei todellisuudessa ole. Minäkäsityksen ulottuvuudet ovat reaalinminäkäsitys, ihanneminäkäsitys ja normatiivinen minäkäsitys, joka on käsitys siitä millaisena muut näkevät yksilön ja mitä he odottavat. Normatiivinen minäkäsitys on lähellä identiteettiä ja voidaan nähdä yksilön minäkäsityksen sosiaalisena ulottuvuutena (Keltikangas-Järvinen 1994, 112–113). Reaalinminäkäsityksen, ihanneminäkäsityksen ja normatiivisen minäkäsityksen samankaltaisuus kertoo minän toimivuudesta. Jokainen minäkäsityksen ulottuvuus voidaan jakaa vielä osa-alueisiin, jotka ovat suoritusminäkuva, sosiaalinen minäkuva, emotionaalinen minäkuva ja fyysinen minäkuva. Minäkäsitys vaikuttaa käyttäytymiseen, psyykkisen tasapainon ylläpitämiseen, kokemusten tulkintaan ja odotuksien syntymiseen (Aho 1996, 9, 11–12, 14–16, 18, 26, 28.) sekä sosiaalisten suhteiden muodostamiseen (Aaltonen ym. 1997, 171).

2.2.1.2 Itsetunto

Itsetuntoa voidaan pitää minäkäsityksen tunnepitoisena tai arvioivana ulottuvuutena. Toisistaan voidaan erottaa pitkän ajan kuluessa kehittyvä perusitsetunto sekä vaihteleva itsetunto. (Keltikangas-Järvinen 1994, 31.) Tyttöjen itsetunnon kehittymiseen vaikuttavat enemmän ihmissuhteet, yhteenkuuluvuus ja vastuu poikien suoriutumiskyvyn sijasta (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2004, 6). Itsetunto vaihtelee eniten murrosiän alussa nopean kehityksen tuodessa epävarmuutta. Murrosikäisen itsetunto on kuitenkin pysyvämpi kuin ajatellaan. Tyttöillä muutoksia tapahtuu enemmän minäkäsityksessä. (Keltikangas-Järvinen 33, 67, 167–168.)

Tyttöjen heikompaan suoritusitsetuntoon vaikuttaa onnistumisten selittäminen ulkoisilla tekijöillä ja epäonnistumisten sisäisillä (Aaltonen 1999, 341). Tyttöillä aikainen puberteetti eli murrosiän fyysiset muutokset voivat aiheuttaa itsetunnon laskua päinvastoin kuin pojilla itsetunnon kohentumista (Pulkkinen 2002, 108). Temperamentin ja itsetunnon ero tulee huomata, sillä ujous tai rohkeus ja aktiivisuus eivät välttämättä ole yhteydessä itsetuntoon (Salmivalli 2005, 112).

2.2.1.3 Itsetunnon osa-alueet ja ulottuvuudet

Ojasen mukaan itsetunto on minän tietämistä, tuntemista ja arvostamista ja sen osa-alueita itsetietoisuus, itsetuntemus ja itsearvostus. Itsetietoisuudella tarkoitetaan minän havaitsemista eli olemisen ja itselle tapahtuvien asioiden huomaamista. Itsetietoisuus vaikuttaa omien asenteiden, periaatteiden ja arvojen johdonmukaiseen noudattamiseen. Liiallinen itsetietoisuus kuitenkin voi vahvistaa epäonnistumisten merkitystä. Itsetiedostaminen eli omien ajatusten ja

tunteiden analysointi lisääntyy kouluikässä ajattelun kehittymisen kautta. Itsetuntemuksella Ojanen tarkoittaa omien heikkouksien ja vahvuuksien tuntemista. Ulkopuolelta tulevalta informaatiolta voidaan yrittää suojautua torjumalla, vääristämällä tai valikoimalla, sillä harhainen itsetuntemus palvelee itsearvostuksen säilymistä. Itsearvostus taas on minän tai sen tiettyjen keskeisten osien arvokkaina pitämistä. Ojaseen mukaan hyvä itsetunto on vahvojen sekä heikkojen puoliensa tuntemista ja itsensä arvostamista niistä huolimatta. (Ojanen 1994, 31, 41, 42, 44, 54, 60, 59, 83.)

Keltikangas-Järvisen mukaan itsetunnon osa-alueet ovat suoritusitsetunto, sosiaalisen suosion tunne sekä läheisimpiin ihmisiin kohdistuva itsetunto. Hyvään itsetuntoon liittyy itsearvostus, omien virheiden näkeminen, totuudenmukaisen minäkuvan ylläpitäminen, rohkeus ottaa vastaan haasteita, asettaa sopivia tavoitteita ja saavuttaa niitä, kykyä kestää pettymyksiä, hallinnantunne sekä muiden arvostaminen. (Keltikangas-Järvinen 2000, 101, 103–106, 111–112.)

Borban itsetunnon ulottuvuudet ovat turvallisuus, itsensä tiedostaminen, liittyminen, tehtävätietoisuus ja pätevyys. Borban mukaan nämä ovat myös minäkäsityksen tärkeimmät osa-alueet sekä ovat kehitettävissä. Hyvään itsetuntoon kuuluu, että kaikki osa-alueet ovat kunnossa. Turvallisuuden tunne on muiden ulottuvuuksien sekä emotionaalisen kehityksen edellytys ja siihen vaikuttavat luottamukselliset suhteet, rajat, säännöt ja myönteinen ilmapiiri. Itsetiedostamisella Borba tarkoittaa pystymistä itsearviointiin, tunteiden ja ajatusten ilmaisemiseen, oman ainutlaatuisuuden tiedostamiseen sekä sen tiedostamista mikä vaikuttaa itseen. Liittymiseen vaikuttavat ryhmään kuuluminen ja ryhmän hyväksyntä, kyky havainnoida toisia ihmisiä ja tilanteita, sosiaaliset taidot sekä toisten tukeminen. Tehtävätietoisuus on kykyä

päätöksentekoon, vaihtoehtojen kartoittamiseen, seurausten ennakointiin, menneiden päätösten ja nykytilanteen hahmottamiseen sekä sopivien tavoitteiden asettamiseen. Pätevyyden tunnetta lisää tietoisuus vahvuuksista, kyky arvioida saavutuksia, virheiden ja heikkouksien hyväksyminen sekä kyky palkita ja kehua itseä. (Aho 1996, 57–60, 66, 71–72, 77, 82.)

2.2.2 Sosiaalinen kehitys

Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teorian mukaan keskilapsuudessa eli 7-12-vuotiaana omaksutaan perusasenteet työtä kohtaan (Lehtovirta ym. 1997, 123, 125). Ahkeruus tuottaa uusien taitojen kehittymistä, joka lisää itsenäisyyttä, vastuunottoa ja omanarvontuntoa, jolle vastakohta on alemmuudentunto. Ympäristön vaikutus on ratkaiseva omanarvontunnon ja ahkeruuden kehittymiselle. Myöhemmin motivoituminen voi olla vaikeaa ilman ilon ja toiminnan yhdistymistä kokemukseksi alakouluiässä. Nuoruuden vaiheessa 13–17-vuotiaana keskeisin kehityshaaste on identiteetin kehittyminen, johon haastavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset. (Pulkkinen 2002, 117–118.)

Kohlbergin moraalien kehityksen teoriassa varhaisnuori saapuu periaatteellisen moraalien tasolle (Lehtovirta ym. 1997, 118–119; Pulkkinen 2002, 114). Moraalien kehitys edellyttää kuitenkin Piaget'n formaalisten operaatioitten vaihetta ajattelun kehityksessä yleensä 11–15-vuotiaana sekä sosiaalisia kokemuksia. Tässä vaiheessa moraalit ovat yhtä kuin yhteiset normit, oikeudet ja velvollisuudet. (Lehtovirta ym. 1997, 117, 119.) 10–12-vuotiaana lisääntyvät vastavuoroisen kanssakäymisen mahdollisuudet varhaisnuoren ymmärtäessä olevansa yhtä aikaa objekti ja subjekti. 13–14-vuotias ymmärtää jo sosiaalisten normien välttämättömyyden. (Pulkkinen 2002, 114.)

2.2.2.1 Sosiaaliset suhteet

Muita varhaisnuoren kehityshaasteita ovat normien mukaisen sosiaalisen käyttäytymisen harjoittelu, ystävyys-suhteiden luominen sekä sosiaalisen

verkoston laajentaminen. Sosiaalisessa toiminnassa muodostuu rooleja, jotka voivat olla otettuja tai annettuja, mieluisia tai epämieluisia. (Aaltonen ym. 199, 24, 194.) Sosiaalinen asema ryhmässä sekä ystävyysuhteet vaikuttavat nuoren psykososiaaliseen kehitykseen, sillä sosiaalisuuteen liittyvät taidot kehittyvät kehämäisesti. Ystävyyttä opitaan kahden välisissä vastavuoroissa suhteissa sekä ryhmässä ryhmässä olemista ja toimimista. Salmivalli määrittelee sosiaalisuuden kyvyksi tulla toimeen muiden kanssa ja riittäväksi kiinnostukseksi muita kohtaan. (Salmivalli 2005, 23, 38, 112, 192, 196.)

Tytöt muodostavat paljolti kahdenvälisiä ystävyysuhteita (Pulkinen 2002, 112), joiden rakentamiseen tarvitaan molemminpuolista aktiivisuutta (Aaltonen ym. 1999, 176). Työillä nuoruuden sosiaalisten suhteiden onnistuminen voi vaikuttaa aikuisiänkin itsetuntoon (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2004, 6). Nuoruudessa haetaan uusi vaihtoehtoja lapsuuden objektisuhteille, joka vaikuttaa persoonallisuuden ja käyttäytymisen kehitykseen. Hyvä socialisaatio edellyttääkin hyviä samaistumisen kohteita, läheisyyden kokemuksia sekä yksin olemisen taitoa. Sosiaalinen kehitys on yhteydessä minäkäsityksen kehitykseen. (Aaltonen ym. 1997, 91, 93, 172, 175.)

2.2.2.2 Sosiaalinen pätevyys

Rubin, Bream ja Rose-Krasnor määrittävät sosiaalisen pätevyyden eli sosiaalisen kompetenssin kyvyksi saavuttaa henkilökohtaisia päämääriä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa säilyttäen myönteiset suhteet (Salmivalli 2005, 71).

Sosiaalista pätevyyttä voidaan tarkastella viidestä näkökulmasta, joita ovat sosiaaliset taidot, sosiokognitiiviset taidot, emootiot ja niiden säätely, motivaatio

sekä konteksti. Sosiaalisten taitojen näkökulmassa korostetaan sosiaalinen käyttäytymisen ja sen oppimisen merkitystä kuten aktiivisuutta, ystävällisyyttä, hymyä ja ehdottamista. Sosiokognitiivisten taitojen eli sosiaalisen informaation näkökulmasta taas painottuu minäkäsityksen ja odotusten ohjaama sosiaalisen tiedon käsittely, havainnointi, tilanteen tavoitteiden ja toimintojen tulkinta sekä omaksuminen. Emootioiden ja niiden säätelyn näkökulma pitää merkittävänä tunteiden ja niiden hallinnan merkitystä. Motivationaalinen näkökulma korostaa varhaisnuoren tavoitteiden ja arvostuksien vaikutusta sosiaalisessa toiminnassa. Kontekstuaalinen näkökulma painottaa ympäristön merkitystä sosiaalisessa pätevydessä, kuten millainen ympäristö rajoittaa sosiaalisten taitojen käyttöä tai miksi sosiaalisesti taitava toiminta ei johda hyväksytyksi tulemiseen. Näitä voivat olla ryhmän sisäinen vuorovaikutus ja normit, ennakkoluulot tai sosiaalinen maine. (Salmivalli 2005, 72–76.)

2.2.2.3 Sosiaalisen pätevyyden osa-alueet

Sosiaalisen pätevyyden osa-alueita Reschlyn ja Greshmanin mallin mukaan ovat sopeutumista edistävät taidot ja sosiaaliset taidot. Sopeutumista edistäviä taitoja ovat kyky toimia itsenäisesti, riittävä fyysinen ja kielellinen kehitys sekä akateemiset taidot. Sosiaaliin taitoihin luetaan interpersoonalliset taidot eli yksilöiden väliset, itseen liittyvät ja tehtävään liittyvät sosiaaliset taidot. Lisäksi malliin on lisätty toverisuosio, jolla pyritään ottamaan huomioon kontekstin merkitys. Tällöin sosiaalinen pätevyys ei ole yksilön synnynnäinen ominaisuus, vaan vastavuoroisen prosessin tulos. Poikkeuksen mukaan sosiaalisen pätevyyden osa-alueet ovat epäadaptiiviseen eli sopeutumattomaan käyttäytymiseen puuttuminen, sosiokognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot sekä hyvät sosiaaliset

suhteet, joihin vaikuttavat minäkuva, motivaatio ja odotukset. (Salmivalli 2005, 72–74.)

2.2.2.4 Sosiaalinen pääoma

Ryhmään liittyminen edellyttää sosiaalista pääomaa (Salmivalli 2005, 74–75). Putman määrittelee sosiaalisen pääoman sisältävän arvot ja normit, yhteisöllisyyden sekä luottamuksen. Nuorella nämä näkyvät omaksuttuina arvoina ja normeina, läheisinä suhteina aikuisiin, hyvinä kaverisuhteina sekä luottamuksena ja luotettavuutena vuorovaikutussuhteissa. (Pulkkinen 2002, 38.) Sosiaalinen pääoma liittyy myös nuoruuden kehityshaasteeseen, itsenäisempään tunteidenhallintaan (Aaltonen ym. 1999, 24). Luotettavuutta ja luottamista tarvitaankin sosiaalisten suhteiden rakentamisessa. Luotettavuudella on yhteys myös yksilön selviytymiseen ristiriitatilanteissa. Luottamus liittyy tunne-elämän vakauteen, iloon, selviytymiseen ja innostumiseen. (Pulkkinen 2002, 50–51, 53.)

2.2.3 Sosioemotionaalinen kehitys

Freudin mukaan 6-12 -vuotias elää psykoseksuaalisessa kehityksessään latenssivaihetta, jolloin sukupuolinen kehitys on vähäistä ja jolloin samaistutaan samaa sukupuolta olevaan vanhempaan. Mielenkiinto kohdistuu sosiaalisiin suhteisiin ja itsenäistymisen opetteluun. 11–12-vuotiaana kehittyvät puberteetin ulkoiset tunnusmerkit ja hormonitoiminta aiheuttaa tunnevaihteluja (Pulkkinen 2002, 107–108). 12–14-vuotiaana heräävä seksuaalisuus ja siihen liittyvät tunteet suunnataan ensin saavuttamattomiin kohteisiin (Lehtovirta ym. 1997, 114).

2.2.3.1 Emootiot

Emootioiden kokeminen, tunnistaminen ja ilmaisu ovat tärkeitä taitoja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Lehtovirta ym. 1997, 80). Emootiolla tarkoitetaan tunnetta tai tunnereaktiota, joka voidaan määritellä elimistön yleiseksi suhtautumiseksi tai reaktioksi, jota säätelee autonominen hermosto. Emootioita herättävät tulkinnat, joita tehdään sisäisten tai ulkoisten ärsykkeiden perusteella ja joiden tekemiseen vaikuttavat temperamentti, mielentila sekä yksilöiden emotionaaliset suhteet (Lehtovirta ym. 1997, 85; Salmivalli 2005, 109). Temperamentti vaikuttaa tulkintoihin reagoimisen herkkyyteen, valenssiin eli taipumukseen kokea enemmän myönteisiä tai kielteisiä emootioita sekä intensiteettiin eli emootioiden voimakkuuteen (Salmivalli 2005, 110). Tärkeää on omata kyky kaikkiin emootioihin, joista perusemootioita ovat mielihyvä, hämmästyminen, pelko, viha, inho ja suru. Emootiot voivat sekä aktivoida että lamaannuttaa toimintaa. (Lehtovirta ym. 1997, 77–78, 80–81.)

2.2.3.2 Emootioiden säätely

Emootioiden säätelykyvyllä tarkoitetaan kykyä vaikuttaa tunnetilojen kestoon ja voimakkuuteen. Emootioita voidaan säädellä tilanteiden välttämällä, niihin hakeutumisella, etukäteistulkintojen tekemisellä (Salmivalli 2005, 110–111) tai toiminnoilla, kuten puhumisella, urheilemisella tai mukavien asioiden ajattelemisella (Pulkkinen 2002, 69). Emootioiden ilmaisua säätelevät temperamenttitekijät, kognitiivinen kehitys ja sosialisointi. Emootioiden säätely ja emootioiden ilmaisun säätely vaikuttavat molemmat sosiaalisen pääoman

luotettavuus-tekijään (Pulkkinen 2002, 69, 74) sekä sosiaaliseen pätevyyteen suoraan että kognitiivisten prosessien kautta (Salmivalli 2005, 112). Tunneälykkyydellä tarkoitetaan omien tunteiden tunnistamista, hallitsemista ja motivoitumista niiden avulla sekä toisten tunteiden tunnistamista ja niiden hallitsemista ihmissuhteissa (Pulkkinen 2002, 83–84). Emootioiden ja niihin liittyvän käyttäytymisen liialla hallinnalla on yhteys terveydellisiin ongelmiin (Salmivalli 2005, 111).

2.3 Varhaisnuoren psykososiaalisen kehityksen tukeminen tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa varhaisnuoren psykososiaalista kehitystä tuetaan osallisuudella, ryhmätoiminnalla, toiminnallisuudella ja terveisiin elämäntapoihin tukemalla.

2.3.1 Osallisuus

Osallisuus on itsessään tavoite ohjaavien asiakirjojen perusteella varhaisnuorten ryhmätoiminnassa. Osallisuudella voidaan kuitenkin tukea nuoren psykososiaalista kehitystä, sillä osallisuus vahvistaa tunnetta pätevyydestä, osaamisesta ja lisää itsearvostusta (Kujala 2009, 74). Toiminnan suunnittelun lähtökohtana tulisi pitää lasten kiinnostuksia ja toteuttaa se yhteissuunnitteluna, sillä nämä vaikuttavat itsetunnon kehittymiseen sekä itseluottamuksen ja itsearvostuksen kasvuun (Aho 1996, 54). Osallistuminen toiminnan suunnitteluun on myös tärkeä motivaatiotekijä sitoutumisessa toimintaan (Jalava & Virtanen

1995, 80–81). Osallisuuden toteutuminen edellyttää tunteiden käsittelyä hyväksyvässä ilmapiirissä (Kujala 2009, 13).

2.3.1.1 Osallisuuden mallit

Thomasin nimeämiä osallisuuden ulottuvuuksia ovat mahdollisuus valita, mahdollisuus saada tietoa, mahdollisuus vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista itseään, mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen sekä mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. Thomasin mielestä yksilön on tärkeää saada valita osallisuutensa taso. Lisäksi on tiedostettava, että osallisuuden tason saavuttamiseen vaikuttavat yksilön taidot ja kyvyt, jolloin osallisuuden saavuttamiseen voidaan tarvita tukea. (Kujala 2009, 16–17.)

Horellin viisiportaisen osallisuuden mallin portaat ovat sopeutuminen valmiisiin suunnitelmiin, kuuleminen, osallistuminen, suunnitteluyhteistyö ja oma suunnittelu, jossa kuitenkin aikuiset ovat mukana. Horellin mukaan kaksi viimeistä porrasta ovat osallisuutta, missä aikuiset ovat kuitenkin tukemassa, eivät poissa. (Kujala 2009, 14.)

Francisin ja Lorenzon osallisuuden ajattelumallit ovat romanttinen, asianajo, tarvelähtöinen, oppimisen, lasten oikeuksien, institutionaalinen ja vastavuoroisuuden ajattelumalli. Osallisuuden romanttisessa ajattelumallissa lapset suunnittelevat ja toimivat yksin. Asianajo-mallissa aikuiset toimivat lasten asioiden eteenpäin viejinä ilman lasten osallisuutta. Tarvelähtöisyydessä suunnitellaan ja toimitaan tutkimustiedon perusteella myös ilman lasten äänen kuulemista. Oppimisen näkökulma korostaa lasten oppimista tietyn hankkeen kautta, mutta ei pidä osallisuutta muutoin tärkeänä. Lasten oikeuksien näkökulma

osallisuuteen nousee YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksesta ja korostaa lasten oikeuksia kansalaisena. Institutionaalinen näkökulma olettaa lapselta tai nuorelta samoja kykyjä kuin aikuiselta, jolloin osallisuus ei voi toteutua täysin. Vastavuoroisen osallisuuden ajattelumallissa sekä aikuisilla että lapsilla on omat roolit, ja vuorovaikutuksessa suunnitellaan ja toimitaan. Tämä näkökulma olettaa aikuiselta kykyä lapsen ja nuoren osallisuuden tukemiseen. (Kujala 2009, 17–19.)

2.3.2 Ryhmätoiminta

Ryhmätoiminta tukee monella tavalla varhaisnuoren kehitystä. Ryhmään kuulumisen on jo itsessään tärkeä tekijä itsetunnon kehityksessä. Muihin kuulumisen vahvistaa myös perusturvallisuuden tunnetta. (Pulkkinen 2002, 112.) Ryhmässä nuori omaksuu ryhmän vahvuuden ja sen itseluottamuksen omakseen, kuten samaistumisessa vahvempaan yksilöön (Keltikangas-Järvinen 1994, 59–60, 113). Ryhmätoiminta voi lisätä sosiaalista pääomaa uusilla tai syventyvillä vuorovaikutussuhteilla ryhmän jäseniin tai ohjaajaan (Pulkkinen 2002, 38).

Ryhmässä voidaan kokea sosiaalisten ja emotionaalisten tarpeiden tyydyttymistä ja saada palautetta, jonka avulla rakentaa minäkäsitystä (Salmivalli 2005, 34) sekä mahdollisuuksia oppia tunne- ja sosiaalisia taitoja (Pulkkinen 2002, 113). Tunteiden heräämisen ja ilmaisun mahdollistaa emotionaalisesti toimiva ilmapiiri, jossa kaikki tunteet hyväksytään ja niiden ilmaisulle on tilaa. Tällaisessa ilmapiirissä voidaan harjoitella tunteiden kokemista, tunnistamista ja ilmaisemista. (Lehtovaara 1997, 86–87.)

2.3.3 Toiminnallisuus

Varhaisnuoren yksi kehityshaaste on erilaisten taitojen harjoittelu (Aaltonen ym. 1999, 25). Ryhmätoiminta tarjoaakin kokemuksia monenlaisesta tekemisestä (Kujala 2009, 74). Toiminnallisuus liittyy myös työn tekemisen perusasenteiden oppimiseen, ahkeruuden ja omanarvontunteen kehittymisen kehityshaasteisiin sekä suoritusitsetunnon kehittymiseen. Luovalla toiminnalla voidaan vaikuttaa itsetuntemuksen ja itsearvostuksen lisääntymiseen, minkä seurauksena syntyvä tuotos voi vahvistaa suoritusitsetuntoa. Samoin luova toiminta auttaa tutustumaan tunteisiin, rakentaa identiteettiä varsinkin vuorovaikutustilanteiden kautta sekä auttaa hahmottamaan menneisyyttä, tulevaisuutta ja niitä koskevia valintoja. (Ruusunen 2005, 54).

Toiminnallisuuden synnyttämiin tunne- ja asennetason kokemuksiin vaikuttaa harjoitteen eli etukäteen suunnitellun tehtävän luonne, henkilön ennakkoolettamus ja asenne harjoitukseen, omat tehtävät harjoitteessa, ryhmän dynamiikka ja turvallisuus, henkilön persoonallisuus sekä hänen psykohistoriansa (Aalto 2000, 99, 117, 139, 150). Itsearviointitaitoja voidaan harjoitella päiväkirjan tai videoinnin avulla, sosiaalisia taitoja taas roolileikeillä (Salmivalli 2005, 193, 195). Uusien taitojen arkeen siirtyminen voi tapahtua tiedostamatta, mutta arkeen siirtämistä voidaan tietoisesti vahvistaa suunnitelman, lupauksen ja muistuttajien avulla. Toiminnallisuudessa syntyneen itseluottamuksen voi hyödyntää myös eri osa-alueille. (Aalto 2000, 132–133.)

Koulun kerhotoimintaan osallistuminen on tutkimusten mukaan erityisen merkittävää oppilaille, joilla on monia riskitekijöitä elämässään. Lisäksi koulussa järjestetyllä kerhotoiminnalla on enemmän suojaavia vaikutuksia kuin muulla

ohjatulla harrastustoiminnalla, edellyttäen kuitenkin pätevää ohjaajaa. (Pulkkinen 2002, 38, 235, 238.)

2.3.4 Terveet elämäntavat

Varhaisnuoren psykososiaalista kehitystä voidaan tukea terveillä elämäntavoilla ja fyysisen kehityksen tukemisella. Terveiden elämäntapojen omaksuminen on ajankohtaista kouluikässä. (Pulkkinen 2002, 106–107.) Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman 2007–2011 tavoitteena on, että jokainen lapsi ja nuori söisi kasviksia vähintään 400g päivässä, liikkuisi vähintään tunnin ja nukkuisi riittävästi (Valtioneuvosto 2007, 7).

Varhaisnuoren ravitsemuksen tulisi olla terveellistä, monipuolista ja säännöllistä. Ruokailu on hyvä toteuttaa viisi kertaa päivässä lautasmallia avuksi käyttäen. (Lasten ja nuorten asiantuntijaryhmä 2008, 26; Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2005.)

Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä on luonut liikuntasuositukset 7-18-vuotiaille, jotka UKK-instituutti on muokannut kaavioksi (UKK-instituutti 2010). Suositusten mukaan liikunta tukee fyysistä kuntoa, oppimista, myönteisen kehonkuvan ja minäkäsityksen muodostumista sekä itseluottamuksen ja itsearvostuksen kehittymistä. Liikunnan harrastaminen vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin, tunteiden ilmaisuun ja pettymysten kestämiseen sekä antaa kokemuksia suoriutumisesta. Ryhmäliikunta opettaa sääntöjen noudattamista ja toimimista ryhmässä. (Savola & Koulun hyvinvointi- ja terveysthanke 2005, 29.) Fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaan television ja viihdehakuinen tietokoneen käyttö tulisi rajoittaa kahteen tuntiin päivässä.

Riittävä unensaanti on tärkeä sen elimistöä rakentavan ja korjaavan vaikutuksen, kasvuhormonin erittymisen, suorituskyvyn, keskittymiskyvyn sekä oppimisen takia. Uni vaikuttaa myös ihonlaatuun, joka voi vaikuttaa itseluottamukseen. Nukkumaanmenoajan tulee olla säännöllinen ja määrän riittävää, lapsilla vähintään 9-10 tuntia ja nuorilla vähintään 8 tuntia. (Lasten ja nuorten asiantuntijaryhmä 2008, 18, 26.)

2.4 Ryhmänohjaus tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa

Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallissa ryhmänohjauksella on merkityksellinen osuus. Ryhmänohjaaja on monella tavalla mahdollistaja tärkeimpänä työvälineenä oma persoonallisuus.

2.4.1 Ryhmänohjaus sosiaalipedagogiikassa

Sosiaalipedagogiikan mukaan on tärkeää on luoda aito ja toimiva vuorovaikutussuhde asiakkaisiin sekä arvostaa, kunnioittaa ja ymmärtää asiakasta itseymmärryksen kautta. Sosiaalipedagogiikka perustuu holistiseen ihmiskäsitykseen sisältäen tunnetyön. Siinä sosiaalisten taitojen vahvistamisesta voidaan käyttää termiä voimaannuttaminen. (Ranne 2005, 17–18; Kaljonen 2005, 20, 22–23.) Sosiaalipedagogiikan mukaan ryhmän ohjaaja on tilan ja ajan mahdollistaja sekä innostaja, joka käyttää persoonallisia ominaisuuksiaan ja taitojaan tarkoituksenmukaisesti. Sosiaalipedagogiikassa ryhmänohjaustaitoihin nähdään kuuluvan oman ja asiakkaan epävarmuuden sekä työskentelyn hankaluuden sietäminen liikaa ahdistumatta, jota voi edistää kokeilemalla itse

harjoitteiden ja menetelmien vaikutusta itseensä ennen ohjausta ryhmälle. (Ruusunen 2005, 59, 66.)

2.4.2 Ryhmänohjaus Borban itsetuntomallin mukaan

Aho on luonut Borban itsetuntomalliin kasvattajan ohjeet, joiden mukaan turvallisuutta voi luoda ryhmään kuuntelemisella, näyttämällä tunteet, kertomalla mielipiteet, hyväksymällä ja arvostamalla muita eli olemalla myönteinen roolimalli sekä omaamalla realistiset odotukset. Itsensä tiedostamisen lisääntymistä ryhmässä helpottaa, kun tuntee ryhmän jäseniä ja heidän taustaansa, antaa heille tilaisuuksia oppia tuntemaan toisia, rohkaisee olemaan erilaisia, hyväksymään erilaisuutta ja ilmaisemaan itseään. Liittymisen kokemusta lisää tasapuolisuus, rohkaisu toisten tunteiden ja tarpeiden huomioimiseen, myönteisen palautteen ja hyväksynnän saamisen järjestäminen sekä yhteenkuulumisen viestiminen. Tehtävä tietoisuuden kasvamista voidaan tukea auttamalla tiedostamaan omat yksilölliset tavoitteet ja niiden saavuttamisessa vertaaminen itse, mahdollistamalla edistymisen seuraaminen ja arvioiminen, vaihtoehtoisten ratkaisujen kokeileminen sekä tukemalla seurausten itse huomaamiseen. Pätevyyden tunteeseen tarvitaan mahdollisuuksia onnistua, saada tunnustusta ja palautetta itsensä kehittämiseksi, tavoitteissa etenemistä pienin askelin, oman heikkouden näyttämistä sekä tukemista osaamisen ja siitä syntyvän ilon jakamiseen. (Aho 1996, 64, 70, 75, 79, 84.)

2.4.3 Muita ryhmänohjaukseen liittyviä tekijöitä

Ryhmänohjaajan tärkein työväline on oma persoonallisuus, johon kuuluu itsetuntemus, itsearvostus, oman toiminnan refleктоiminen ja käyttäytymisen muuttaminen. Ohjaaja on ryhmälle roolimalli mallioppisen kautta. Merkittävää ohjauksessa on vastuunottaminen ja kyky suhtautua ennakoimattomiin muutoksiin. (Aho 1996, 48–51, 54, 64.) Suunnittelu vapauttaa ohjaajaan ohjaustehtäviin ryhmän aikana. Samoin suunnittelu säilyttää ryhmäkertojen teemoittaisuuden muutostenkin yhteydessä. Suunnittelu lisää ohjaajan turvallisuuden tunnetta ja tukee tavoitteiden toteutumista. Aallon mukaan ryhmänohjaustaitoja ovat nollaaminen eli edellisestä ryhmästä tai tilanteesta irtaantuminen, oman tunnemaailman tarkistaminen, päätöksenteko kohdata ryhmä avoimesti, kiirehtimättömyys, välittäminen, vuorovaikutustaidot, joustokyky, yllättävien tilanteiden hallinta, tilannekomiikka, ohjeistustaito sekä palautteen antaminen. Ohjaaja luo turvallisuutta olemuksellaan, suhteellaan itseensä, toiminnallaan ja olemalla siirtotunteiden kohde. (Aalto 2000, 74, 81, 140–141.)

Ohjaajan ja ryhmän jäsenen suhteella voi olla merkittävä vaikutus varhaisnuoren itsetunnon kehitykselle. Varsinkin eriytymisvaiheessa oleva nuori tarvitsee aikuisen turvaa ja rajoja (Aaltonen ym. 1999, 169–170). Luottamuksellisen suhteen luominen edellyttää aitoutta, empaattisuutta, realistisia odotuksia ja tehokasta palautetta. Palautteen vastaanottamiseen vaikuttaa juuri antajan ja saajan suhde. Palautteen tulee olla konkreettista ja spesifiä, korkeintaa viisi asiaa kerrallaan ja annetaan mahdollisimman pian tilanteen jälkeen. (Aho 1996, 51–53, 55, 60.)

2.4.4 Ryhmän turvallisuus

Ryhmän turvallisuuden kokemus tukee varhaisnuoren psykososiaalista kehitystä sellaisenaan ja on edellytys erilaisten taitojen ja asioiden oppimiselle. Ryhmän turvallisuutta luokittelee uskallus ajatuksien ja tunteiden ilmaisemiseen ja niiden vastaanottamistapa, elekieli, fyysinen läheisyys ja sijoittuminen tilassa, nauru, vapautuneisuus sekä tunteiden nouseminen pintaan. Ryhmän turvallisuus lisääntyy kun oppii tuntemaan itseään, toisia sekä omia että toisten reagoititapoja, kun jäsenet hahmottavat paikkansa ryhmässä, joutuvat luottamaan fyysiseen turvallisuuteen, puhuvat avoimesti, antavat myönteistä palautetta ja kannustavat, koetaan yhteenkuuluvuutta yhteisen vahvuuden tai heikkouden kautta, luotetaan toisiin, osoitaudutaan luottamuksen arvoisiksi, saadaan yhteisiä hyviä kokemuksia, opitaan tapoja kommunikoida, uskalletaan hullutella, koetaan että tullaan vakavasti otetuksi, huolehditaan toisista sekä koetaan hyväksytyksi tulemista ja luottamusta. Turvallisuutta voidaan luoda sopimuksilla sekä purkamalla harjoitteet keskustelemalla. Ryhmän turvallisuus lisääntyy kun tunteet puretaan säännöllisesti tai akuutisti, jolloin ryhmä vapautuu ja voi jatkaa rakentavasti tilannetta. Myös ryhmän defensiivisyys voi ilmetä nauruna, hulttomana menona ja vitsailuna peitettäessä todelliset tunteet. (Aalto 2000, 71–75, 80, 149.) Ohjaajan oman turvallisuuden tunteen säilyminen edellyttää omien tunteiden purkamista (Aho 1994, 64).

2.4.5 Ryhmäprosessi ja ryhmän kehityksen vaiheet

Ryhmäprosessin muodostavat ryhmän jäsenet yksilöinä sekä ohjaaja ryhmän jäsenenä ja yksilönä. Repo-Kaarenon mukaan ryhmäprosessiin vaikuttavat ryhmän jäsenten omat ajatukset, tunteet ja kokemukset sekä käyttäytyminen, palaute, vuorovaikutus, sitoutuminen ja innostus. Siihen vaikuttaa myös ryhmän toiminta ja työskentely sekä tavoitteiden saavuttaminen. Ohjaaja on vaikuttamassa

ryhmäprosessiin yksilön, ryhmän ja projektin ohjauksella, nuorten omaehtoisuuden sekä oppimisen ja oivaltamisen tukemisella. (Nuorten Akatemia 2008.)

Ryhmän kehitysvaiheita ovat aloitusvaihe, liittoutumis- ja vastustamisvaihe, sitoutumisvaihe, tehokkaan työskentelyn vaihe sekä päätös vaihe. Aloitusvaiheessa ryhmän jäsenet pohtivat haluavatko ja kuuluvatko he ryhmään. Ryhmä myös suuntautuu tehtäväänsä sekä etsii käyttäytymisen rajoja ja sääntöjä. Liittoutumis- ja vastustamisvaiheessa kokeillaan omaa roolia ryhmässä. Tässä vaiheessa kommunikaatio on runsasta, omia ajatuksia ilmaistaan ja arvostelu voi olla voimakasta, mutta toisaalta ryhmä on yksimielinen ja tyytyväinen. Sitoutumisvaiheessa ryhmäläisten yhteistyö ja avoimuus lisääntyvät tehtävää suoritettaessa sekä ryhmään kuulumisen tunne, normit ja yhteinen työskentelytapa löytyy. Tehokkaan työskentelyn vaiheessa voimat suunnataan työskentelyyn ja ryhmässä vallitsee yhteisymmärrys ja kunnioitus. Päätös vaiheessa ryhmän elinkaaren ja kehitysvaiheiden merkitys korostuu ja koetaan surua, haikeutta, mutta myös helpotusta. (Nuorten Akatemia 2008.)

2.5 Tyttöjen pienryhmätoiminnan mallin toteutus projektitoimintana

Tyttöjen pienryhmätoiminnan suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja palautteenanto voidaan nähdä projektitoimintana sekä ammatillisen oppimisen muotona. Projektitoiminnan erityspiirteitä ovat mahdollisuus toiminnan ja yhteistyön organisoimiseen joustavasti ja tilannekohtaisesti ongelmien ratkaisemiseksi tai hankkeiden toteuttamiseksi. Projektitoiminnassa päätöksenteko on demokraattista ja nopeaa, jolloin toiminta sopeutuu muuttuviin olosuhteisiin ja erilaisten asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin. Projekteissa voidaan

kokeilla uusia työmenetelmiä, kehittää ja tavoitella uusia päämääriä sekä saada uudenlaista tietoa erilaisista ratkaisukeinoista. Projektitoiminta voi olla ammatillisen oppimisen muoto, joka on kokemuksellista, refleksiivistä ja itseohjautuvaa. Projektioiminnassa voi oppia asioita, jotka eivät mahdollisia tavanomaisissa työtilanteissa. Projektitoiminnassa ajattelu, tietäminen ja osaaminen kehittyvät toiminnan yhteydessä sekä kokemusten tietoisessa käsittelyssä ja sosiaalisessa jakamisessa. Projektitoiminnassa epäonnistumisen vaara on suurempi, sillä toiminta ei ole vakiintunutta, mutta kuitenkin näkyvää ja julkista. Sopeutuminen jatkuvaan muutokseen sekä toimintatapojen ja toimenkuvan uudelleen hahmottamiseen on raskasta työntekijöille. (Jalava & Virtanen 1995, 17–18, 60–61, 64–65, 73, 78–80, 117.)

Projektitoiminnan lähtökohta on suunnittelu, jossa ongelma rajataan mahdollisimman tarkasti, valitaan työmenetelmät, perustellaan hyödyt, arvioidaan tarvittavat resurssit ajoitettuna ja aikataulu vaiheistettuna, selvitetään päätehtävät, toteuttamisvastuut, käytettävissä olevat resurssit, niiden laatu ja projektin etenemiseen vaikuttavat riskitekijät, määritetään projektin valmistumiskriteerit, sovitaan projektiorganisaatio, varmistetaan väline ja menetelmäosaaminen sekä selvitetään muiden projektien ym. samanaikaisuuden vaikutukset. Projektitoimintaan tulee myös luoda mittarit, joilla laatua arvioidaan kaikkien projektin osapuolten sekä lopputuotteen käyttäjien kannalta. Arvioinnissa on otettava huomioon projektin jatkuvuus, leviäminen ja oppiminen. Suunnitteluvaihetta seuraa toteutus, toiminnan seuranta, ylläpito ja kehittäminen. Projektisuunnitelman tarkoituksena on vakuuttaa eri osapuolet projektin merkityksellisyydestä ja onnistumisen mahdollisuuksista, tehdä työ tavoitteelliseksi, mahdollistaa laadunvarmistus sekä määrittää ohjaus- ja valvontavastuut. (Jalava & Virtanen 1995, 139–144, 163.)

2.6 Sosionomi (AMK):n sosiaalipedagoginen osaaminen

Sosiaalipedagogiikka toimii teoreettisena lähtökohtana tyttöjen pienryhmätoiminnan mallille sen keskeisen aseman perusteella sosionomi (AMK) -koulutuksessa. Sosiaalipedagogista osaamista määritellään Madsenin kukan avulla, jota voidaan soveltaa myös tyttöjen pienryhmätoiminnan toteutuksen oppimistavoitteiden luomiseen ja arviointiin. Madsenin kukan pätevyysalueista toimintapätevyydessä yhdistyvät muut alueet, ja se sisältää persoonallisen käyttöteorian sekä luovan suhtautumisen itseen ja ympäristöön. Analyttisen ja synteesiä luovan reflektiivisen pätevyyden alueella tarkoitetaan oman havainnoinnin, ajattelun ja toimintakäytäntöjen kriittistä arviointia. Se edellyttää jatkuvaa maailmankuvan ja ihmiskuvan luomista ja tarkistamista, jolloin syntyy uusia toimintakäytäntöjä sekä teoriaa. Kommunikatiivisen pätevyyden alue tarkoittaa kykyä yhteistyöhön, luottamuksellisten vuorovaikutussuhteiden luomiseen ja sosiaalisen toiminnan organisoimiseen. Ilmaisullisen pätevyyden alue sisältää asettumisen toisen asemaan sekä ilmaisun sanallisesti, kuvallisesti tai musiikin, luovan liikunnan tai draaman avulla. Tuottavan pätevyyden alue kuvastaa ympäristön luovaa muokkaamista työvälineillä ja menetelmillä, organisointi- ja suunnittelukykyä, arkipäivän ongelmien ratkaisua käden taitojen avulla sekä työn ja työmarkkinoiden kehittämistä innovaatioiden avulla. (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 34–35; Laiho 2005, 46–47.) Sosiaalipedagoginen pätevyys edellyttää sosiaalipedagogisen ajattelutavan omaksumista (Semi 2005, 41).

3 TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN TOTEUTTAMINEN

3.1 Kohderyhmän valitseminen ja havainnointi

Työelämäharjoittelun reunaehtojen kuten pituuden sekä muiden rajaavien tekijöiden sopimisen jälkeen voidaan tyttöjen pienryhmätoiminnan toteuttamisesta ja sen vaiheista tiedottaa esimerkiksi opettajienkokouksessa ja oppilashuoltoryhmässä. Samalla työyhteisö saa aikaa miettiä pienryhmätoimintaa tarvitsevaa kohderyhmää. Tiedottamisessa kannattaa huomioida sosionomin (AMK) -osaamisesta sekä työelämäharjoittelun reunaehdoista tiedottaminen työyhteisön osallistamiseksi suunnitteluun.

Havainnointia kannattaa tehdä luokissa oppituntien ajan sekä välitunnilla ja ruokalassa. Erityisesti välitunnit ja käsityötunnit antavat mielestäni merkittävää informaatiota tyttöjen käyttäytymisestä sekä heidän välisestä dynamiikasta. Osallistuminen opettajan luvalla ohjaamiseen oppitunneilla, kuten käsitöiden teon neuvomiseen, voi myös tarjota toisenlaista näkökulmaa havaintojen tekemiseen ja lisää tilaisuuksia tyttöjen kanssa keskusteluun.

3.2 Pienryhmän kokoaminen

Tyttöjen pienryhmän kokoaminen on haastava vaihe, sillä pienryhmätoimintaan kutsumisen tai osallistumisen vaikutus voi muodostua myös kielteiseksi suhteessa tyttöjen sosiaaliseen maineeseen tai minäkäsitykseen. Ryhmän kokoamisessa kannattaa miettiä erilaisia vaihtoehtoja sekä luoda myös lyhyellä varoituksella

vaihdettavia suunnitelmia. Ryhmään kutsuminen on hyödyllistä tehdä sekä suullisesti että kirjallisesti informaation omaksumiseksi. Kutsuun voidaan Powergirls-ryhmään kutsumisen tapaan niitata paperipäällinen karkki, joita voidaan ryhmässä tarjota esimerkiksi ensimmäisellä ja viimeisellä ryhmäkerralla ryhmäprosessin yhteinäistämiseksi.

Powergirls-ryhmässä jäseniä oli neljä, ohjaajan lisäksi. Parillisen määrän näen melko ehdottomaksi tietoperustankin perusteella tyttöjen pienryhmätoiminnassa. Ryhmään mietittiin myös kuuden tytön pyytämistä. Kuitenkin neljä jäsentä oli sopiva määrä, jotta jokainen jäsen saa tarpeeksi tilaa ryhmän vuorovaikutuksessa. Nelihenkisen ryhmän kanssa oli myös helppo kulkea ohjaajan henkilöautolla.

3.3 Pienryhmätoiminta

Tyttöjen pienryhmätoiminta sisältää ryhmätoiminnan suunnittelukerrat, muut ryhmäkerrat sekä arvioinnin ja palautteenantokeskustelut.

3.3.1 Ryhmätoiminnan suunnittelukerrat

Itsetunnon ja sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen sekä osallisuuden tukemiseksi päätös ryhmäkertojen toiminnoista jätetään ryhmän tehtäväksi.

Ensimmäisellä suunnittelukerralla esitellään tavoitteita ja toimintaperiaatteita kuten osallisuus sekä käytettävissä olevat resurssit, joita ovat tyttöjen pienryhmätoiminnalle varatut tunnit työelämäharjoittelusta, ohjaajan taidot ja tiedot, käytettävissä olevat tilat, välineet ja materiaalit, ryhmän jäsenten aika,

taidot ja tiedot sekä muut sovittavissa olevat resurssit, joita ryhmä voisi hyödyntää. Tätä voidaan havainnollistaa piirtämällä ja kirjoittamalla sekä muutoin pyrkimällä avaamaan ryhmätoiminnan mahdollisuuksia. Mahdollisuuksien mukaan kannattaa järjestää leiri tai leirejä, jotka Powergirls-ryhmässä koettiin ryhmän ja ohjaajan tahoilta merkittävinä tavoitteiden toteutumiseksi.

Samoin ensimmäisellä suunnittelukerralla aloitetaan toimintamahdollisuuksien selvittäminen aivoriihen avulla, missä ryhmäläiset tuottavat ideoita lapuille. Laput säästetään toiseen ryhmäkertaan, jota varten ryhmän jäsenet voivat kotona tuottaa lisää ideoita. Idealaput luetaan, mutta rajaaminen tehdään vasta myöhemmin. Kuitenkin epäeettiset tai muuten sopimattomat toiminnot kannattaa valikoida pois jo tässä vaiheessa ryhmän turvallisuuden rakentamiseksi. Ryhmän turvallisuudesta riippuen voidaan päättää ohjaajan lukevan tuotetut laput ryhmälle, jotta anonyymius ideoiden tuottamisesta säilyy. Tyttöjen perheitä voidaan osallistaa suunnitteluun pyytämällä heitä tuottamaan ideoita toiselle suunnittelukerralle. Riippuen tarpeesta voi ohjaaja olla osallistumassa ideointiin. Päiväkirjavihkon sisällön luominen aloitetaan jo ensimmäisellä kerralla kuten myös valokuvien ottaminen. Powergirls-ryhmässä vaihdoimme kaikki puhelinnumerot keskenämme yhteydenpitoa varten.

Toisella suunnittelukerralla aivoriihessä ja kotona tuotetut ideat voidaan jakaa Powergirls-ryhmän tavoin kyllä-, ehkä- ja ei-kasoihin ryhmän mielipiteen perusteella, jolloin saadaan esille miellekkäimmät ideat. Ohjaajan rooli on olla aikuisena rajaamassa toimintojen eettisyyttä ja rakentavuutta sekä huomioida niiden sopivuus kaikille ryhmän jäsenille. Kannattaa varautua luomaan keskustelua ja perustelemaan omia näkemyksiä suhteessa ehdotettuihin toimintoihin. Ryhmä sopii myös ryhmäkertojen määrästä ja kestosta. Powergirls-

ryhmässä ryhmäkertojen kesto oli kaksi tuntia, joka koettiin sopivaksi. Jopa puoli tuntia lyhyempi ryhmäkerta olisi mielestäni olennaisesti vähentänyt vuorovaikutusta ja hankaloittanut toimintojen toteuttamista. Tämän jälkeen seinälle viritetään projektinauha, johon liitetään kuukaudet ja kokoontumisajankohdat erillisinä lappuina aikajärjestyksessä esimerkiksi klemmareilla. Kyllä-kasan idea-laput sijoitellaan ensin ryhmän päättämiin kokoontumisajankohtiin, jonka jälkeen voidaan jatkaa ehkä-kasasta. Ylimääräiset idea-laput säästetään mahdollisista muutoksista johtuvaa tarvetta varten.

Säännöt tuovat ryhmään turvallisuutta, kun niiden noudattamista valvotaan. Suunnittelukerroilla luotuja sääntöjä voidaan myös myöhemmin muokata tarpeen mukaan. Ryhmä luo itselleen myös tavoitteen tai tavoitteet, jotka kirjataan esimerkiksi arviointilomakkeeseen toteutumisen seuraamista varten. Ryhmälle voidaan myös ideoidaan ja valitaan nimi, joka toimii ryhmää yhdistävänä tekijänä.

3.3.2 Toimintasuunnitelman luominen

Toisen suunnittelukerran jälkeen ohjaaja liittää ryhmässä luotuun projektinauhaan valitsemiaan harjoitteita ja menetelmiä kokonaisuuksiksi. Samalla selvitetään mahdollisuudet toteuttaa ryhmän päättämät toiminnot resurssien ja aikataulun kannalta. Harjoitteiden ja menetelmien käyttö tukee pienryhmätoiminnan tavoitteiden saavuttamista ja antavat ohjaajalle mahdollisuuden ryhmän jäsenten havainnoimiseen erilaisissa tilanteissa. Samoin ohjaajalle on hyödyllistä käydä läpi tietoperustaa reflektoidakseen tavoitteellisesti ryhmässä syntyneitä kokemuksia ja havaintoja ryhmän jäsenistä tms. Toimintasuunnitelman toteuttamisessa kannattavaa varautua muutoksiin, jotta voi joustavasti toimia ryhmän turvallisuus

säilyttäen. Seuraavalla sivulla on listattu harjoitteita ja menetelmiä, joita voidaan käyttää tyttöjen pienryhmätoiminnassa.

- Nimestä kuvailevia sanoja –harjoite, jossa oman nimen jokaisella kirjaimella keksitään jokin itseä kuvaileva adjektiivi. Lisää itsearvostusta ja tukee tutustumista.
- Itsensä esitleminen liikuntalajina, eläimenä tai muuna ryhmäkertaan liittyvänä asiana. Voidaan käyttää useita kertoja eri asiayhteyksissä. Tukee itsetuntemusta ja tutustumista.
- Tervehditään vuorotellen omalla keholla itse keksityllä tervehdyksellä, jonka jälkeen ryhmä toistaa liikkeen. Lisää liittymisen tunnetta ja kosketuksen liittyessä tervehdyksiin myös oman kehon hyväksymistä. Tervehdyksistä voidaan luoda ryhmälle oma tervehtimistapa.
- Kotitehtäväksi omien elämäntapojen seuraaminen terveet elämäntavat -lomakkeeseen, joka palautetaan ohjaajalle. Havaintojen perusteella käydään keskustelua ja luodaan muutosehdotuksia ryhmässä sekä tarvittaessa yksilökeskusteluna. Mahdollisesti sovitaan tavoitteista ja niiden toteutumisen seuraamisesta.
- Leirin suunnittelu terveiden elämäntapojen pohjalta. Ryhmätoiminnan käytännötilanteet ja keskustelut toimivat terveiden elämäntapojen edistäjinä.
- Minä-laatikko on pahvi- tai kenkälaatikko, joka koristellaan ulko- ja sisäpuolelta tulostetuilla valokuvilla, piirroksilla, sanoilla ym. Sisäpuoli

kuvastaa salaista minää ja ulkopuoli minää, jonka haluaa paljastaa toisille. Lisää itsetuntemusta. Voi myös nostaa pintaan salaiseen minään liittyviä kokemuksia tai tunteita.

- Joharin ikkuna on menetelmä, jossa piirretään neljä ruutua. Ensimmäiseen ruutuun kirjoitetaan asioita, joita itse tietää itsestään ja muutkin tietävät. Toiseen ruutuun kirjoitetaan asioita, joita itse ei tiedä, mutta muut tietävät. Lisää itsetuntemusta ja ryhmässä käsiteltynä lisää luottamusta ja luotettavuutta sekä toisten tuntemista.

- Minä aikuisena -parihaastattelussa ryhmän jäsenet jaetaan pareiksi. Parit haastattelevat toisensa ja ryhmän edessä kertovat millaisena aikuisena pari näkee itsensä. Tukee toisiin tutustumista ja nuoruuden kehityshaasteena olevan oman tulevaisuuden kuvan hahmottamista
- Aarrekartta on voidaan toteuttaa kartongille, johon kerätään lehdistä leikkaamalla kuvia ja sanoja omia unelmia, joita kohti haluaa kulkea. Tukee itsetuntemusta ja tulevaisuuden kuvan hahmottaminen.
- Siemen-mielikuvaharjoitteella hahmotetaan samoin omia toiveita ja unelmia. Ohjaaja ohjeistaa ja kertoo tarinan puusta leijailevasta siemenestä

ryhmän jäsenten makoillessa silmät suljettuina. Ryhmässä jaetaan heränneet mielikuvat omasta tulevasta matkasta siemenenä.

- Kirje tulevaisuuden itselle -harjoitteessa kirjoitetaan kirje tai postikortti tulevaisuuden, esimerkiksi yläkoulun aloittavalle, itselle. Mahdollisesti luetaan ryhmässä ja keskustellaan. Auttaa luomaan tavoitteita.
- Elämänviiva -kartan teossa piirretään jonkinlainen elämänviiva, jonka varrelle kerätään tärkeitä tapahtumia sanoin ja kuvin. Tukee menneisyyden kokemusten käsittelyä suhteessa minäkäsitykseen.
- Verkostokartan tekeminen yhdessä ryhmän jäsenen kanssa auttaa varhaisnuorta tiedostamaan sosiaalisia suhteitaan sekä läheisiä ihmisiä, jotka voivat tukea kehityshaasteissa.
- Ryhmän välipalautteen kokoaminen kirjallisesti ilman ohjaajaa sekä ohjaajan kanssa keskustellen ja ryhmän jäseniltä haastatteluna. Samalla annetaan ryhmälle palautetta suullisesti ja ryhmän jäsenille kirjallisesti. Kirjallinen palaute voidaan liittää minä-laatikkoon.
- Sylileikissä kaikki istuvat tuolillaan, jolloin vuorotellen kerrotaan jokin asia kuten mitä on tehnyt päivän aikana. Kaikkien, jotka ovat tehneet samoin, tulee siirtyä ringissä kolmen (tai muun sovituksen) tuolin verran vasemmalle. Jatkettaessa syntyy kasoja sylissä istuvista ryhmän jäsenistä. Liikuttavien tuolien määrää voidaan tarvittaessa muuttaa kasautumisen nopeuttamiseksi. Lisää ryhmän turvallisuutta ja oman kehon hyväksymistä.

- Fiilisjanaa voidaan käyttää useamman kerran ryhmätoiminnan aikana tunteiden ilmaisemiseksi ja sitä voidaan muuntaa erilaisiksi versioiksi. Fiilisjanassa ryhmä asettuu konkreettiselle tai kuvitellulle janalle, jonka päät määritellään erilaisiksi tunnetiloiksi tms.
- Rentoutumista ja hulluttelua on hyvä toteuttaa ryhmän eri vaiheissa turvallisuuden lisäämiseksi. Voidaan esimerkiksi ringissä vuorotellen tehdä jokin hassu liike tai ilme, jota muut ryhmän jäsenet matkivat.
- "Sisäinen vapaus" -maalaus, jossa oikeakätiset maalaavat vasemmalla ja vasenkätiset oikealla kädellä. Maalaukseen voidaan liittää ennen maalaamista lehdistä leikattuja kuvia/kuva, jotka kuvastavat itseä. Käsitellään nousevat ajatukset ja tunteet. "Huonommalla" kädellä maalaaminen auttaa päästämään irti liiallisesta hallinnasta.
- Sadutus, jossa samoin harjoitellaan liiasta hallinnasta irti päästämistä. Sadutuksessa ryhmän jäsentä pyydetään alkamaan kertomaan tarinaa kontrolloimatta sanomaansa, jonka aikana ohjaaja kirjoittaa tarinan ylös. Todennäköisesti vaikeaa yhdessä ryhmän kanssa, mutta kahden kesken toimii paremmin. Syntynyt satu on myös luova tuotos.
- Runon kirjoittaminen itsestä lisää itsearvostusta ja tukee itsensä ilmaisua sekä luovana tuotoksena vahvistaa itsetuntoa.
- Niskahieronta ringissä lisää ryhmän turvallisuutta ja luottamusta sekä opettaa kehon hyväksymistä.

- Ihmismatto-harjoitteessa kaikki paitsi yksi ryhmän jäsen asettuu maahan vierekkäin makuulle, jonka jälkeen seisomaan jäänyt jäsen menee makaamaan muiden päälle poikittain. Maassa makaavat lähtevä kierimään, jolloin päällä oleva liikkuu myös. Harjoite auttaa hyväksymään omaa kehoa ja lisää turvallisuuden tunnetta.
- Itsestä ja lapsuuden muistosta kertominen oman pehmolelun avulla esimerkiksi leirillä ennen nukkumaan menoa tukee itsensä ilmaisua ja toisten kuuntelemista sekä luottamista ja luotettavuutta.
- Minun sydämeni -harjoitteessa piirretään paperille sydän. Jaetaan sydän osiin, nimetään osat ja väritetään sen mukaan millaisia tunteita omassa sydämessä on. Opettaa tunnistamaan omia tunteita
- Soisaalisten tilanteiden harjoittelu, vaikuttaa enemmän kuin niistä keskustelu. Videokuvaamalla harjoittelua voidaan tiedostaa omaa käytöstä. Itsensä näkeminen videolta antaa mahdollisuuden itsensä hyväksymiseen.
- SWOT:ia voi käyttää esimerkiksi hahmottamaan tulevaisuuden tapahtumaa, kuten yläkouluun menoa. Kuten joharin ikkunassa käytetään SWOT:issakin ruutuja, joista ensimmäiseen kirjoitetaan omia vahvuuksia, toiseen heikkouksia/kehitettäviä alueita, kolmanteen hyviä mahdollisuuksia, joita seuraa omista vahvuuksista ja neljänteen uhkia, joita voi seurata omista kehitysalueista. Menetelmällä voidaan hahmottaa erilaisia tilanteita ja miettiä toimenpiteitä mahdollisuus-ruudun asioiden toteutumiseksi.

- Hedelmäsalaatti-leikistä on versio, jossa yksi seisoo keskellä muiden istuessa ympärillä ringissä. Keskellä oleva sanoo jonkin asian, jonka on tehnyt, omistaa tai ominaisuutensa, jolloin kaikki joita mainittu asia koskee nousevat seisomaan ja vaihtavat paikkaa keskellä olevan yrittäessä päästä istumaan. Keskelle jäänyt jatkaa samoin. Leikin avulla voidaan käsitellä erilaisia ja eritasoisia asioita ryhmän turvallisuudesta ja tavoitteesta riippuen.
- Kuningatarttuoli -harjoitteessa ryhmän jäsen kerrallaan istuu "kuningattaren" asusteissa ryhmän eteen saamaan myönteistä palautetta. Harjoittaa ryhmän jäsenten taitoa antaa ja ottaa vastaan myönteistä palautetta.
- Jatka lauseita -harjoitteessa jatketaan lauseita kirjallisesti, kuten ryhmäläisenä olen..., minulle on tärkeätä..., pidän itsessäni..., inhoan..... Sopii tutustumiseen, itsetuntemusharjoitteena tms.
- Valokuvien kokoaminen käsin kosketeltavaksi tai sähköiseksi albumiksi kokoaa ryhmätoiminnan vaiheita ja tukee ryhmätoiminnan lopettamista. Omien kuvien katselu tukee itsensä hyväksymisestä.
- Minä-laatikkoon kootun sisällön tarkastelun tarkoitus on samoin koota ryhmätoiminnasta kokonaisuutta sekä surutyön tekeminen ryhmän loppuessa.
- Loppupalautteen kokoaminen ryhmältä kirjallisesti ilman ohjaajaa sekä ohjaajan kanssa keskustellen ja ryhmän jäseniltä haastatteluna. Samalla

annetaan ryhmälle palautetta suullisesti ja ryhmän jäsenille kirjallisesti. Kirjallinen palaute liitetään minä-laatikkoon.

- Ryhmäkertojen parhaiden hetkien muistelu pantomiimin avulla. Jokainen ryhmän jäsen esittää vuorotellen jonkin mukavan tapahtuman ryhmätoiminnasta vain kehollaan ja muut arvaavat. Tarkoituksena surutyön tekeminen ryhmän päätösvaiheessa. Pantomiimiä voidaan käyttää muuhunkin tarkoitukseen.

3.3.3 Muut ryhmäkerrat

Ryhmäkerrat aloitetaan pääsääntöisesti tutustumiseen tai ryhmätoimintaan virittäytymiseen liittyvällä harjoitteella. On tärkeää purkaa koulupäivän tms. aiheuttamat ajatukset ja tunteet ennen varsinaista toimintaa. Powergirls-ryhmän kokemusten perusteella purkamattomat ajatukset ja tunteet vaikuttavat ryhmään rauhattomuutena. Toiminnan aikana pyritään luomaan vapaata keskustelua sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehityksen tukemiseksi. Kaikissa tilanteissa pyritään ottamaan huomioon ryhmän jäsenten osallisuus tukemalla heitä ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sekä toimimaan ja tekemään asioita itse. Erityisesti tyttöjen ryhmätoiminnassa tulee jättää tilaa ryhmän jäsenten väliselle vapaalle keskustelulle. Tyttöjen pienryhmätoiminnassa tärkeää on pyrkiä löytämään runsaasti palautteenantomahdollisuuksia terveen itsetunnon kehityksen tukemiseksi.

Ryhmäkerran lopuksi käydään läpi heränneitä ajatuksia ja tunteita kirjaamalla niitä hymiöiden ja piirrosten kera itse koristeltuihin päiväkirjavihkoihin.

Värikynien käyttö mahdollistaa itsensä ilmaisemisen myös värien avulla. Päiväkirjavihkojen säilyttäminen ohjaajalla ryhmäkertojen välissä mahdollistaa niiden aktiivisen käytön ja tallessa pysymisen. Tytöt voivat liittää mahdolliset kotona tehdyt merkinnät vihkoon ryhmäkerroilla.

Jokaisella ryhmäkerralla arvioidaan tavoitteiden toteutumista liitteenä olevan arviointilomakkeen avulla, johon kirjataan kuinka ryhmäkerralla onnistuttiin tavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi keskustellaan omista kokemuksista. Ryhmäkerran lopussa selvitetään seuraavaan ryhmäkertaan liittyvät asiat.

Jokainen ryhmäkerta pyritään tallentamaan valokuvin, joista jokainen ryhmäläinen muodostaa oman valokuva-albumin. Vaihtoehtoisesti valokuvista kootaan sähköinen valokuva-albumi dvd-levylle, jonne voidaan halutessa tallentaa muuta materiaali kuten videokuvatut käyttäytymisen harjoitukset. Ryhmäläiset tuottavat ryhmäkerroilla minä-laatikot, joihin voidaan kerätä pienryhmätoiminnassa syntyneet tuotokset. Minä-laatikot toimivat pienryhmätoiminnan muistoina ja saavutettujen tavoitteiden muistuttajina.

Jos ryhmätoimintaan päätetään sisällyttää leiri tai leirejä, on hyvä osallistaa ryhmä, samalla tavoin kuin muussa toiminnassa, suunnitteluun, päätöksentekoon ja suunnitelman toteuttamiseen. Powergirls-ryhmässä oli selvästi nähtävissä osallisuuden vaikutus toimintoihin motivoitumiseen.

Ryhmän hyvää lopettamista tukevat harjoitteet ja menetelmät sekä ryhmän lopettamista koskevat muistutukset ja keskustelut sen aiheuttamista ajatuksista ja tunteista. On hyvä myös sopia, pitävätkö ryhmäläiset kesken yhteyttä ryhmän loppumisen jälkeen.

3.3.4 Pienryhmätoiminnan arviointi- ja terveet elämäntavat -lomakkeiden käyttö

Tyttöjen pienryhmätoiminnan arviointilomakkeen kysymykset on muodostettu lähinnä Ojasen itsetuntomallista, Salmivallin sosiaalisen pätevyyden määrittelyistä sekä Thomasin osallisuuden ulottuvuuksista, joiden avulla voidaan arvioida tyttöjen pienryhmätoiminnan tavoitteiden toteutumista jokaisella ryhmäkerralla erikseen. Ryhmässä voidaan sopia, että ohjaaja saa katsoa tämän sivun ryhmän jäsenten päiväkirjavihkoista, jotta pystyy suuntaamaan harjoitteita ja menetelmiä sekä ryhmänohjausta ryhmästä, ryhmän jäsenten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Elämäntapoja seurataan terveet elämäntavat -lomakkeen avulla kokonaisuutena, jolloin lomakkeen täyttäminen on helpointa sekä tukee elämäntapojen vuorovaikutuksellisuuden tunnistamista ja niiden yhteyttä mielialaan. Terveiden elämäntapojen hahmottamiseksi ja sisäistämiseksi lomake sisältää suositusten mukaiset terveiden elämäntapojen muistisäännöt. Terveiden elämäntapojen toteumista voidaan seurata ryhmän motivoitumisesta ja tarpeesta riippuen useitakin viikkoja. Täytettyä terveet elämäntavat -lomaketta voidaan käyttää myös mahdollisen jatkotyöskentelyn pohjana.

3.4 Arviointi ja palautekeskustelut

Tyttöjen pienryhmätoimintaa arvioidaan arviointilomakkeella jokaisen ryhmäkerran lopuksi, jonka perusteella ohjaaja voi muuttaa toimintasuunnitelmaa tai ryhmänohjausta. Pienryhmätoiminnan puolivälissä arvioidaan

pienryhmätoimintaa, tavoitteiden saavuttamista ja ryhmänohjausta, jonka perusteella voidaan suuntautua uudelleen. Välipalautteen kerääminen luokanopettajilta voidaan tehdä suullisesti kouluaikana, sähköpostilla tms. ja vanhemmilta puhelimitse, ellei ole erityistä syytä tapaamiseen. Puhelimitse tapahtuvassa tilanteessa voivat vanhemmat palautteen antamisen lisäksi kuulla ohjaajan kokemuksia ryhmätoiminnasta, tavoitteiden toteutumisesta ja omasta tyttärestä. Muu tiedottaminen ja yhteydenpito vanhempiin voidaan toteuttaa tekstiviesteillä tai kirjallisesti tyttöjen välityksellä. Mahdolliset kirjalliset väliraportit voidaan toimittaa myös vanhemmille, ainakin heitä kiinnostavin osin. Myös tyttöjen pienryhmää kannattaa tiedottaa välituloksista heille sopivalla tavalla.

Ryhmätoiminnan loppumisen ja palautekeskustelujen välille kannattaa aikaa omien ajatusten ja tunteiden selkiytymiselle. Palautekeskustelu on hyvä käydä suullisesti kasvokkain tytön ja hänen vanhempiansa kanssa yhdessä, jolloin tilanne on vuorovaikutuksellinen sekä informaatio runsaampaa puolin ja toisin. Paikaksi on voi tarjota ryhmän jäsenen kotia, koulua tai muuta vanhempien ehdottamaa paikkaa. Powergirls-ryhmässä suurin osa keskusteluista käytiin perheiden kotona, joka oli luontevaa sekä pienten lasten vanhemmille helpompaa.

Palautekeskustelu antaa mahdollisuuden saada ja antaa palautetta ryhmätoiminnasta, tavoitteiden saavuttamisesta ja ryhmänohjauksesta. Valmiit kysymykset antavat täsmällisempää ja vertailukelpoista palautetta vapaan keskustelun lisäksi. Palautekeskustelu mahdollistaa palautteen antamisen vanhemmille ja tyttärelle pienryhmätoiminnan toimintojen, harjoitteiden ja menetelmien kautta syntyneistä havainnoista ja kokemuksista, jonka koin Powergirls-ryhmässä yhdeksi merkittävimmistä kokemuksista. Samalla

vanhemmat tulevat tietoisiksi ryhmätoiminnan sisällöistä. Palautteen saaminen vahvistaa ryhmän jäsenen minäkäsitystä, joka samalla voi lisätä vanhempien oman tyttären tuntemusta ja täten vuorovaikutusta vanhempien ja tyttären välillä. Palautekeskusteluun voi sisältyä myös kodin ja koulun yhteistyötä tukeva ote sekä palveluohjauksellinen näkökulma.

4 TYÖELÄMÄHARJOITTELUTUNTIEN JAKAUTUMINEN TYTTÖJEN PIENRYHMÄTOIMINNAN VAIHEISIIN

4.1 Kohderyhmän havainnointi

Powergirls-ryhmän kokoamiseen liittyvään kolmen rinnakkaisluokan ja samoin kolmen luokkatason havainnointiin käytettiin 33 tuntia, joka oli riittävä, mutta jaettaessa vain yhden ikäluokan havainnointiin voidaan saada luotettavampaa tietoa kohderyhmästä.

4.2 Pienryhmätoiminta

Ryhmätoimintaan Powergirls-ryhmässä käytettiin 73,5h. Kaksi tuntia kestävä ryhmäkerta koettiin sopivaksi sekä ohjaajan että ryhmän taholta. Kuitenkin ensimmäinen suunnittelukerta voisi olla noin tunnin pituinen. Powergirls-ryhmä kokoontui ryhmäkertojen ulkopuolella noin kymmenen kertaa välitunnin ajan päättämään käytännön järjestelyistä, johon varaisin aikaa jo työelämäharjoittelutuntien suunnitteluvaiheessa.

Pienryhmätoiminnan suunnittelu koostuu ryhmässä päätettyjen toimintojen sitomisesta kokonaisuuksiksi harjoitteisiin ja menetelmiin. Tähän varaisin aikaa joitakin tunteja. Lisäksi jokaista ryhmäkertaa ennen tarvitaan käytännön järjestelyihin ja ryhmätoimintaan suuntautumiseen noin puoli tuntia. Yhteydenpitoon ja toiminnoista sopimiseen yhteistyötahojen kanssa kannattaa

varata myös pari tuntia riippuen yhteistyökumppaneiden ja sovittavien toimintojen määrästä.

Tyttöjen pienryhmätoiminnan tuntimäärä pienenee jos jätetään pois leirit, mutta leirit ovat koettiin Powergirls-ryhmässä merkittäväni ryhmän turvallisuuden, liittymisen kokemusten ja vuorovaikutusmahdollisuuksien kannalta. Leirin tai leirien liittyessä pienryhmätoimintaan käyttäisin leiriaikataulujen tekemisiin ja leirikirjeiden kirjoittamiseen ym. pari tuntia per leiri. Kuitenkin tekstiviestit osoittautuivat Powergirls-ryhmässä kätevimmäksi tavaksi tiedottaa sekä vanhempia että ryhmän jäseniä. Leiripaikan varustuksen etukäteen selvittämisen ja tarkastamisen koin hyödylliseksi, ja johon varaisin puolisen tuntia, samoin puoli tuntia paikalla olemiseen leiripaikalla ennen ryhmän jäsenten saapumista.

Joka ryhmäkerran loppuun varaisin ajatusten ja tunteiden päiväkirjavihkoon purkamiseen noin viisi minuuttia sekä niistä keskustelulle samoin viisi minuuttia. Oma ryhmätoiminnan päiväkirjaa voi jatkaa myöhemmin, mutta sille kannattaa varata aikaa ainakin vartin verran jokaisen ryhmäkerran jälkeen, jotta kokemuksia ja havaintoja palautekeskusteluja varten muodostuu riittävästi ja kattavasti. Ryhmätoiminnan päiväkirja toimii myös "työparina", jonka avulla voi reflektoida omaa toimintaa sekä purkaa omia tunteita. Leireillä voidaan päiväkirja-vihkon täyttämiseen käyttää muutamia viiden minuutin kirjoitushetkiä ja oman ryhmätoiminnan päiväkirjan kirjoittamiseen esimerkiksi kaksi puolen tunnin kirjoitushetkeä.

4.3 Välipalautteet, yhteydenpito vanhempiin, luokanopettajiin sekä ohjauskerrat

Välipalauttekeskusteluihin puhelimitse kului aikaa Powergirls-ryhmässä noin 1,5 tuntia. Loppupalauttekeskustelut vanhempien ja heidän tyttärensä kanssa kestivät yhteensä noin viisi tuntia. Osallisuus tulee huomioida myös yhteydenpidossa vanhempiin, jolloin kirjeissä kotiin kannattaa aina olla yhteystiedot ja kehoitus yhteydenottoon. Lisäksi mahdollisiin pienryhmätoiminnan ulkopuolisiin tapaamisiin vanhempien tai ryhmän jäsenten kanssa varaisin pari tuntia, jotta säilyy mahdollisuus esimerkiksi yllättävien tilanteiden käsittelyyn.

Luokanopettajien kanssa käytyjen keskustelujen oletan olevan hyvin ryhmä- ja tarvekohtaisia. Suuri osa näistä hoituu todennäköisesti kouluajalla, mutta työelämäharjoittelun tuntisuunnitelmaan voisi sisällyttää pari tuntia luokanopettajien kanssa käytäviä keskusteluja varten.

Ohjauskeskustelut tulee ottaa huomioon harjoittelutunteja suunnitellessa, ja niitä kannattaisi käyttää vaikkei tarvetta kokisi olevankaan. Työelämäohjaajan ohjauskerrat ovat merkittäviä ja luokanopettajan ryhmänohjauskokemusta kannattaa hyödyntää. Ajattelisin oman kokemuksen perusteella olevan tarpeellista vähintään yksi ohjauskerta ryhmäkertojen alkamisen ja väliraportin välillä sekä toinen väliraportin ja loppuraportin välillä. Lisäksi ohjauskerta koulukuraattorin kanssa väliraportin jälkeen auttaa suuntaamaan tavoitteita, jakamaan huolia ja tuo oppilashuollon näkökulmaa pienryhmätoimintaan.

LÄHTEET

Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: My Generation oy.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Oy Edita Ab.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Nuorisolaki 27.1.2006/72

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Jalava, V. & Virtanen, P. 1995. Moniammatillinen projektitoiminta. Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen. Tampere: kirjayhtymä.

Keltikangas-Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. Juva: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi suomalainen. Helsinki: WSOY.

Klaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Dark Oy.

Kokkolan ensi- ja turvakoti ry. 2009. Esite Taitavat Nuoret Ohjelmasta 23.11.2009.

Kokkolan Ensi- ja turvakoti ry. Hakola, Katja. 2009. Taitavat Nuoret Ohjelma. Taitavat Nuoret – projektin tuottama opas. Valmistui marraskuussa 2009. Julkaisematon lähde.

Kujala, Anne. 2009. "On paljon erilaisia toimintoja ja jokainen voi valita niistä mieleisensä". Kuudesluokkalaisten käsityksiä osallistumisesta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityön maisteriohjelma. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Jyväskylän yliopisto.

Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä. 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 2008. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuositus-kirja%28kevyt%29_08.pdf Luettu

Lehtovirta, M., Husaari, M., Peltola, L. & Tattari, K. 1997. Kasvurenkaita. Psykologia ja kehityspsykologia. Porvoo: WSOY

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2004. Mä oon jees! Aineisto itsetuntemuksesta tukioppilasohjaajalle. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/b7add316e9c4253b7439276d71aa5c7f/1257620182/application/pdf/22305/MaonjeesItsetuntojaitsetuntemus-aineistooohjaajalle.pdf>. Luettu 12.09.2009.

Nuorten Akatemia. 2008. Ryhmäprosessi. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.google.fi/search?sourceid=navclient&hl=fi&ie=UTF-8&rlz=1T4ADFA_fiFI336FI337&q=nuorten+akatemia+ryhm%c3%a4prosessi. Luettu 13.6.2009.

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus. Päivitetty 18.6.2010.

Ojanen, M. 1994. Mikä minä on? Minä rakenne, kehitys, häiriöt ja eheytyminen. Tampere: Kirjatoimi.

Opetusministeriö. 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/kehittamisohjelma/liitteet/lapsi_ja_nuorisopolitiikan_kehittamisohjelma.pdf. Luettu 22.08.2010.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagoginen koulutus. Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: WSOY.

Ruusunen, T. 2005. Ilmaisulliset menetelmät - siltoja itseen ja toisiin. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: WSOY.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otava.

Savola, E. & Koulun terveys- ja hyvinvointihanke. 2005. Koulu yhteisön terveyden edistämiseen liittyviä säädöksiä ja suosituksia. Tukimateriaali kouluyhteisön terveys- ja hyvinvointiohjelman suunnitteluun. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.health.fi/timage.php?i=100380&f=1&name=>. Luettu

Seikkailukeskus Kota. 1998. Hyvä, paha ja hauska. Tehtäviä ja ryhmäharjoituksia lasten ja nuorten kasvutyöskentelyyn. Saarijärvi: Lasten Keskus Oy.

Semi, E. 2005. Sosiaalipedagogiikka sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: SWOY.

UKK-instituutti. 2010. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.ukkinstituutti.fi/ammattilaisille/terveysliikuntasuosituksset/lasten_ja_nuorten_liikuntasuosituksset. Päivitetty 20.04.2010.

Valtioneuvosto. 2007. Hallituksen Lapset, nuoret ja perheet politiikkaohjelma. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.valtioneuvosto.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/lapset/ohjelman-sisaeltoe/HPO_Lapset_HSA2007.pdf. Luettu

Terveet elämäntavat

Huom! Lisää taulukkoon hymioitä kuvaamaan tunnetilaasi!

KLO

	ma	ti	ke	to	pe	la	su
Aamupala							
Lounas							
Välpala							
Päivällinen							
Iltapala							
TV+tietsikka							
Uni							

Syö lautasmallin mukaan!

1,5 tuntia päivässä liikuntaa:

- hengästy jpkä päivä
- kuormita lihaksia 3 krt viikossa
- liiku aina kun voit!

TV+tietsikka
MAX 2H/PÄIVÄ!

9-10h unta!